

T.C.
ERZİNCAN BİNALI YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM - İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SANAT ESERLERİNİN KORUNMA
OLGUSUNUN ÇOCUK RESİMLERİNDEKİ
YANSIMASI

Yüksek Lisans Tezi

Nihal KURT

Danışman
Prof. Dr. Orhan TAŞKESEN

Erzincan/2022

TEZ BİLDİRİMİ

“Sanat Eserlerinin Korunma Olgusunun Çocuk Resimlerindeki Yansıması” isimli “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Nihal KURT

SANAT ESERLERİNİN KORUNMA OLGUSUNUN ÇOCUK RESİMLERİNDEKİ YANSIMASI

Nihal KURT

**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar
Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim İş Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi,**

Ocak 2022

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Orhan TAŞKESEN

ÖZET

Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin sanat eserlerinin korunması olgusuna ilişkin algılarının resimler ve yazılı ifadeler üzerinden araştırılması amaçlanmıştır. Ortaokul öğrencilerinin sanat eserlerinin korunması olgusuna ilişkin algılarını resimleri ve yarı yapılandırılmış anket formları üzerinden ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemiyle yapılmıştır. Araştırma, Doğu Anadolu bölgesinde yer alan bir ilde 5., 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 11-14 yaş aralığındaki toplam 160 (85 kız ve 75 erkek) öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada çalışma grubuna dahil edilecek öğrencilerin seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri “sanat eserini koruma” temalı resimler ve sanat eseri ve sanat eserinin korunması konusundaki anket formuna öğrencilerin verdikleri cevaplarla toplanmıştır. Araştırmanın verileri “nitel analiz” yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, öğrencilerin en fazla betimlediği koruma türü olarak “mekan koruması”, en az ise “bireysel koruma” ve “hava araçları ile koruma” olduğu tespit edilmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin ifadeye dayalı algıları karşılaştırıldığında kız öğrencilerin sanat eserinin ne olduğuna dair algılarının bugünkü değerlendirmelerle daha doğru kabul edilebilecek yaklaşımlara işaret ettiğini söyleyebiliriz. Ayrıca öğrencilerin resimlerinde 7 tane sanat eserini koruma teması (koruma kodu ve kategorisi) oluşmuştur. Öğrencilerin bu oluşan tema mekânsal koruma temasına yoğunlaştığı görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin hazırlanan ankete

verdikleri cevaplar incelendiğinde dört tema ortaya çıkmaktadır. Bunlar; sorulara verdikleri cevaplara bakıldığında sırasıyla “sanat eseri tanımlamaları”, “sanat eserlerinin korunma olgusunun yansımaları”, “sanat eserlerinin yerleri” ve “sanat eserleri alınmalı / alınmamalı, satılmalı / satılmamalı olgusu” şeklinde olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, çizimde ortaya çıkan temalar ile anket sonucunda ortaya çıkan “kodlar”, “kategoriler” ve “temaların” paralellik gösterdiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eseri, Sanat Eserlerini Koruma, Sanat Eğitimi, Çocuk Resmi

THE REFLECTION OF THE CONCEPT OF PROTECTION OF WORKS OF ART IN CHILDREN'S PAINTINGS

Nihal KURT

Erzincan Binali Yıldırım University, Institute Of Social Sciences, Fine Arts

Education Department, Art Teaching Department Master's Thesis,

January 2022

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Orhan TAŞKESEN

ABSTRACT

In this research, it is aimed to investigate the perceptions of secondary school students about the protection of works of art through pictures and written expressions. This research, which aims to reveal the perceptions of secondary school students about the protection of works of art through their pictures and semi-structured questionnaires, was conducted with the document analysis method, one of the qualitative research methods. The research was conducted with a total of 160 (85 girls and 75 boys) 11-14 years old students studying in the 5th, 6th, 7th and 8th grades in a province located in the eastern Anatolia region. In the selection of the students to be included in the study group, the criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods, was used. The data of the research were collected by the answers given by the students to the pictures with the theme of "protecting the work of art" and the questionnaire form about the protection of the work of art and art. The data of the research were analyzed with the "qualitative analysis" method. According to the findings of the research, it was determined that the most described protection type by the students was "space protection", the least "individual protection" and "aircraft protection". When the expression-based perceptions of female and male students are compared, we can say that female students' perceptions of what a work of art is point to approaches that can be considered more accurate with today's evaluations. In addition, 7 themes of protection of works of art (protection code and category) were formed in the paintings of the students. It was observed that the students focused on

the spatial conservation theme. In addition, when the answers given by the students to the prepared questionnaire are examined, four themes emerge. These; When the answers given to the questions are examined, it is seen that the definitions of works of art, "reflections of the phenomenon of preservation of works of art", "places of works of art" and "the fact that works of art should / should not be bought, sold / not sold" are respectively. As a result, it is seen that the themes emerged in the drawing and the "codes", "categories" and "themes" that emerged as a result of the survey show parallelism.

Keywords: Artwork, Conservation of Artworks, Art Education, Child Painting

ÖN SÖZ

İnsanoğlu var olduğu günden bugüne avlanmak, barınmak, giyinmek, tapınmak, yemek-içmek vb. ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları araç- gereçlere, aletlere, kap- kacaklara güzellik, hoşlanma ve hoşla gitme duyguları katarak estetik objeler (sanat eserleri) oluşturmuştur. İnsanlık tarihi boyunca kültürle ve dönemlere göre şekillenmiş, insanlarda hayranlık ve haz uyandıran insanoğlunun ortaya koyduğu yapıtlar kulağa, göze veya her ikisine hitap ederse ve insanlar arasında iletişim sağlarsa buna biz sanat eseri diyebiliriz (Erinç, 2013, s 61). Bir eserin tarihte kalıcı olabilmesi ve geleceğe aktarılabilmesi için izleyicilerin o eseri fark etmeleri, ilgilerini yöneltmeleri ve onaylamaları gerekir. Dünya medeniyetlerini geleceğe taşıyacak olan sanat eserleridir. Sanat eseri, insanı diğer canlılardan ayıran, kimliğimizin var olmasını sağlayan, fikirlerimiz ve kabiliyetlerimizdir (Yenidünya, 2006). Bu sebeplerden dolayı sanat eserlerinin korunması hem geleceğimiz için hem medeniyetimiz için önemlidir. İnsanlığın ortak değeri olan fikri ürünlerin hukuken koruma altına alınması düşüncesi ise tarihsel gelişimi ile kıyaslandığında oldukça yeni sayılmaktadır. “1886 tarihli Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi (Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works) fikri hakların korunmasına yönelik ilk uluslararası düzenleme olması dolayısıyla bundan sonra yapılan tüm sözleşmelerde de temel alınmıştır. Türkiye ise 1952 yılında sözleşmeye dahil olmuştur (Turan, 2016). Sanat eserlerinin yasal korunmasının yanında insanların bu konuda bilinçlendirilmesi ve bu bilincin içselleşmesi için kritik çocukluk evrelerinde eğitilmeleri gerektiği uzmanlar tarafından belirtilmiştir.

Ülkemizde sanat eserlerinin bilinmesi ve korunması ile ilgili çocuğa verilecek olan eğitimin içeriği Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) görsel sanatlar dersi öğretim programının amaçlar kısmında güncel kültür-sanat nesnelerini/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen ve kendi kültürü ile diğer kültürle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan bireyler yetiştirmektir (MEB, 2018, s 8). Sanat eğitimi çocuğa ve gence kültürünü tanıtır, öğretir, sevdendirir ve onu bu değerleri koruyacak ve yaşatacak bireyler olarak yetiştirir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s 12). Kırıçoğlu (2014) eğitimin ulusal kimliğin oluşmasında, korunmasında, öğretilmesi ve öğrenilmesinde, evrensel düzeye taşınmasında en etkin güç olduğunu belirtmektedir. Kanunlarla

korumanın yanında sanat eserlerinin müzelerde nasıl korunması gerektiği de çok önemli bir konu olmaya devam etmektedir. Müzelerde Koruma Planlaması ile ilgili çalışmalar yurt dışındaki müzelerde ülkemize göre daha önce başlamış ve konuyla ilgili ciddi bir birikim oluşmuştur. Müzelerde eserler sergi salonlarında ve müzenin depolarında birçok eser korumalı bir şekilde muhafaza edilir. Eserlerin konservasyon ve restorasyon çalışmaları uzman ekipler tarafından yapılır. Bu konuda tüm dünyada kullanılan teknikler ve malzemeler takip edilmeli, uzman personelin yetişmesi için çaba sarf edilmelidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s 88). Taşkesen ise (2009) bu konuda çocuklara verilen örgün eğitimin tarihi eserleri tanıma, sahiplenme ve koruma da tek başına yeterli olmadığı çocukların konu ile ilgili bilinci deneyimleyerek içselleştirmeleri sağlanması gerekliliğini vurgulamıştır. Ayrıca müze eğitimi, görsel materyaller (video, CD, dia, çizgi film vb.) ve görsel sanatlar dersinde tarihi ve kültürel eser bilincinin kalıcılığı sağlanması gerektiğini bizlere ifade etmektedir.

Dolayısıyla burada ortaokul öğrencilerinin sanat eserlerinin korunması olgusuna ilişkin algılarını çizdikleri resimler üzerinden ve sorulan sorulara verdikleri cevaplar sonucunda belirlemektir. Bu ortaya çıkan öğrenci algılarına göre öğrencilerin konuyla ilgili eksiklerini tamamlamak ve bilinçlendirmekle sanat eserlerini gelecek nesillere aktarmamız söz konusu olabilecektir.

Nihal KURT

TEŞEKKÜR

Araştırmaya katkı sağlayan görüş ve önerileriyle bana yol gösteren destek olan herkese teşekkürlerimi sunarım. Araştırma başından sonuna kadar sabır ve anlayışını hiç eksik etmeyen, bilgi birikimini, tecrübesini ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük emeği olan değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Orhan TAŞKESEN'e sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübeleri ile bana sürekli destek olan ve zor zamanlarda sunduğu önerilerle beni yüreklendiren Doç. Dr. Selma TAŞKESEN'e teşekkür ederim. Araştırma süresince önerileriyle beni motive ederek katkıda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÖZNÜLÜER'e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca özveri ile çalışan, bilgisini ve tecrübesini benden esirgemeyen, yüksek lisans tez savunma jürisinde yer alarak beni onurlandıran Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Dr. Öğr. Üyesi Muhammet İNCEAĞAÇ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgilendirici olduğu kadar yoğun olduğum ve stres yaşadığım zamanlarda sevgi ve desteğini her zaman yanımda hissettiğim, beni her zaman yüreklendiren ve destekleyen sevgili eşim Cihan KURT'a benim saatlerce bilgisayarda çalışmama müsaade eden, sabır gösteren biricik kızım Nurefşan KURT'a ve çalışmam boyunca ihmal ettiğim biricik oğlum Mustafa Eymen KURT'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Son olarak eğitimim süresince manevi destekleri kadar sevgi ve inançlarıyla beni destekleyen annem Ümmühan SEVİNÇ'e, babam Hayri SEVİNÇ'e ve kardeşlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nihal KURT

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	I
ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
ÖN SÖZ	VI
TEŞEKKÜR	VIII
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR	XII
RESİM LİSTESİ.....	XIII
TABLO LİSTESİ	XV
ŞEKİL LİSTESİ.....	XVII
GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Amacı.....	4
B. Alt Amaçlar	5
C. Araştırmanın Önemi	5
D. Varsayımlar.....	6
E. Sınırlıklar.....	6
F. Tanımlar Ve Temel Kavramlar	6
BİRİNCİ BÖLÜM	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
I. SANAT NEDİR	8
II. SANATIN TÜRLER.....	11
A. Güzel Sanatlar.....	11
1. Görsel (Plastik) Sanatlar	12
a) Resim	12
b) Mimari.....	13
c) Heykel	13
2. İşitsel (Fonetik) Sanatlar	14
a) Müzik	14
b) Edebiyat.....	14
3. Ritmik Sanatlar	14
a) Dans	14
b) Bale	15
c) Pantomim.....	15

4. Dramatik Sanatlar	15
a) Tiyatro	15
b) Sinema	16
c) Opera	16
III. SANATIN TARİHÇESİ	16
A. Klasik Dönem	24
B. Modern Dönem	29
C. Postmodern Dönem	35
IV. SANAT ESERİNİN KORUNMASI.....	39
A. Sanat Eseri Nedir	39
B. Sanat Eserlerinin Yasal Korunması.....	41
C. Sanat Eserlerinin Fiziki Korunması	46
V. ÇOCUK RESMİ.....	47
A. Çocuk Resmine Genel Bakış	47
B. Çizgisel Gelişim Evrelerini.....	54
1. Karalama Dönemi (2-4 Yaş).....	54
2. Şema Öncesi Dönem (4-7 Yaş)	55
3. Şematik Dönem (7-9 yaş)	57
4. Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş)	58
5. Sahte Gerçekçilik Dönemi (12-14 Yaş).....	60
6. Sanatsal Karar Verme Dönemi (14+ Yaş ötesi).....	61
İKİNCİ BÖLÜM.....	63
BENZER ARAŞTIRMALAR.....	63
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	71
YÖNTEM	71
A. Araştırmanın Modeli	71
B. Çalışma Grubu	71
C. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi ve Uygulanması	72
D. Yarı Yapılandırılmış Soru Formu.....	73
E. Uygulama Çalışmaları.....	74
F. Verilerin Analizi	74
G. Araştırmanın Ölçüm Güvenirliği Ve Geçerliği	75
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	77
BULGULAR.....	77

A. Ortaokul Öğrencilerinin “Sanat Eserini Koruma” Algısının Resimlere Yansımalarına İlişkin Bulgular	77
B. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre “Sanat Eserini Koruma” Algısının Resimlere Yansımalarına İlişkin Bulgular	78
C. Ortaokul Kız Ve Erkek Öğrencilerinin Yaptıkları Örnek Resimler Ve Sorulara Verdikleri Cevaplar	80
D. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre “Sanat Eseri Sizce Nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Kod Ve Geçici Kategorilere İlişkin Bulgular	86
E. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre “Sanat Eserlerini Nasıl Korumalıyız?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Kod Ve Geçici Kategorilere İlişkin Bulgular	88
F. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre “Sanat Eserlerinin Yeri Nereler Olmalıdır ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Kod Ve Geçici Kategorilere İlişkin Bulgular	91
G. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre “Sanat Eserleri Alınıp Satılmalı Mıdır?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Kod Ve Geçici Kategorilere İlişkin Bulgular	94
H. Ortaokul Öğrencileri Olan Kız Ve Erkeklerin “Sanat Eseri Sizce Nedir? Birkaç Örnek İle Açıklayın” Sorusuna Verdikleri Cevaplar Sonucunda Oluşan “Tema”ya İlişkin Bulgular	97
I. Ortaokul Öğrencileri Olan Kız Ve Erkeklerin “Sanat Eserlerini Nasıl Korumalıyız?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar Sonucunda Oluşan ‘Temaya’ İlişkin Bulgular	98
İ. Ortaokul Öğrencileri Olan Kız Ve Erkeklerin “Sanat Yapıtlarının (Eserlerinin) Yeri Nereler Olmalıdır?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar Sonucunda Oluşan ‘Temaya’ İlişkin Bulgular:	100
J. Ortaokul Öğrencileri Olan Kız Ve Erkeklerin “Sanat Eseri Alınıp Satılmalı Mıdır?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar Sonucunda Oluşan ‘Temaya’ İlişkin Bulgular	101
BEŞİNCİ BÖLÜM	103
SONUÇ VE TARTIŞMA	103
KAYNAKÇA	110
İNTERNET KAYNAKLARI	119
EKLER	120

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Ana Bilim Dalı
ARK	: Arkadaş
AKT	: Aktaran
ÇDÖ	: Çocuk Davranış Ölçeği
DHY	: Devlet Hizmetleri Yüklümlülüğü
FSEK	: Fikri Sanat Eserleri Kanunu
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
M	: Madde
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
NCS	: (National Council of Social Servic) Nicel Veri Analizi
SPSS	: (Statistical Packet Program For Social Sciences) İstatistiksel Analize Yönelik Bir Bilgisayar Programı
WIPO	: Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (World Intellectual Property Organization)
WCT	: Telif Hakları Sözleşmesi
WPPT	: İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesi (Performances and Phonograms Treaty)

RESİM LİSTESİ

		Sayfa No
Resim 1	Anonim, Bizon Figürleri, Paleolitik Çağ. Altamira Mağarası, İspanya (Çoban, 2016, s 9).	17
Resim 2	Anonim, Çakal Suratlı Anubis, M.Ö. 1285 dolayları (Çoban, 2016, s 12).	18
Resim 3	Mısır Resmi Papirüs Üzerine (Emre, 2010, s 13).	18
Resim 4	Siyah Figürlü Vazo (Emre, 2010, s 18).	19
Resim 5	Anonim, Kutsal Ağaçlı Manzara, Villa Boscotrecase, M.Ö. 20-10 dolayları (Çoban, 2016, s 16).	20
Resim 6	Anonim, Dionysos Mozaği, M.S. II.-III. Yüzyıl (Çoban, 2016, s 17).	21
Resim 7	Anonim, Jüstinyen, Meryem ve Büyük Konstantin, X. Yüzyıl (Çoban, 2016, s 20).	22
Resim 8	Hans Memling, Bakire, Çocuk ve Azizler, 1478 (Çoban, 2016, s 25).	23
Resim 9	Giottodi Bondone, Cana’da Düğün, 1303-1306 (Çoban, 2016, s 27).	25
Resim 10	Alberti’nin Metodu, 1435/36 (Çoban, 2016, s 28).	26
Resim 11	Davud Heykeli, Donetello (Emre, 2010, s 117).	27
Resim 12	San Pietro Pietası, Michelangelo (Emre, 2010, s 118)	27
Resim 13	Francisco Goya, Mayısın Üçü, 1808 (Emre, 2010, s 210).	29
Resim 14	Claude Monet, İzlenim- Gün Doğumu (İmpression-Soleil Levant),1872, Mermottan Müzesi,Paris (Emre, 2010, s 382).	31
Resim 15	Marcel Duchamp, Merdivenden İnen Çıplak, 1912, Philadelphia Sanat Müzesi, Philadelphia (Topcuoğlu, 2018, s 139).	32

Resim 16	Pablo Picasso, “Avignon’lu Kızlar”, 1907, tuval üzerine yağlıboya, 244x234 cm, Modern Sanatlar Müzesi New York (Dağlı, 2020, s 192).	34
Resim 17	Marcel Duchamp, “Çeşme”, Porselen Pisuar, 33x52 cm, Moderna Museet, Stockholm (Aksakal, 2017, s 182).	38
Resim 18	KÖ1, Kuru Boya, 14 Yaş.	80
Resim 19	KÖ2, Pastel Boya, 13 Yaş.	80
Resim 20	KÖ3, Kuru Boya, 14 Yaş.	81
Resim 21	KÖ4, Kuru Boya, 13 Yaş.	82
Resim 22	KÖ5, Kuru Boya, 12 Yaş.	82
Resim 23	EÖ1, Keçeli Boya, 13 Yaş.	83
Resim 24	EÖ2, Kuru Boya, 14 Yaş.	83
Resim 25	EÖ3, Kuru Boya, 14 Yaş.	84
Resim 26	EÖ4, Kuru Boya, 14 Yaş.	85
Resim 27	EÖ5, Keçeli Boya, 14 Yaş.	85

TABLO LİSTESİ

		Sayfa No
Tablo 1	Çalışma Grubuna Yönelik Demografik Bilgiler	72
Tablo 2	Araştırmada kullanılan ve çıkarılan sorular	73
Tablo 3	Ortaokul öğrencilerinin “sanat eserlerini koruma” algılarının resimlerine yansımalarına ilişkin betimsel analizler	77
Tablo 4	Kız öğrencilerin “sanat eserlerini koruma” algılarının resimlerine yansımalarına ilişkin betimsel analizler	78
Tablo 5	Erkek öğrencilerin “sanat eserlerini koruma” algılarının resimlerine yansımalarına ilişkin betimsel analizler	79
Tablo 6	Kız öğrencilerin “sanat eseri sizce nedir?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz	86
Tablo 7	Erkek öğrencilerin “sanat eseri sizce nedir?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz	87-88
Tablo 8	Kız öğrencilerin “Sanat eserlerini nasıl korumalıyız?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz	88-89
Tablo 9	Erkek öğrencilerin “Sanat eserlerini nasıl korumalıyız?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz	90-91
Tablo 10	Kız öğrencilerin “Sanat eserlerinin yeri nereler olmalıdır?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz	91-92
Tablo 11	Erkek öğrencilerin “Sanat eserlerinin yeri nereler olmalıdır?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz	92-93
Tablo 12	Kız öğrencilerin “Sanat eserleri alınıp satılmalı mıdır?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz	94-95
Tablo 13	Erkek öğrencilerin “Sanat eserleri alınıp satılmalı mıdır?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz	95-96
Tablo 14	Kız ve erkek öğrencilerin 1. soruya verdikleri cevaplara ilişkin analiz	97-98

Tablo 15	Kız ve erkek öğrencilerin 2. soruya verdikleri cevaplara ilişkin analiz	98-99
Tablo 16	Kız ve erkek öğrencilerin 3. soruya verdikleri cevaplara ilişkin analiz	100
Tablo 17	Kız ve erkek öğrencilerin 4. soruya verdikleri cevaplara ilişkin analiz	101-102

ŞEKİL LİSTESİ

		Sayfa No
Şekil 1	İnsanın Algılama Becerisi Ve Yeteneklerinin Beyin Bölgelerine Dağılımının Haritası (Onan, 2010, s 540).	52

GİRİŞ

Sanat insanlığın en eski çağlarından beri varlığını sürdürmekle birlikte yeryüzünde sanatsız bir toplum yok gibidir. Sanat toplumsal yaşamın en önemli ögesi insanın doğasının bir gereğidir (Artut, 2013, s 105). Tarih boyunca sanatın birden fazla tanımı yapılmış ne olduğunu anlatan kitaplar dolusu yazı yazılmıştır. Alanyazın tarandığında sanatı, her sanatçı, düşünür ve eğitimci farklı algılayıp ve farklı düşünüp buna göre tanımlar yaptıklarını görmekteyiz. Özsoy (2007) sanatın kesin bir tanımı olmadığını her düşünür ve sanatçının sanatı farklı olarak algıladığını ifade eder. Ayrıca sanatı, insanların, gördükleri, işittikleri, his ve tasavvur ettikleri olayları ve güzellikleri, insanlarda estetik bir heyecan uyandıracak tarzda ifade etmesi gibi çeşitli şekillerde tanımlanır. Sanatı, mağara döneminden başlamak üzere, insanın eliyle çizme ve boyama yapabileceği ne varsa onları kullanarak bir şeyler çizdiğini ve boyadığını, böylelikle her alandaki gelişmelere paralel olarak sanatın da gelişerek günümüze kadar geldiğini bizlere aktarmaktadır. San'a (2010) göre sanat, duygularımızın düşüncelerimizin sevinç ve üzüntülerimizin dışavurumu olduğunu ve bir şeyin estetik olarak hoşla gidebilmesi olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Eflatun'un (Platon) sanatı bir kopyayı tekrar kopya etmek ve sanatın bir yansıtma (mimesis) olduğunu, Aristo'nun (Aristoteles) ise sanatı madde ve onun bulanık şeklinden, saf, soylu ve ruhsal güçleri ayırıp ortaya çıkarmak için insan tarafından ortaya konan ilkeler şeklinde tanımladıklarını bizlere aktarır.

Read'e (1981) göre ise insanlar binlerce yıllık gelenek ve inançlarını günümüze gelebilmiş sanat eserlerinde yaşatmaktadır. İnsanın ortaya çıkardığı ürünlerin sanat eseri olarak nitelendirilmesi hemen her dönemde değişiklikler göstermiştir. Lynton (2004) bu konuda bir oyunu, kitabı, şiiri, sonatı ve pop şarkısını değerlendirmeden önce dikkatimizi onlara vermemiz gerektiğini oysa bunca emekle oluşan sanat eserini bir anda yargıladığımız sanat bir ömür boyu süren çabaların bir kuşağın emekleri olduğunu belirtir. Bazı sanat eserleri konuşur, bazıları bağırır; ancak en iyileri çok az soru sormayı ve çok fazla dinlemeyi gerektirir. Her şeyden önce zor bir çalışmanın ürünüdürler ve bu nedenle hala güven uyandırdıklarını bizlere aktarmaktadır. Erinç (2013) ise sanat eserinin, insanlık tarihi boyunca kültürle ve dönemlere göre

şekillendiğini, insanlarda hayranlık ve haz uyandıran yapıtlar olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca bu yapıtlar kulağa, göze veya her ikisine hitap eder. Yedidünya'a (2006) göre insanı diğer canlılardan ayıran, kimliğimizin var olmasını sağlayan yegâne şey sanat eserleridir, sanat eserlerini ortaya çıkaran fikirlerimiz ve kabiliyetlerimizdir. Gerçekten bir ürünün eser olabilmesi için hem fikir hem de sanat mahsulü niteliğini taşıması ve dünya medeniyetlerinin ulaştığı seviyeyi gelecek kuşaklara taşıması niteliğinden dolayı sanat eserinin korunması elzemdir. "Kültürel miras olan sanat eseri insanlığın, toplumların ve toplumu oluşturan kültür gruplarının varlığının, kimliğinin ve sürekliliğinin simgesi ve kanıtıdır. Yenilenemez bir kaynak olan kültürel mirasın, toplumumuz için önemli değer olan "emanet" kavramıyla özdeşleştirilerek içerdiği tüm değerleriyle birlikte gelecek nesillere aktarılması toplumsal bir sorumluluktur" (internet kaynağı, ICOMOS Türkiye,7). Sürücü ve Başaran'a (2016) göre "sanatın korunması ve kültürel miras olarak yaşatılması ve bir emanet olarak gelecek nesillere aktarılması, geçtiğimiz yüzyıldan bu yana ulusal ve uluslararası anlaşmalar, yasalar, tüzükler ve yönetmeliklerle dünya politikası haline gelmiş ve bu konuda sağlanan başarı çağdaşlaşmanın göstergelerinden biri olmuştur". Taşkesen ve Güncü'ye (2009) "göre bu doğrultuda ülkemizde sanat eserlerinin korunması yönünde kamu müdahalesini düzenleyen önemli yasal mevzuatlarla tedbirler alındığını, ancak korumanın tam anlamıyla sağlanabilmesi için bu yasal düzenlemeler tek başına yeterli olmadığını ifade etmektedirler. Ayrıca bu eserlerin korunmasında toplumsal bilinçlenmenin yaygınlaştırılması, halk katılımının sağlanması da gerekmektedir. Sanat eserinin korunması konusunda bilinçlendirme de ise işe çocuklardan başlamak gerekir. Özellikle tarih ve kültür mirasımız ile ilgili konularda çocukların duyarlılık kazanması, tutum ve değerlerinin gelişmesi, bunu davranışlarına yansıtması ve bu mirası koruma bilincine sahip olması yönünde gerekli eğitim, ilk olarak ailede başlayıp, daha sonra okulda devam etmelidir". Sanat eserinin korunmasına ilişkin öğrencilerin algısının gelişmesi ve sanat eserinin kültürel olarak gelecek nesillere aktarılması için verilen eğitimin okullardaki sanat eğitimi çok önemli olduğunu görmekteyiz. Özsoy ve Alakuş'a (2009) göre sanat eğitimi, bireyin algı, duygu ve bilişsel yeteneklerini estetik düzeye çıkararak dünyayı ve hayatı daha iyi algılamasını, görmesini ve problemler karşısında doğru karar vermesini sağlar. Buyurgan ve

Buyurgan (2012) ise “sanat eğitimi çocuğa ve gence kültürünü tanıtır, öğretir, sevdirebilir ve onu bu değerleri koruyacak ve yaşatacak bireyler olarak yetiştirir”. Sanat eğitiminin gelişiminin ilk dönemlerinde alan öğrencilerin, gelecekte iyi bir sanatsever olma olasılıkları, yeterli düzeyde sanat eğitimi alamamış öğrencilere göre daha farklı olma ihtimalleri yüksektir. Bu bağlamda düşündüğümüzde ülkemizdeki sanatçıların ve sanatseverlerin çoğalmasa için gerekli sanat eğitiminin kazandırılmasında eğitim sistemine ve eğitim kurumlarına büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

MEB’in 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nın amaçlarına baktığımızda güncel kültür-sanat nesnelerini/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen ve kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan bireyler maddeleri gözümüze çarpmaktadır (MEB, 2018).

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nda öğrencilerin sanat eğitimi ve korunmasına ilişkin kazanımlar mevcuttur bunları; görsel iletişim ve biçimlendirme, kültürel miras, sanat eleştirisi ve estetik alanlarındaki kazanımlar kısmında görmekteyiz. Bunlara :

Görsel İletişim ve Biçimlendirme alanında :

- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken telif hakları gibi konulara ilişkin etik davranışlar göstermeleri amaçlanmıştır

- Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrayarak kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri (MEB, 2018),

Kültürel Miras alanında :

- Tarihî süreç içerisinde Türk toplumunda ve kültüründe ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,

- Farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,

- Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları,

- Müze, öğrenim yerleri, tarihî mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür-sanat eserlerini incelemeleri,

- Sanatın duygu, düşünce ve inançları iletmede bir araç olduğunu anlamaları,

- Görsel Sanatların geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören araçlardan biri olduğunu kavramaları,

- Müzeler ile Görsel Sanatları ilişkilendirmeleri,
- Görsel Sanatların tarihsel sürecini incelemeleri,
- Kültür-sanat örneklerini incelemeleri, analiz etmeleri ve yorumlamaları,
- Türk kültüründe yardımlaşma amaçlı inşa edilen eserleri (sebil, darüşşifa, imarethane, kervansaray vb.) incelemeleri amaçlanmıştır (Meb,2018).

Sanat Eleştirisi ve Estetik alanında ise :

- Sanat eserlerini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı) göre incelemeleri,
- Görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları,
- Sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları,
- Sanat eserlerini incelediği de sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları,
- Sanat eserinin ekonomik değerinin olduğunu fark etmeleri,
- Görsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri ve bu düşüncelere saygı duymayı öğrenmeleri,
- Sanata ve sanatçıya saygı duymayı öğrenmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2018, 11-12).

Bu araştırma sonucunda görsel sanatlar dersi öğretim programındaki tüm bu kazanımlar ile öğrencilere kazandırılmak istenen sanat eserlerinin korunmasına ilişkin algılarının ne düzeyde olduğunu öğrenmek amaçlanmıştır.

A. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin sanat eserlerinin korunması olgusuna ilişkin algılarının resimsel ve yazılı ifadeleri üzerinden tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

B. Alt Amaçlar

Öğrenci resimleri üzerinden cevap aranacak sorular:

1. Ortaokul öğrencilerinin “sanat eserlerini koruma” algılarının resimlerine yansımaları nasıldır?

2. Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre “sanat eserini koruma” algısının resimlerine yansımaları nasıldır?

Öğrencilerin anket formunda kullanılan sorular ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre:

1. Sanat eseri sizce nedir?

2. Sanat eserlerini nasıl korumalıyız?

3. Sanat eserlerinin yeri nereler olmalıdır?

4. Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır? Sorularına verdikleri cevaplara ilişkin kod ve geçici kategoriler ve temalara ilişkin bulguların analizini yapmak amaçlanmıştır.

C. Araştırmanın Önemi

Çocukların sanat eserinin korunması konusunda aileden ve toplumdan öğrendikleri ile okulda verdiğimiz eğitim sonucunda edindikleri kazanımları çocukların çizdikleri resimlerle ve yazılı ifadelerle sanat eserleri koruma algısının nasıl şekillendiği görülmek istenmiştir. Çocukların kendini en iyi ifade etme yollarından biri çizdikleri resimlerdir. Sembolik bir dil olan resim dili, çocuğun kendini yalnız bir biçimde ifade etme aracıdır. Kendini sözsel olarak anlatamayan bir çocuk kendini resim yaparak da ifade edebilir. Bu doğrultuda ortaokul öğrencilerinin sanat eserlerinin korunması algısına ilişkin, kazandıkları duyarlılık ve bilinç düzeyini, kendi çizdikleri resimler ve yazılı ifadeler üzerinden okumaktır. Bu doğrultuda konu ile ilgili eksik yönlerini belirleyip bunu tamamlamak ve sanat eserlerinin korunması konusunda öğrencileri bilinçlendirmek ve gelecek nesillerimize sanat eserlerimizi miras bırakmak açısından önem taşıyacaktır.

D. Varsayımlar

Bu araştırma;

1. 11 - 14 yaş arası ortaokul öğrencilerinin, sanat eserini koruma algılarına yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin aynı olduğu varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin sorulan sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.

E. Sınırlıklar

1. Araştırma 11-14 yaş grubu ortaokul öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırma 160 tane ortaokul öğrencisi ve 2 hafta uygulanması ile sınırlıdır.

F. Tanımlar Ve Temel Kavramlar

Sanat: Belli kalıplar içine konulamayan ve estetik olan insan duygularını, fikirlerini ve hayallerini çeşitli şekillerde çeşitli boyutlarda gerçekleştirme, dışa vurma ve var etme çabasıdır (Kutup, 2010).

Sanatçı: Yaratıcı eylemin estetik değerlendirmeye, düş gücüne ve özgünlüğe bağımlı olduğu bir sanatı uygulamakta özel yeteneği olan kişidir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997, s 1607).

Sanat Eseri: Bir duygunun, bir tasarımın, bir düşüncenin ya da güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü ve bunların sonunda erişilen üstün yaratıcılık (TDK, 2005).

Eser: Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini ifade eder (İnternet Kaynağı 4).

Eser sahibi: Eseri meydana getiren kişiyi belirtir (İnternet Kaynağı 4).

Koruma: Türkçe sözlük anlamı, önemli kişi, kurum veya tesisleri her türlü saldırılara karşı koruma işlemidir (TDK, 2005).

Eğitim: Kişinin kendi mutluluğunu sağlamanın, sosyal bir varlık olarak hayatını en ideal şekilde devam ettirmenin yoludur (Kanat ve Dikkaya, 2014, s 147).

Sanat Eğitimi: Kişinin duygu, düşünce izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür (Küçüktepepınar, 2014, s 28).

Estetik: Güzelliğin insan üzerindeki etkilerini konu olarak alan felsefe koludur (Yaşar, 2000, s 101).

Görsel Sanatlar: Desen, resim, özgün baskı, heykel; film, televizyon, grafik, üretim tasarımı gibi iletişim ve tasarım sanatları; mimarlık ve çevresel sanatları; halk sanatlarını; seramik, elyaf, takı ve mücevher, ahşep eserler ve diğer malzemelerle yapılanları içeren geniş bir sınıf (Özsoy, 2007, s 252).

Güzel Sanatlar Eğitimi: “Bütün sanatları ve bu sanatların birbirleriyle ilişkisini düşünsel boyutta, izleyici, toplum, kültür ve eğitim bağlamında irdeleyen kuramsal çalışmalara Güzel Sanatlar eğitimi denir” (Kırıçoğlu, 2005, s 3).

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

I. SANAT NEDİR

Sanatın kesin bir tanımı olmamakla birlikte, sanatı bazı sanatçılar, filozoflar ve eğitimciler farklı algılamış ve fikir dünyasına göre sanatı yorumlamıştır. Tam olarak bir tarifini yapmak mümkün değildir. Tarih boyunca sanatın ne olduğunu anlatan kütüphaneler dolusu kitaplar yazılmıştır. Sanat, bildiğimiz kadarıyla insanlığın bilinen en eski çağlarından beri vardır. Yeryüzünde sanatsız bir toplum yok gibidir. “Sanat yapmak insan doğasının bir gereğidir. Toplumsal yaşamın en önemli boyutu ve unsurlarından biridir” (Artut, 2013, s 105). Özsoy (2007) sanatın kesin bir tanımını yapmanın mümkün olmadığını, insanoğlunun bilinen yazılı tarihinin başından beri önemli bir olgu olan sanatın, düşünürler ve sanatçılar tarafından farklı olarak algılanıp ve ifade edildiğini belirtir. San’a (2010) göre “sanat, duygularımızın düşüncelerimizin sevinç ve üzüntülerimizin dışavurumudur; bir şeyin estetik olarak insanda haz uyandıracak biçimde sunumudur. Sanat sadece bakmayı değil görmeyi, duymayı değil işitmeyi, dokunmayı değil hissetmeyi, tatmayı değil lezzet almayı gerektirdiğini ifade etmektedir”. Kavuran ve Dede (2013) ise “Eflatun’un (Platon) sanatı bir şeyin kopyasını tekrar kopya yapmak sanatın bir yansıtma (mimesis) olduğunu, Aristo’nun (Aristoteles) ise sanatı madde ve onun bulanık şeklinden, saf, soylu ve ruhsal güçleri ayırıp ortaya çıkarmak için insan tarafından ortaya konan ilke olarak tanımlamışlardır”. Tolstoy (2021) ise “sanat ve güzel kelimeleri için görüşler, konunun hepsini kapsamaz, ayrıca güzel üzerine yazan birileri her zaman çıkmakta ve yine o büyü, tuhaf, bulanık, puslu, birbiriyle çelişen görüşlerle güzeli tanımlamaya çalışmaktadırlar. Burada kişisel yaklaşımlar ve söylemler söz konusudur. Belli kuralları söz konusu olmasına rağmen sanat aslında kuralsız olduğunu bu kuralsızlığın aslında puslu, bulanık yani belirsiz alanda yer aldığı ve sabit kurallar söz konusu olmadığını bizlere aktarmaktadır”. Özsoy’a (2007) göre sanatı sanat felsefesi, estetik ve buna benzer birçok alan konu edinmiş ve etmeye de devam edecektir. Gombrich’e

(1997) göre sanat diye bir şeyin olmadığını yalnızca sanatçının olduğunu söylemiştir. Sanat her zaman her çağda farklı bir bakış açısıyla her insanda ayrı bir anlam ayrı bir kişilik bulmuştur. İnsanlık tarihi boyunca her toplumun kendi yapısına uygun bir sanatı oluşmuştur. İlk çağlardan beri mağara duvarlarında başlayıp günümüze dek tuvalde, heykelde, mimaride şekillenerek günümüz teknolojisinde de birçok alanda şekil bulan sanatı ve tanımını bir kalıba sokmak doğru olmaz (Aksöz, 2010, s 16). Yine bu konuda Tolstoy (2021), insanın geçmişte yaşamış olduğu duyguyu, yeniden yaşadıktan sonra, hissettiği duygunun aynısını başkalarının hissetmesi için çizgi, renk, ses, sözcük veya hareket gibi biçimleri ifade etme ihtiyacı sonucunda sanatın oluştuğunu ifade etmektedir. Ersoy (2002) İnsanların ilk sanat yapıtları, mağara duvarlarına doğa nesnelerini kopya etmeleri şeklinde olduğunu bizlere aktarmaktadır. Read'e (1981) göre insanlar binlerce yıllık gelenek ve inançlarını günümüze ulaşabilmiş sanat eserlerinde yaşatmaktadır. Ayaydın (2009) ise “sanatı, insanlık tarihi boyunca bizlerin bir parçası, duygu ve düşüncelerimizin anlatım aracı olmuş, yaşamımızı anlamlı kılmış ve yeni nesli eski nesle bağlayan, kültürün devamlılığını sağlayan, estetik beğeni düzeylerimizi geliştiren ve görsel iletişim yolları sunan bir olgu olarak ifade eder”. Okan'a (2002) göre ise “sanat insanoğlunun estetik deneyimlerini amaçlı yoldan düzene koyan ve kendi kişisel yaşam deneyiminin sınırlılığı dolayısıyla yaşayamayacağı gerçeği, estetik olarak yaşayabilmesi olanağını sağlamaktadır”. Gombrich (1997) insanlar tarih öncesi dönemlerden bugüne farklı zeminlere sürekli resimler yaptıkları gibi bugün de bazı insanlar duvarları, tahta perdeleri resimlemeye devam ediyorlar. Bu ve benzeri etkinlikleri sanat diye adlandırmamızda bir sakınca olmadığını yeter ki bu sözcüğün farklı zamanlarda farklı anlamlara geldiğini bilmemizin yeterli olacağını ifade etmektedir. Read'e (1981) göre sanat bir bilgi ve anlatım tarzıdır. Bu konuda Ersoy (2002) sanatçının her dönemde aynı malzemeyi kullandığını, fakat çizgileri, sesleri, görünüş ve anlamları, estetik üslubu değiştirerek insanlığı geçmişin alışkanlıklarından kurtardıklarını, yenilik getirdiklerini ifade eder. Başlangıçta insanların tepki gösterdikleri, beğenmedikleri, şaşırıp eleştirdikleri şeylere zamanla alıştıklarını ve eski değerleri bir kenara bırakıp, yeni değerleri eskilerin yerine koyarak ölümsüzleştirdiklerini bizlere aktarmaktadır. Turani (2003) sanatta değişmez bir mantık olsa idi, yaratma olayı matematiksel bir düşünce sistemine, dolayısıyla bir

kurala bağlanabileceğini bizlere aktarmaktadır. “19. Yüzyıldan önce kilisenin, soyluların ve akademilerin sanat tüketicisi olan kesimin, sanatçının üzerindeki etkisi zayıflamıştı; sanatçının giderek daha bağımsız, özgürce ve yaratıcı güçlerini ortaya çıkaracak işler üretmesine zemin hazırlamıştır” (Kozlu, 2009, s 6).

Read’e (1981) göre sanat bir anlatım şekli ayrıca bilgi tarzı olduğunu ve sanatçı sanat etkinlikleri ile insanlara evrensel bir şeyler anlatmaya çalıştığını ifade eder. Ona göre sanat dünyası, insanlara bilim veya felsefe dünyasındaki kadar değerli, yararlı ve çevresini anlamasına yardımcı bilgiler sunmaktadır. “Sanatın bilgilendirici, bilinçlendirici, eğitici, yüceltici, arındırıcı işlevleriyle eğitimin geniş kapsamlı konu alanları arasında yer alır. Sürekli deneyim, derin düşünme, yaratıcı eylem süreci içinde sanat bireyin düşünme alanını genişletir, yaşamını anlamlaştırır ve kişiyi daha değerli ve yaşanılır bir dünya kurmaya yöneltir. Bu bağlamda sanat ve kültür eğitimi salt sanatsal değerlerin ve ilkelerin değil, bireysel, kültürel, toplumsal, tarihsel bütün değerlerin sorgulanmasında ve öğretilmesinde öğrenilmesinde etkili bir eğitim ve öğretim alanıdır “ (Kırıçoğlu, 2014, s 9).

Read’e (1981) göre yüzyıllar boyunca sanat belli kalıpların içinde ve dinin etkisinde süregeldiğini ve endüstri çağıyla birlikte sanatçı bu geleneksel kalıpları yıkılıp sanatın sınırlarını genişletmeye çalıştığını ifade eder. Böylece alışıla gelen estetik kalıplarını, bir takım kural ve teknikleri yıkan sanatçının sanatta özgürleşmesini sağladığını bizlere aktarmaktadır. “Sanat, bilimin ortaya koyduğu somut gerçeklerden ve olanaklardan yararlanır. Sanatçı, kendi gelişimi için gerekli her şeyi bilimden alır fakat bunu farkında olmadan yapar” (Şen, 2010, s 344). Sanatın, geçmiş dönemlerde mesela Rönesans döneminde bilim ve gelişme ile doğrudan ilgili olduğunu ve hatta sanatçının toplumdaki yerinin bir bilim adamı ile çok farklı olmadığını görürüz.

“Sanat genelde güzel ve güzellik, estetik gibi kavramlarla birlikte tanımlandığını görürüz. Sanatsal yorumun, sanatsal yaratımın daima güzelliği estetiği ön plandadır. Edebiyat güzel söylemektir, Resim güzel çizmektir, müzik güzel seslendirmek yahut güzel besteler yapmaktır. Görüldüğü gibi sanatın temelinde güzelin öncelikli olması vardır, bundan dolayı sanat hoş a gidecek bir yorum ve üretimde bulunma becerisi olarak algılanmaktadır. Sanat “hoşa giden biçimler yaratma çabasıdır” (Ersoy, 2002, s 7). “Bundan dolayı sanatın, insanı çevreleyen nesneler, olaylar ve olgular ile kurduğu

bir estetik ilişki biçimi olduğunu söyleyebiliriz. Güzel veya güzellik kavramı estetik ile birlikte değerlendirilir. Sanat eserinin estetik değeri, onun güzelliğini ifade eder. Değerli bir şiir demek, güzel bir şiir demektir” (Tunalı, 2003, 164).

II. SANATIN TÜRLER

Sanat, tarih boyunca yüzyıllardır farklı biçimlerde sınıflandırılmıştır. Sanatı türlerine göre sınıflandırırken en başta kullanım biçimi, teknik, malzeme, konu gibi yöntemleri esas alınarak yapılmıştır. En son sanat türleri şu şekilde sınıflandırılmıştır; Endüstriyel (Pratik) Sanatlar ve Güzel Sanatlar diye ikiye ayrılır Güzel Sanatlar da algılayış biçimine göre; görsel (plastik) sanatlar, işitsel (fonetik) sanatlar, Ritmik Sanatlar ve dramatik sanatlar olmak üzere dörde ayrılır (Kılıçkan, 2005, s 8).

A. Güzel Sanatlar

Duygu ve düşünceleri coşku ve hayranlık uyandıracak şekilde görsel, işitsel ve drama yoluyla insanlara sunan sanat anlayışıdır. Artut’a (2013) göre güzel sanatlar biçimsel olarak özelliklerine, kullandıkları yöntemlere, araç gereç ve amaçlarına göre sınıflandırılmasının daha doğru olacağını söyler. Yolcu’a (2009) göre güzel sanatların doğru bir şekilde sınıflandırılması şu şekildedir; Görsel (Plastik) Sanatlar; mimari, resim ve heykel, İşitsel (Fonetik) Sanatlar; edebiyat, müzik, Ritmik Sanatlar; dans, bale, pandomim ve Dramatik Sanatlar; tiyatro, opera, sinema diye ayrılırlar. Ersoy’a (2002) göre ise Güzel Sanatları bu şekilde biçimsel sınıflara ayırmak, bu sanatlar arasındaki birliği bozmayacağı gibi ifade etmeye çalıştıkları fikirleri bilincimize ve duygularımıza doğrudan doğruya iletacaktır. Güzel görünen şekil, renk ve hareketler, kulağa hoş gelen sözler ve sesler, insanlar üzerinde coşku ve hayranlık uyandırır. Bu yönleriyle Güzel Sanatlar insanlara yaşama sevinci verir ve sanatçının hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirmesi, özgün eserler üretmesini sağladığı için önemi büyüktür (Kılıçkan, 2005, s 8). Güzel sanatları yukarıdaki şekilde sınıflandırıldıktan sonra bu

sınıflandırmanın içeriğine bakmak gerekir. Bu durum güzel sanatların bizler tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

1. Görsel (Plastik) Sanatlar

“Sanatın bu türü görsel (plastik) sanatlar şeklinde adlandırılmaktadır. Sözlük anlamı ise; gerçekliğin kendi biçimleri içinde (düzlem bir yüzeyde ya da uzayda) gerçeklikteki olayların tasarımına başvuran sanatların tümü. Görsel algıya yöneliktirler ve resmi, heykeli, grafik sanatları kapsar” (Eroğlu, 2003, s 130). Daha geniş anlatımıyla Özsoy (2007) ise “resim, heykel, desen, özgün baskı; grafik, film, televizyon gibi iletişim ve tasarım sanatları; çevresel ve mimarlık sanatları; halk sanatlarını; elyaf, seramik, ahşap eserler, mücevher ve takı gibi malzemelerle oluşturulan çalışmaların tümünü içinde barındıran geniş bir alanı tarif etmektedir”.

a) Resim

Ersoy (2002) resim de heykel gibi insan tarafından yaratılmış olmasına rağmen insandan bağımsız olarak kendine özgü oluşturduğu dünya tüm duygu ve düşüncesini içine alıp daha yüksek düzeye çıkararak, derinleştirip yoğunlaştıran özerk bir gerçeklik halini alır. Böylelikle sanatçı düz bir zeminde renk ve çizgiler kullanarak hayal dünyasını, doğadan bir kesiti ve ölü doğayı (natörmort) anlattığı sanat türü olduğunu bizlere aktarmaktadır. Diğer sanatlara baktığımızda en çok çeşidi olan tür resim sanatıdır. Ayrıca resim sanat türü plastik sanatlar olarak adlandırılmaktadır. Bir diğer anlamı ise; gerçekte gördüğümüz biçimlerin (düzlem bir yüzeyde ya da uzayda) somut olayların ve durumların tasarımına dayanan sanatların hepsi. Görsel algımızın hitap eden resim, heykel ve grafik sanatları kapsar (Eroğlu, 2003, s 130). Resim sanatının geçmişten günümüze kadar ayakta durması çok çeşitli olması etkili olmuştur. Resim sanatını kısıtlayan veya taşınması ile ilgili bir sıkıntının olmaması diğer sanat türleri içinden sıyrılıp öncü olmasına vesile olmuştur (İnternet Kaynağı, 2).

“Plastik sanatlardan resimde esas öğedir. Plastik sanatlarda renk derinlik anlamı kazandırılarak kullanılır. Renklere, birbirleri ile karıştırılarak istenilen yere uyan bir değer, ton kazandırılır. Eğer renkler ara tonlu ise, o takdirde oylum duygusu uyandıran renk değerleri ortaya çıkar... valörlü renkler ise hacmi gösterir. Renklerin insanda

uyandırdıkları derinlik etkisi yüzünden sanatçılar renk perspektifine önem verirler” (Turanî, 2010, s 114). Resim sanatında renklerin ton değerlerini tonlamalarını ışık gölgeyi kullanarak derinlik üç boyutluluk etkisi vermek mümkündür.

b) Mimari

Mimari, insanların tarih öncesi çağlarda barınma amacıyla inşa ettiği mekanlar olmasından dolayı tasarım alanında en eski ve köklü alanlardan biridir diyebiliriz. İnsanoğlu önce barınma ihtiyacı amacıyla inşa ettiği mekanları, daha sonra ihtiyacına göre düzenlemek zorunda kalmış sadece mekanın fonksiyonu insanın kullanım ihtiyacını gidermiş, ancak estetik ihtiyacını giderilememiştir. Mimarlık form ve fonksiyonu bir araya getirmeye çalışan bir sanat dalıdır. Mimari sanatını oluşturan her yapı aslında belli bir iş için inşa edilmiştir. Sadece sanatsal amaçla yapılmış bir yapıya dünyanın hiçbir yerinde rastlanmaz. Çevremizde gördüğümüz yapılar saray, ev, hastane, okul, havaalanları cami, müze vs. hangi konuya ait olursa olsun sonuç olarak yapımı fayda amacına bağlıdır. Mimaride esas olan bilinçtir (Ersoy, 2002, s 19-20).

c) Heykel

“Heykel, heykeltıraşın bronz, taş, kil, ağaç, alçı gibi maddeleri kullanarak bir şeyi üç boyutlu olarak tasvir etmesi sanatıdır. İlk heykellerin boyandığı sonradan nesnenin kendi renginin tercih edildiği görülür. Heykel bazı dönemlerde bünyesinden ayrı olarak dikkate alınmış, bazı ülkelerde yapının bünyesine uyan bir anlayışta yapılması uygun görülmüştür. İlk çağlarda heykellerin tamamı tanrısal bir anlamda tasvir edilirken, zamanla kralların ve sonra halk arasındaki sıradan kişilerin heykelleri yapılmıştır” (Turani, 2010, s 53-54). Heykel sanatının geçmişten günümüze kadar gelen en çok tercih edilen konusu genellikle insan vücududur. Yunan heykel sanatı kendinden sonraki heykel sanatlarını da etkilemiştir. Yunan sanatından sonra ideal güzel vücut en ilgi çekici konudur. Heykel sanatında iki önemli unsur vardır hareket ve ifade. Konusu ne olursa olsun hareketin tek bir anını maddeye geçiren bir sanattır (Ersoy, 2002, s 21-22).

2. İşitsel (Fonetik) Sanatlar

İşitme duyusuna ve duygusuna seslenen müzik, edebiyat gibi sanatlar fonetik sanatlar adını alır.

a) Müzik

Angı'ya (2013) göre müzik, duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri, belli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür. İlk ortaya çıkan ürünleri ise ilkel insanların doğadan duydukları sesleri taklit etmeye başlamasıyla gerçekleşmiş, zamanla günümüzdeki halini almıştır. Dünyadaki kültürlere göre değişiklikler gösteren müzik, bütün dünyada evrensel bir dil olarak benimsenmiştir (İnternet kaynağı, 5).

b) Edebiyat

Edebiyat, olay, düşünce, duygu ve hayallerin sözlü veya yazılı olarak anlatılması kayda alınması sanatıdır. Bunun sonucunda roman, öykü, deneme, şiir, tekerleme, fıkra, ninni gibi türleri ortaya çıkmıştır (Küçükyıldız, 2021). Ayrıca Aytaç (2006) edebiyatın sözlü (atasözü, tekerleme, fıkra, ninni vb.) yazılı (öykü, roman, masal, deneme vb.) olmak üzere türleri olduğunu söylemektedir. Aktaş'a (2009) göre kişilerin sözlü ve yazılı ifadelerinde hataya düşmelerine engel olmak için öğrenilen ve kullanılan kurallar bütünü edebiyat kelimeyle ifade edilmiştir. Günümüzde de edebiyatın her şeyden önce bir güzel sanat etkinliği olduğu dile getirilmektedir.

3. Ritmik Sanatlar

“İnsanın kendini veya bir olayı anlattığı hareketli sanatlardır. Geleneksel sanatımız olan gölge oyunu (Karagöz – Hacivat gibi) dramatik sanatlar koluna girer” (Küçükyıldız, 2021).

a) Dans

Müziğin ritmine uyularak yapılan dans, duyguların bedensel olarak dışa vurumu sayesinde ruhsal açıdan insanın rahatlamasını sağlar. İnsan doğasında bulunan bir kaynak olan dans içinde beden, duygu ve beynin kültürel kaynaşmasını barındırır

(Bilge ve Ögce, 2008). “Dans, müzikte saklı olan tüm gizemi ortaya çıkaran ve insan olmanın değerini göstermektedir. Dans, kolların ve bacakların şiiridir (Baudelaire). Dans bedenle duygu ve düşünceleri insanlara aktaran bir araçtır” (Uğur, 2019, s 192).

b) Bale

“Gösteri amaçlı belli figürlere, adım atışlara dayalı dans ve müzikli sahne sanatı türüdür. İtalya’da Rönesans döneminde ortaya çıkan ve daha sonra Fransa ve Rusya da gelişme gösteren bir performans sanatıdır. Dünya çapında yayılmış ve birçok başka dans türünü etkilemiştir” (Küçükyıldız, 2021).

c) Pantomim

“Gösteri sanatları içerisinde kendine yer bulmuş olan pantomim değişik isimlerle de anılmaktadır. Bu isimlerden ilki pantomim ya da mim sanatı olarak kullanılmaktadır. Bu sanat türü ise, kısaca mim olarak ifade edilmektedir. Pantomim, gösteri sanatları içerisinde yer alırken gösteri esnasında sanatçı herhangi bir sözlü konuşmada bulunmaz. Sanatçı izleyiciye sunmak istediği temayı, konuşma yoluyla değil de yüz mimikleri ve de beden dili aracılığıyla sunmaktadır. Bu durum, pantomimi görsel sanatlar içerisinde farklı bir konuma sürüklemekte ve kendini görsel sanatların önemli türlerinden birisi yapmaktadır. Beden dili ve de mimik hareketlerinin baş gösterdiği pantomim, sanat ve de özellikle tiyatro dünyası tarafından tiyatronun evrensel dili olarak görülmektedir” (İnternet Kaynağı, 3).

4. Dramatik Sanatlar

a) Tiyatro

Tiyatro, sahnede seyirciler önünde oynanan oyuncuların hünelerlerini, yeteneklerini sergiledikleri gösterilerin bütünüdür. Sözlük anlamı, sahnede oynamak üzere trajedi, dram, komedi türlerinden oluşan yapıtlar, bu yapıtları sahnede oynama ve sergilemedir (TDK sözlüğü, 2005).

b) Sinema

Sinema sanat dallarından bir tanesidir. İlk ortaya çıktığında, bulunduğu çağa adını verebilecek kadar büyük değerde bir icat olan ve Latince hareket anlamına gelen ‘Kinema’ sözcüğünden türeyen sinemanın mucidinin kim olduğu çok tartışılan bir konu olmuştur. Sinemanın doğuşu Lumière Kardeşler’e atfedilmiş olsa da aslında sinema, birçok çalışmanın sonucu meydana gelen ve çeşitli alanlardaki değişik buluşmaların toplamından oluşarak ortaya çıkmıştır. Sinema, herhangi bir devinimi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini saptamayı, sonra da gösterici yardımıyla bu resimleri karanlık bir salonda görüntüsünü yansıtarak devinimi yeniden yaşatmayı sağlamıştır (Sağırlı, 2013).

c) Opera

“Genellikle tarih ile ilgili ya da mitolojik bir konuyu, sözlerinin çoğunluğu şarkılı olarak söylenen müzikli tiyatro sanatıdır” (Küçükyıldız, 2021).

III. SANATIN TARİHÇESİ

Tarih öncesi çağlardan başlayarak günümüze kadar her medeniyet kendine özgü bir sanat yaratmıştır. Sanat eserlerinin ilk ortaya çıkışı, insanın ihtiyacını karşılamak istemesiyle olmuştur. İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile yapılmış oldukları nesneleri ve objeleri, bugün o dönemin sanat eseri olarak değerlendiriyoruz. İnsanlık tarihi boyunca her dönemde karşılaştığımız sanat, her zaman insanın kendini ifade etmesinin yollarından biri olmuştur (Küçükyıldız, 2021, s 11-18). Tolstoy’a (2021) göre bir zamanlar insanın yaşadığı duyguyu, kendinde canlandırır sonra, başkalarının bu duyguyu yaşamaları için hareket, ses, çizgi, renk veya sözcüklerle belirlenen biçimlerle ifade etmesi sonucu ortaya çıktığını bizlere aktarmaktadır. Ersoy (2002) göre ise insanların ilk sanat yapıtları, mağara duvarlarına doğa nesnelerini kopya ettikleri şekillerdir. Read’e (1981) göre insanlar binlerce yıllık gelenek ve inançlarını günümüze gelebilmiş sanat eserlerinde yaşatmak olduğunu dile getirmektedir. “Küçükyıldız’a (2021) göre insanlığın varoluşundan itibaren günümüze kadar

insanlığın elinden çıkmış her türlü nesneyi, objeyi inceleyen araştıran ve insanlığın bilgisine sunan sanat tarihidir”. “Biçimsel olarak Sanat Tarihi, bir sanat eserinin, sanatçının ve sanat eseri ile ilişkili öteki bilgilerin incelenmesi, diye tanımlanabilir. Sanat tarihi, yapıtın yaratıldığı mekana bağlıdır ve yaşanan sosyo-kültürel düzen içinde yaratma sürecinin ve sanat yapıtının araştırmasını kapsar” (Ayaydın, Tuna, Vural ve Yılmaz, 2011, s 74).

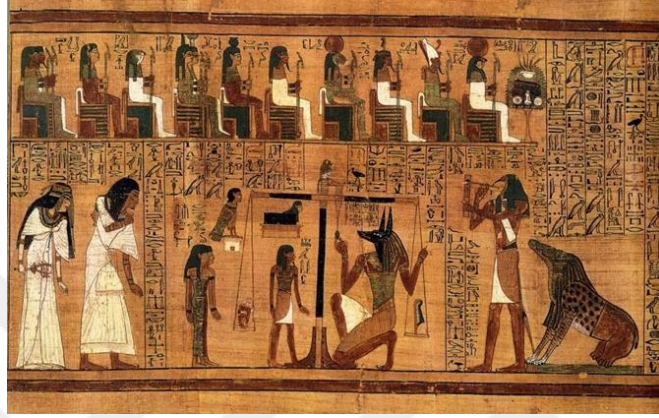
Emre (2010) göre resim sanatının tarihte ilk yer aldığı yerler mağara duvarlarıdır. “Avrupa’da rastlantı sonucu bulunan Paleolitik mağaralardan en eskisinin Fransa’daki Lascaux mağarası olduğu ve buradaki en eski yerleşimin 40.000 yıl öncesine kadar gittiği ileri sürmektedirler”. Gombrich (1997) ise bu sanatsal bir amacı olmadan yapılan resimler “çoğunlukla birbirlerinin üzerine düzensiz bir şekilde boyanmış ya da kazınmış olduklarını ifade eder”.

Resim 1: Anonim, Bizon Figürleri, Paleolitik Çağ. Altamira Mağarası, İspanya (Çoban, 2016, s 9).

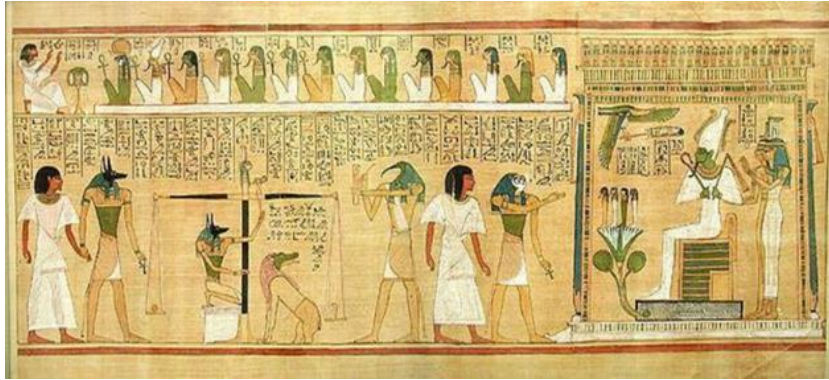
Şişman (2011) ise Paul Klee’nin deyiimiyle “görünmeyeni görünür kılan sanat’ta ve sanat eserinde herhangi bir mantık, kural veya teori aramak yersizdir. Aslında sanatı kendi dönemi içerisinde değerlendirmek sanat yapıtına daha doğru bir anlam kazandırdığını ifade eder. Ayrıca İ.Ö. 3000 ile 100 yılları arasındaki Mısır eserleri, papirüs üzerine yapılmış resimler, kireç taşından yapılmış kabartmalar ve duvar

resimlerinden oluştuğunu bizler aktarmaktadır”. Tansuğ’a (1999) göre “insanlar zamanla mağara yaşamını terk ederek nehir kenarlarına yerleşmeleriyle yeni ve köklü medeniyetler ortaya çıkmış ve Mısır resim sanatı örneklerinin, büyük tapınaklar ve mezar anıtları içinde yer almasının nedeninin bu olduğunu ifade etmektedir”.

Resim 2 : Anonim, Çakal Suratlı Anubis, M.Ö. 1285 dolayları (Çoban, 2016, s 12).

Güvemli (2009) göre Mısır resminde perspektif yoktur, duvara resim yapan sanatçı bir sıra hayvanı aynı zamanda göstermek isterse bunları ya ayrı ayrı çizer, ya da birbirini kapatacak şekilde, ama daima geride kalanları bir öncekine göre başlı ilerde gösterildiğini ve her figürün büyüklüğünün ise aynı kaldığını aktarmaktadır.

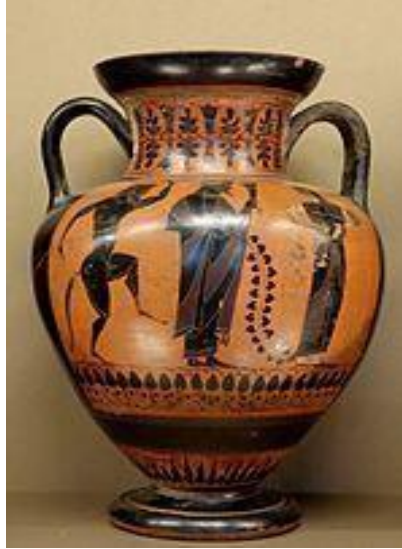

Resim 3 : Mısır Resmi Papirüs Üzerine (Emre, 2010, s 13).

Dicle ve Fırat nehirleri arasındaki Mezopotamya'da ortaya çıkan Asur, Sümer, Babil ve Akadlar tarafından yapılan resimler dinsel olduğu kadar günlük olayları da konu almıştır. “Mezopotamya’da Erken sülale dönemine ait olan resimlerde üslup özellikleri katı bir şematizme bağlı değildir. Figürler, başın profilden, gövdenin cepheden ve bacakların yeni profilden ele alındığı yaygın şemaya uygun olmakla

birlikte, düzenleme sürekli donuk ve hareketsiz bir görünüş ortaya koymaz. Serbest bir hareket ve ritim duygusu uyandırmaktadır. Resimlerde hayvan figürlerinin sağlam bir gözlem sonucunda gerçekçi bir bakışla meydana getirilmiş olmaları ayrıca dikkat çekmektedir. İnsan figürünün yalın klişelere indirgenip hayvan figürünün belli bir gözleme bağlı oluşu Doğu sanatlarında yüzyıllarca kendini göstermiş olan bir kavrayıştır. Yazının bulunduğu Mezopotamya bölgelerinde özgün heykel ve rölyef sanatının da geliştiği dönemlerde özellikle resimli mühürler önemli bir alan teşkil etmektedir” (Emre, 2010, s 14).

Ergüven’e (2002) göre “Yunan kültürünün yansıtıldığı çağlar MÖ 8. yüzyıldan itibaren başlamış, bu dönemin bir mitoslar, efsaneler çağı olduğu için vazolar üzerindeki resimler yalnız ölü gömme törenleri değil, mitoloji kahramanlarının serüvenleri de betimlendiğini görmekteyiz. Antik Yunan vazo sanatında, ne var ki, mekânı bir bütün olarak algılama düşüncesi henüz yeterince olgunlaşmadığı için, sonuçta her figür kendi başına kalmak zorundadır. Ayrıca, belli bir ışık kaynağına göre aydınlanmayan mekân, daima kuşattığı nesnelerden kopuktur. Mekânla ilgili bu sorunlar ise ancak yüzyıllar sonra çizgi ve hava perspektifinin bulunmasıyla Rönesans döneminde çözümlenecektir”

Resim 4 : Siyah Figürlü Vazo (Emre, 2010, s 18).

Şişman’a (2011) göre “Yunan resim sanatı olarak, günümüze kalanların çoğu, çömlekler, vazolar üzerine yapılan çalışmalardan oluşmaktadır. Yunan duvar

resimlerinin ancak kopyaları ve Roma devrinde yapılan taklitleri günümüze ulaşabildiğini bizlere aktarmaktadır. Herhangi bir yüzey üzerine yapılan bu motifler, yaşantılar sonucunda insanların hayatta bıraktığı ilk ‘iz’lerdir. Sanat tarihçileri ve sanat uzmanlarınca değerlendirilen bu biçimler, zamanla belli bir akım ve döneme dahil edilmiştir. Çoğunluğunu oluşturan manzara resimlerinde genellikle perspektif kuralları olmadan resmedilmiş ve derinliksizdir, bunun nedeni Helenistik dönemin sanatçılarının, bizim perspektif yasası dediğimiz şeyi bilmemeleridir” (Gombrich, 1997, s 114).

Emre’ye (2010) göre Roma sanatının en parlak dönemi Etrüsk, Yunan ve Mısır sanatının etkisinde geliştiği ve yaygınlaştığı dönemlerdir. Ayrıca Roma dönemindeki resim sanatının gelişimi hakkındaki bilgiler en çok mezar taşlarından (stellerden) edinildiğini bunlarında, steller kireç esaslı sıva ile düzeltildikten sonra çizimler, yaş sıva üzerine kazınarak renkler gölgesiz, düz tonlar hâlinde uygulandığını aktarmaktadır.

Gombrich’e (1997) göre “Pompei’deki duvar resimleri, mermer kaplama izlenimi vererek yapılan süslemeler Roma resim sanatına örnekleri olduğunu ve Yunan Uygarlığından sonra sanatın merkezi olan Roma’da, Helenistik sanatın etkilerini görmek mümkündür.

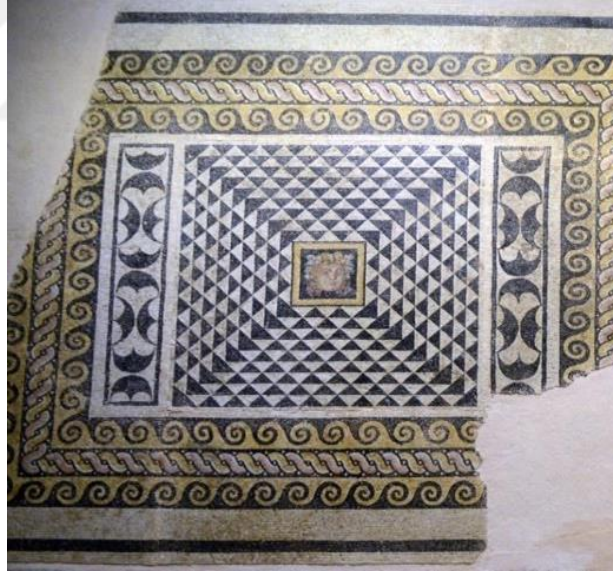

Resim 5 : Anonim, Kutsal Ağaçlı Manzara, Villa Boscotrecase, M.Ö. 20-10 dolayları (Çoban, 2016, s 16).

Bunun nedenini Roma’da çalışan sanatçıların çoğunluğu Yunanlıydı ve Romalı koleksiyoncuların çoğu Yunan ustalarının yapıtlarını veya kopyalarını satın

almalarıyla açıklar. Roma resim sanatı Antik Yunan resim sanatının devamı olmadığı, Roma resim sanatını, M.Ö. 2. ile M.S. 79 yılları arasındaki döneme ait resimleri, Roma Pompei ve Herculaneum’da bulunan villaların duvarlarını süsleyen resimlerden görebileceğimizi bizlere aktarmaktadır”.

“Roma İmparatorluğuna ait kentlerde Gaziantep ve Antakya’da Roma mozaik sanatının birçok örnekleri bulunmaktadır. Özellikle Gaziantep Zeugma Müzesinde bulunan, Okeanos Villasından çıkarılan, ‘Dionysos Mozaği’ M.S. 2.-3. yüzyıla aittir. Üç panodan oluşan bu mozağin sol bölümünde yer alan parçasında, Tanrı Dionysos’un portresi bulunmaktadır. Dionysos portresini çevreleyen siyah ve beyaz üçgen biçimli geometrik biçimler ile bir perspektif oluşturularak bakışlar portreye odaklandırılmıştır. Bizans sanatı genel olarak 300-1453 yılları arasını kapsar. Büyük Roma İmparatorluğu’nun ikiye ayrılmasıyla ile aynı kültürel mirasa konmasına rağmen; Bizans sanatı bir Roma sanatı değildir” (Turani, 1992, s 211).

Resim 6 : Anonim, Dionysos Mozaği, M.S. II.-III. Yüzyıl (Çoban, 2016, s 17).

Turani’ye (1992) göre Bizans sanatı, Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u 1453’te fethedilmesiyle sona ermiştir. Bizans sanatının etkilerinin, günümüz Ortodoks Kilisesi ikonalarında hala devam ettiğini aktarmaktadır. Bununla birlikte Bizans İmparatorluğu’nda “Hıristiyanlık devlet dini olduktan sonra, ilk Hıristiyanlığa ait sanat

katakomplardan yeryüzüne çıktığını ve inşa edilen kiliseler devletin ve dinin gücüne yakışır bir şekilde süslenmeye başladığını söylemektedir”.

Şişman’a (2011) göre “Bizans Sanatının en önemli dallarından biri mozaik çalışmalarıdır. Mozaikler, konularının tamamıyla dini olması, zemine değil duvarlara uygulanmış ve Oran ve mekân anlayışı olmayan resimlerde İsa’nın başı diğerlerinden daha büyük gösterilmiştir”.

Resim 7 : Anonim, Jüstinyen, Meryem ve Büyük Konstantin, X. Yüzyıl (Çoban, 2016, s 20).

Ergüven (2002) “Rönesans öncesi mekân yanılsamasına ilişkin bir kaygının açıkça izlenildiği son örnekler Pompei’deki kalıntılarda karşımıza çıkmakta ve bunlarında ortaçağın katı kurallarına teslim olduğunu, bununla Roma sanatıyla geçici bir doruk noktasına ulaşan resim türü, çizgisel perspektif dışında son derece önemli bir aşama kaydettiğini ifade etmektedir”.

Şentürk (2012) göre “Ortaçağ resim sanatında manzara çalışılmamış, kutsal figürleri ön plana çıkartacak mekânlar yaratılmıştır, derinliği olmayan, mekân gelişmemiş, resimlerde figürler yan yana ve üst üste sıralanmış ve resimlerin arka planı genellikle altın yaldızla boyanmıştır”.

Orta Çağ Avrupa sanatı eserleri, ‘Romanesk Dönem’ ve ‘Gotik Dönem’ olarak iki dönemden oluşmaktadır. Avrupa’da, 11. ile 12. yüzyıllarda görülen üslupların,

Romanesk sanatı olarak adlandırıldığı dönemdir. Fransa, Almanya ve İngiltere’de Romanesk döneme ait özellikle mimari yapılar çoğunluktadır. Resim sanatı ise kilise duvarlarında ve el yazması kitaplarda dini olayları açıklamak amaçlı olarak kullanılmıştır. Kısaca dine hizmet etmeye devam etmiştir. “Fransa, Almanya ve İngiltere’de 12. yüzyıl sonlarından 14. yüzyıl başlarına kadar bir süreyi kapsayan Gotik sanat çağı Avrupa’da yeni üslup eğilimlerinin gerçekleşmesine vesile olmuştur” (Tansuğ, 1999, s 99).

Şentürk (2012) Kiliselerin yerine yapılan katedrallerin duvarları resim yerine vitray sanatı görüldüğünü, bunun nedeni ise duvarların pencerelerle doldurulmasından kaynaklandığını, bu nedenle dinsel konular, resim tekniğinde, vitray olarak işlendiğini bizlere aktarmaktadır”. Gotik dönemde mimari daha ön plandadır. Resim ve heykel sanatı mimari süslemede kullanılmıştır. Katedraller, gotik sanatın mimarlıkta yükselmesine fırsat vermiş, resim, heykel ve vitray bu mekânları süsleme görevi üstlenerek ikinci planda kalmıştır.

Resim 8 : Hans Memling, Merkezi Pano: Bakire, Çocuk ve Azizler, 1478 (Çoban, 2016, s 25).

“Gotik Resim Sanatı, klasik anlamda doğa gözlemine dayanmamaktadır. Onun ama Tanrı’nın yüceliğini ifade etmektir. Bu nedenle sanatçı, doğaüstü bir alana

yönelmiştir. Ancak doğadan da tam anlamıyla kopmamıştır. Resimde, perspektif düzeni yoktur. Sanatçı, doğa parçasına oturttuğu insan ve hayvanların oranını düşünmeksizin çalışmasını yapmıştır. Işık ve gölge, gerçeğindeki gibi ifade edilmemiştir” (Şişman, 2011, s 119).

A. Klasik Dönem

“Rönesans, 14. yüzyılda İtalya’da Floransa’da ortaya çıkmış ve 16. yüzyıla kadar tüm Batı ve Orta Avrupa’ya yayılmış sanat hareketidir. ‘Rönesans’ sözcüğü de ‘yeniden doğuş’ anlamına gelmekte ve 15. yüzyılda Klasik Çağ araştırmalarının canlanması olgusunu ifade etmektedir” (Sözen ve Tanyeli, 1996, s 204). Giotto, Brunelleschi, Donatello, Uccello, Philippino, Leonardo da Vinci, Michelangelo gibi birçok büyük sanatçı Floransa’da ortaya çıkmıştır.

Emre’ye (2010) göre Rönesans’ı ortaya çıkaran etkenlerden birisi de Bizans’ın 1453’te Fatih Sultan Mehmet tarafından alınmasıyla, oradaki İtalyan sanatçıların kaçarak İtalya’ya gelip yerleşmesi ve buradaki zenginlerin sanatçıları korumaları ve onlara çalışma olanakları hazırlamalarıdır. “Bizim bugün çağdaş anlamda sanat dediğimiz şeyin kökeni değilse de (yaratıcı ve özgünleşmeye başlayan bir birey olarak) sanatçı dediğimiz şeyin en geri plandaki kökeni ancak Rönesans’a dayandırılabilir. Yine de unutmamak gerekir ki, Rönesans döneminde sanat, bağımsız bir yaratma alanı değil ancak zanaatın bir kolu olarak yaşamaya devam etmiştir”. Sarı (2018) “Rönesans’la birlikte konuları, amacı ve işlevi çok büyük farklılık göstermemişse de sanatçının bulunduğu konum değişmeye başladığını ve ana temayı değilse bile üslubu belirleyen sanatçılar olduğunu bizlere aktarmaktadırlar. Öyle ki, sanat eserlerinin ardında sanatçıların özel isimleri anılmaya, hatta eserlerin içinde sanatçıların portreleri belirmeye başlamış olduğunu söylemektedirler. Ayrıca sanatçının artık belli ölçütlerle tekniği uygulayan bir el işçiliği ustası olmanın ötesinde (kısmi olsa dahi) kendi ölçütlerini kendisi belirleyen, teorik değil ancak pratik ölçüde özgün tavrını ve hatta eserinde maddi olarak kendini yansıtan bir bilinç olarak karşımıza çıktığını belirtirler”.

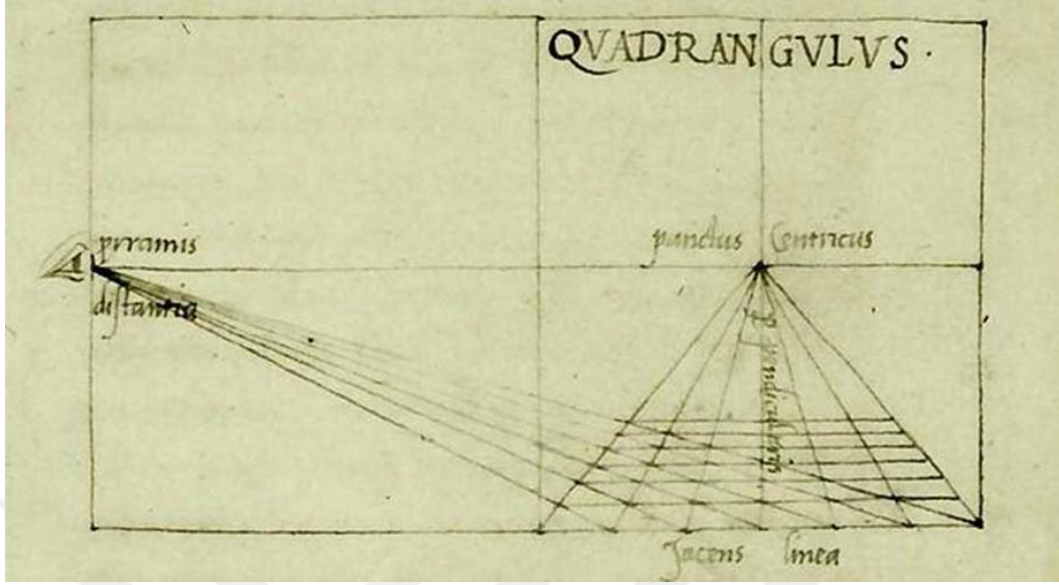
“Resimde mekân kaygısı ortaçağın sonlarında bir Rönesans sanatçısı olan Giotto ile birlikte yeniden ortaya çıkmıştır. İlk kez onun resimlerinde yalnızca resmin

konusunu oluşturan betiler değil, konunun içinde gerçekleştiği çevre de gerçekçi biçimde betimlenmiştir. Artık bir bakış noktası vardır ve betilerin ne kadar ayrıntılı işleneceğine ve boyutlarına bu bakış noktasıyla resmedilen mekân içindeki yerlerine göre karar verilmektedir. Bu da yalnızca betiler ve bunları ‘taşıyan’ bir fondan oluşan resim yapıtının yerine, betiler ve onları ‘içeren’ mekândan oluşan bir resim yapıtının ortaya çıkışı anlamına gelmektedir” (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997, s 1193).

Resim 9 : Giottodi Bondone, Cana’da Düğün, 1303-1306 (Çoban, 2016, s 27).

Çoban’a (2016) göre Giotto’nun, ‘Cana’da Düğün’ adlı eserinde İsa ve Meryem’in yaşamlarını gösteren duvar resminde kesitler şeklinde duvara çizmiş; figürleri de mimari bir yapının içine yerleştirmiştir. Ayrıca Giotto, resim sanatı tarihine sadece mekân kavramını değil hacim duygusunu da kazandırmış ve figürleri yer kaplayan bir kütle olarak algılanmasını sağlamıştır.

Resim 10 : Alberti'nin Metodu, 1435/36 (Çoban, 2016, s 28).

“Perspektifteki asıl büyük yenilik, Brunelleschi'nin matematiksel olarak kurulmuş perspektif deneyleri ve Alberti'nin ‘Resim Üzerine’ De Pictura (1435-1436) adlı yapıtıyla gelmiştir. Her iki sanatçı da çizgisel perspektifin kurallarını oluşturmuşlardır” (Little, 2008liş, s 30).

Yaman, Sungur ve Özer’e (2010) göre “Rönesans da resim ve mimarideki büyük gelişme heykel sanatında da gözlendiğini ve heykellerde gerçekçiliğin özen gösterilmiş, insan vücuduna ilgi duyulmuştur. Daha önceki dönemlerde olduğu gibi Rönesans’ta da mimariye bağlı heykeller görülür. Rönesans heykelinde dini konular İncil ve Tevrat’tan alınarak işlenmiş ve Rönesans sanatçıları Yunan ve Roma heykellerinin gerçekçi formlarından yararlanarak kusursuz form, denge, uyum oranlar ve zarafette dikkat ederek eserlerini yapmışlardır”.

Özkarakoç’a (2012) göre “Floransa’lı sanatçı Donatello’nun, 1430 yılında yaptığı bronz ‘David (Davud)’ Rönesans döneminin ilk çıplak figürüdür. Yüksek Rönesans’ı izleyerek, 1520’lerde, Floransa ve Roma’da saraylıların incelikli davranışlarını, hal ve hareketlerindeki zarafeti anlatmayı amaçlayan, içerikten çok tekniğin öne çıkmaktadır. Figürleri zarif göstermek için kolların, bacakların, başın boyutlarının değiştirildiği, ölçekte doğal dışılık ve uyumsuzluğun yeğlendiği, yapay duruşların benimsendiği, yüz çizgilerinin stilize edildiği Maniyerizm akımı ortaya

çıkmakta olduğunu ifade etmektedirler. Sanatçının kendini anlatma isteğini de içeren bir arayış içine girdiğini belgeleyen bu akımın en önemli temsilcisi Michelangelo'dur. Sanatçının 1501-1504 tarihlerinde yaptığı mermer 'David (Davud)' bu dönemin en önemli eserlerindendir”.

Resim 11 : Davud Heykeli, Donetello, 1430 (Emre, 2010, s 117).

Kuzu'ya (2020) göre “Rönesans döneminin en kusursuz heykel anlatımını kuşkusuz Michelangelo'nun (1475-1564) yapıtlarında bulmuştur. Michelangelo gençlik dönemi heykeli olan San Pietro Pietası (16. yüzyıl başı), Rönesans döneminin en başarılı yapıtlarından biri olduğu kabul edilir”.

Resim 12 : San Pietro Pietası, Michelangelo (Emre, 2010, s 118).

Baloğlu'na (2014) göre “Michelangelo'nun Davud Heykeli (1501-1504), sağlam ve güçlü gövdesi ve kendinden emin duruşuyla Rönesans'ın ideal insanının görüntüsünü bizlere sunmaktadır. Heykeldeki denge, uyumlu oranlar, zerafet gibi niteliklerin hepsi bu çalışmada kusursuz bir biçimde dile getirilmiştir”. “15. Yüzyılın ikinci yarısından sonra Rönesans yerini Maniyerizm'e bırakmış ve bu dönem, sanatta “duraklama dönemi” olarak da değerlendirilir. Yüksek Rönesans'ta Yunan ve Roma eserlerini taklit ederek ulaşılabilecek en üst seviyeye ulaşıldığı ve çözümlenecek bir şeyin kalmadığı görüşüne varılmıştır. Rönesans Dönemi ölçü ve simetri anlayışına karşı bir tepki olarak da Maniyerizm akımı ortaya çıkmıştır” (Yaman, Sungur ve Özer, 2010).

“17. yy ilk yarısından itibaren Avrupa'da doğan barok sanat üslubu, Rönesans'tan farklı bir üslup benimsemiş hatta ona karşıt bir tarz, üslubu benimsemiştir. Avrupa ülkelerinde 1500 ve 1700 yılları arasında ortaya çıkan 'barok' klasik sanata tepki olarak doğmuştur. Bu bağlamda barok sanatı hem içerik olarak hem de biçimsel olarak klasik sanat üslubundan ayrılmaktadır. Barok sanatının bu yenedünya görüşü sadece resim, heykel mimarlıkla sınırlı kalmamıştır, diğer bütün sanat dalları da bu akımdan etkilenmiştir. Bu noktada barok sanatının klasik sanattan ayrışması resim sanatı üzerinden incelenmelidir” (Kilinç ve Köksal, 2019 s 4). “Rönesans dönemi bittikten sonra gelen dönem Barok dönemidir. Barok dönemi 17. Yüzyıldan sonra 18. Yüzyılları arası bütün Avrupa'ya egemen olan sanat üslubudur. En belirgin özelliği, Rönesans'ın durağan kurallarına karşı çıkış niteliğinde olup resim, mimarlık, heykel ve müzik gibi tüm sanat dallarında etkili olmuştur” (Sözen ve Tanyeli, 1996, s 36). Avrupa sanatında büyük bir yer edinen Barok sanatı için bir anlatım dilidir diyebiliriz.

Artut (2013) Rokoko sanatını koyu bir Barok üslubunun bir uzantısı olarak düşünür ve mimari alanda fazla bir gelişme göstermemekle birlikte Avrupa'nın en bohem, zengin ve savurgan olduğu bir dönemi kapsadığını savunur.

“Neoklasik dönem, sanatta ilk Çağ öğelerinin yeniden ön plana çıkması anlamına gelir. Bu dönemde eski Yunan ve Roma tarzı tekrar canlanmıştır. Bu akım özellikle barok sanatına aşırı süslemeciliğine duyulan bir tepkidir. 18. yüzyılın ilk yarısında önce İtalya'da daha sonra Fransa, Almanya ve öteki Avrupa ülkelerinde

gelişen ve eski Yunan ve Roma örneklerine dayanan sanat üslubudur” (Yaman, Sungur ve Özer, 2010, s 101).

Artut (2013) “Romantizmde mimari ve heykele resim kadar önem verilmemiş olduğunu Orta Çağın fantastik ve tarihi konuları öne çıkarıldığını, dehşet duygusuna, olağanüstü durumlara, Napolyon savaşlarının neden olduğu acılara, kısmen de mitoloji ve fantezilere yer verildiğini bizlere aktarmaktadır. Bu dönemde sanatçılar, romantizm akımının duygular dünyasını terk ederek hayal gücü yerine gözle görülür, elle tutulur gerçeklere yöneldiklerini ifade etmektedir”.

Resim 13 : Francisco Goya, Mayısın Üçü, 1808 (Emre, 2010, s 210).

B. Modern Dönem

20. yüzyıl sanat akımları için Modern Sanat diyebiliriz. “Modern Sanatın temelleri 17. ve 18. yüzyıllarda atıldığı, 20. yüzyılın ortalarına kadar hayatın her alanında kullanılan modernizm kavramı, Latince kökenli modo’ dan türeme modernus kelimesinden gelmektedir. Modern kavramı 5. yüzyıldan bu yana sürekli olarak eskiden yeniye geçişi ifade etmek için kullanılmıştır. Kavram, İngilizcede 20. yüzyılın ortalarında genel kullanıma dâhil olmuş, çağdaşlaşma anlamında kullanılarak gündelik dilin bir parçası haline gelmiştir” (Kırılmaz, 2016).

Eroğlu'na (2015) göre modernizm kavramı çağdaşlaşma anlamında değerlendirmek aklımıza yeni olanı, eskiden uzaklaşmak anlamına geldiğini ve kavramın 'yakın zamanın' eş anlamlısı olarak kullanıldığını söylemek mümkündür. Realizm, sanatçıların nesnel tutumlar içinde olmasını belirterek, işçi ve köylü gibi gündelik konuları ele almıştır. Bu etkileri benimseyen ve akademi sistemine karşı duran empresyonist sanatçılar, yeni bir sanat anlayışını oluşturmaya yönelik çalışmalarda bulunmuşlardır. Şentürk (2012) bu konuda “empresyonist ressamların kendilerinden önceki bazı sanatçıların etkisinde kaldıklarını empresyonizmin öncüsü Velazquez, Goya, Turner, Delacroix gibi sanatçılar olduğunu, ortak özelliklerinin konulara getirdikleri yeniliklerle birlikte rengi ön plana çıkarmalarıydı. Bunun yanı sıra duygularını da bir ifade aracı olarak kullandıklarını, böylece empresyonistler, romantik ressamların öncülüğü sayesinde 20. yüzyıl sanatının kapılarını açtıklarını bize aktarır”.

Emre'ye (2010) göre “19. yüzyılda Avrupa sanatında meydana gelen en önemli gelişme izlenimcilik akımı olduğunu eski sanat anlayışından tam anlamıyla ayrılan yepyeni bir akım olarak modern resmin en önemli safhasını temsil ettiğini dile getirir”. Yaman, Sungur ve Özer'in (2010) aktarımına göre “akıma ismini veren ve izlenimcilik ilkelerini ortaya koyan eser, akımın önde gelen ressamlarından ve en önemli uygulamacılarından biri olan Claude Monet'nin (1840-1926) 1874'te Nadar'ın Paris'teki atölyesinde genç kuşak sanatçıların resimleri ile birlikte sergilenmiştir. Ziyaretçilerin sergiyi alaycı çehreleriyle dolaşırken bir resmin önünde durup kahkaha attıkları sonra uzaklaştıkları görülür. O günkü gözler için belli belirsiz lekelerden ibaret olan resmin altında 'İmpression-Soleil Levant' (İzlenim-Gün Doğumu) yazılıdır. Bir kenarda eleştirmenlerin bu tavrını izleyen sanatçı Claude Monet'dir”.

Resim 14 : Claude Monet, İzlenim- Gün Doğumu (İmpression-Soleil Levant),1872, Mermottan Müzesi,Paris (Emre, 2010, s 382).

Modern Sanat sanatın artık demokratik özgürlüğünü ilan etmek istediğinin işaretidir. “Böylelikle sanat sanatçıların aidiyetine girmiş ve sanatçılar artık kurumlardan veya yüksek sosyeteden sipariş alan değil, bağımsız bir şekilde sanat yaratan birey olarak kendi siparişini kendilerine vermeye ve konularını kendi seçmeye başlamıştır. Hatta bundan önemlisi de betim tarzlarını tamamen kendi özgür iradeleriyle ortaya koymuşlardır. Bu dönemde sanatçıların ortak bir tema kapsamında bir bütün olarak yeni sanat anlayışlarını ortaya koyduğu bir sanat dönemi olarak ortaya çıkar izlenimcilerin ortak probleminin dış mekân ve ışık unsuru olması, kübistlerin model alınan bütünü parçalara ayrılması ve bu bütünü yeniden kurgulaması, fütüristlerin değişen üretim anlayışına bağlı olarak geleneklere rest çekmesi ve güncel konular ve malzemeler arayışı, konstrüktivistlerin gerçek mekân ve gerçek malzeme vurgusu bağlamında resim ve heykeli mekânsal kapsama taşıması ve sanatı mimariyle bütünleştirilmesi gibi akımlar özgürce hareket ettiklerini bizlere aktarmıştır” (Sarı, 2018, s 140-141).

Resim 15 : Marcel Duchamp, Merdivenden İnen Çıplak, 1912, Philadelphia Sanat Müzesi, Philadelphia (Topcuoğlu, 2018, s 139).

“Modernleşme ve modernizm kavramları sanat tarihi yanında düşünce tarihi açısından da araştırma alanları sunmuştur”. Artut’a (2013) göre Modern Sanat, 1880’li yıllardan sonra birçok akım ve ekolleri içine alan ve özellikle 1960 ve 1970’li yıllarda yoğunlaşan bir dönemi kapsamaktadır. Özensoy’a göre (2017) “sanat, modernleşme ve toplumla olan bağlarını kopararak kendi gerçekliğini yaratmaya başladı. Artık sanat, öğretilen ve belirli çizgilerle gerçekliği ve toplumu temsil etmesi gereken bir araç olma özelliğini yitirmiştir. Bu nedenle doğayı kaynak alma ve onu olduğu gibi taklit etme yönteminin yerini artık sanatçının kendi görmek istediği doğa ve izlenimleri aldığını söyler”.

“20. yüzyıl büyük yıkımların, hayal kırıklıklarının yüzyılı olmuştur. Bu bağlamda 20. Yüzyılın sanat anlayışına bakıldığında, yaşanan büyük krizlerden ve travmalardan sonra, insanın bu dünyadaki yeri, ahlaki değerleri, kim olduğu yeniden sorgulanmaya başlamıştır. Yeniçağın, yeni görüşlerin, farklı isteklerin, dertlerin, soruların olduğu ve buna göre sanat bu yeni duruma ayak uydurmuştur diyebiliriz. Geleneksel estetik değerlerin ve alışlagelmiş görme biçimlerinin yerle bir edildiği bu

yüzyılla birlikte sanat bir amaç olmaktan çıkarak araç olma konumuna gelmiştir, yani onun varlık nedeni kendinden başka hiçbir şeye bağlanmaz. Ne biçim, ne içerik, ne de öz açısından herhangi bir bağımlılık söz konusu edilir” (Erinç, 1995). “20.yüzyıl sanat akımları konu olarak hızlı büyüyen sanayileşme bununla birlikte kentleşme ve kentte yaşayan insanların sorunlarından beslenmiştir. Paul Gauguin’in medeniyetten kaçışı, Van Gogh’un kendini köy yaşamına vermesi, ekspresyonistlerin doğaya dönme arzusu fütüristlerin teknolojiye olan tutkusu sürrealistlerin bir çıkış yolu olarak bireyin iç dünyasına bakması, gibi sanata yansıyanlardır. Böyle bir atmosferden çıkış yapan akımlar sanat aracılığıyla dünyayı değiştirebileceklerine inanmışlardır”. “Sanatçılar, güzeli aramak yerine mekan, sanat eseri, sanatçı ve izleyici arasında algı ve görme biçimlerini değiştirme çabası içinde olmuşlardır 20. yüzyılın başlarında, endüstrileşmenin getirdiği ruh hali, ‘Dışavurumculuk (Ekspresyonizm)’ ile ‘Gerçeküstücü (Sürrealist)’ anlayışları başlatmıştır. Bu dönemde sanatçılar çok boyutluluk, hareket ve mekân gibi kavramları irdelemeye, bu kavramlarla sanatsal ifadelerini destekleme yoluna gitmişlerdir” (Atalar, 2006, s 11).

Read (1981) göre yüzyıllar boyunca sanat belli kalıpların içinde ve dinin etkisinde süregeldiği endüstri çağıyla birlikte sanatçı bu geleneksel kalıpları yıkılıp sanatın sınırlarını genişletmiştir. Böylelikle alışıla gelen estetik kalıplarını, bir takım kural ve teknikleri yıkan sanatçının sanatta özgürleşmesi sağladığını bizlere aktarır. Toplumların değişmesi, alışkanlıklar, iktidarlar ve ekonomik koşullara uygun bir sanat yaratma eylemi geleneksel, tarihsel ya da akademik şekil ve kalıpları yıkmaya yönelik modern sanat, çeşitli akımları, kuramları ve yönelimleri kendi içinde eritme ve adapte etme çabasını barındırmaktadır. “Bu akım ve üslupların en önemlileri arasında yeni izlenimcilik, fovizm (1905), kübizm (1907), soyut resim (1910), gelecekçilik (fütürizm), dışavurumculuk (ekspresyonizm), süprematizm, konstrüktivizm, dadacılık, gerçeküstücülük (sürrealizm), toplumsal gerçekçilik, soyut dışavurumculuk, pop sanat, minimal sanat, kavramsal sanat ve yeni dışavurumculuk akımları sayılabilir. Her bir sanat akımı kendinden önceki ya da çağdaşı olan akım ile birlikte yoğrulmuştur” (Antmen, 2014, s 14).

Lynton’a (2004) göre “Picasso Avignon’lu Kızlar tablosunu yaparken Afrika maskalarını kullanarak büyük bir yapıt yapmayı amaçlıyordu. Bu tablodaki kadınlar,

insanlığın belli bir zamana bağlı olmayan birer simgesi değil, sadece fahişydiler. Bu özellikleri, Picasso'nun bu tablo için yaptığı ilk eskizlerdeki denizci kılığındaki birtakım erkek figürleriyle daha da açıkça anlaşıyordu". Avignon'lu Kızlar tablosundaki figürlerle, figürler arasındaki kumaşta da, ışık ve gölge tekniği kullanarak titrek, değişken bir oylum etkisi sağladığı görülür. Bu yeni buluş, Kübizmin başlıca anlatım yollarından ve görsel özelliklerinden biri olacağını aktarmaktadır.

Resim 16: Pablo Picasso, “Avignon’lu Kızlar”, 1907, tuval üzerine yağlıboya, 244x234 cm, Modern Sanatlar Müzesi New York (Dağlı, 2020, s 192).

Yücel (2020) 20. yüzyılın başında kentsel konuları ve endüstriyel süreci modern sanatın içinde görürken birçok sanatçının bunun tam tersi hızlı kentleşmeyi ve endüstrileşmeyi tepki ile karşıladığını söylemektedir. Kozlu’ya (2009) göre sanatçılar sanat tarihinde kendilerini anlatmak için farklı anlatım biçimlerini kullanmışlardır. “Bunlar arasında; canlı ve zıt renklerin, hareketli, rahat, geniş fırça vuruşları, kırık çizgiler kullandıklarını ve ekspresyonizm de yırtıcı, vahşi, kendi varlığını ve anlık heyecanlarını vurgulamışlardır. Fovizm de ise yıkıcılıktan, makineden, hızdan, kentten, savaş ve acıdan yana çalışmalar yapmışlardır. Fütürizm de ise bütün gerçeklerden kaçan, bilinçaltını ortaya koymuşlardır. Sürrealizm de bütün yaşama ve hatta sanata bile karşı tavır içinde olmuşlardır. Dadaizm de ise bütün dünyanın resimlerde parçalanıp yeniden kurulandığını görürüz. Kübizm şeklinde yaşamı ifade

edilebilirliğinde kendisini göstermektedir. Bütün bu anlatım biçimleri geçmişten günümüze tüm sanatçıların kaygıları sonucu kendilerini farklı yöntem ve tekniklerle anlatma isteklerinden kaynaklanmaktadır. “Sanat, bir taraftan içinde bulunduğu dönemin yaşadığı toplumsal, ekonomik, politik, bilimsel, teknolojik etkilerin yansımalarını gösterirken; diğer taraftan ise oluşturdukları ile içinde bulunduğu çağa yön vermektedir”. Antmen (2014) ise sanatı, fütüristlerin politik duruşun dışavurumu, Dadanın sanatı değiştirmek değil yok etmek istemesi, Marcel Duchamp’ın ‘Anti-sanat’ terimini ilk kez kullanan hazır nesneleri olduğunu ifade etmektedir. Duchamp yaşamdan alınan bir kesiti yapıtın içine entegre etmemiş, sıradan bir nesneyi doğrudan sanat yapıtı olarak önerdiğini bizlere ifade etmektedir.

“I. ve II. Dünya savaşları ve sonrası makineleşme ile başlayan üretim ve toplumsal yapıdaki değişimler; bireyin giderek kişiliğini yitirmesine, nesneleşmesine, toplumdan uzaklaşmasına, yalnızlığa ve bunalıma girmesine neden olmuştur. 20. yüzyılda bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin yönetimlerce kötüye kullanılması, yaşanan soykırımlar ve nükleer silah teknolojileri insanlığa zarar vermiştir. Bu çerçevede, modernitenin akılcı, özgür, deneysel yaklaşımları, kapitalist toplumların güç gösterisi yüzünden, hayal kırıklıkları yaratması nedeniyle eleştirilmiştir. Bütün bu yaşanan sorunlar doğrultusunda modernizmin hala sürdüğü görüşünde olanlar (Antony Giddens, Jürgen Habermas gibi), ortaya çıkan sorunların modernist görüşün kendi içine arayacağı öneriler ve uygulamalarla çözülebileceği düşüncesindedirler” (Girgin, 2018).

C. Postmodern Dönem

“20. yüzyılın sonlarına doğru Modernizme tepki olarak geliştirilen, Postmodernizm, sözcük olarak bir dönemin geride kaldığı yeni bir dönemin ortaya çıktığını anlatmak için kullanılmaktadır. Postmodern söylem, eski yaşama özgü her şeyin bittiğini, kuram, ideoloji, insancılık ya da avangart gibi kültürel değer ya da eğilimlerin son bulduğunu öne sürmektedir.. Modernizmin akılcı yücelten tavrı karşısında Jacques Derrida, Michel Foucault ve Roland Barthes gibi düşünürler, tek bir merkezi esas alan modernist düşünceye bir takım eleştiriler getirerek, dil, siyaset

ve edebiyat alanında postmodernist düşünceyle örtüşen bir takım fikirler öne sürmüşlerdir” (Sümer, 2019, s 362). Kalkan ve Alakurt (2012) bu konuda “Postmodernizm de sanatta seçkinciliğin terk edilmesi, sanatla yaşamın birleştirilmesi, karşı-sanat, kurmaca gerçeklik, farklı sanat etkinlikleri ile sanat türlerinde görülen çeşitlilik gibi özellikler belirginlik gösterebileceğini vurgulamışlardır. “Antmen (2014) adı geçen kitabında ‘Postmodernizm Nedir’ sorusuna Charles Jenks’in, ‘modernizm hem devamdır, hem aşılmasıdır’ diyerek iki olgu arasında hem bir devamlılığa hem bir kopuşa işaret ederken, Davit Harvey ‘yapısalcılık sonrasında, post-endüstriyalizmle ve bütün bir yeni fikirler cephaneliğiyle’ bağlantılı gördüğü postmodernizmin son yıllarda tartışmaların ölçülerini belirleyen, söylem tarzını tanımlayan, kültürel, politik ve düşünsel eleştirinin parametrelerini şekillendiren yeni duygu ve düşüncelerin birleşimi olduğunu savunmuştur”. Eroğlu’na (2015) göre “Figür yine baş aktördür, kesin olan Postmodernizmin bilimsel sanatla, popüler kültür arasındaki eski ayrılıkları ortadan kaldırmış olmasıyla bundan böyle karma sanat biçimleri geçerli olacağını varsaymaktadır. Modernizmin sanatçı özneye ve bireysel üslupçuluğa atfettiği öneme karşılık postmodernizmin orijinallik ve özgünlük gibi belli başlı modernist ilkelere karşı çıkan yaklaşımları bünyesinde toplar. Sonuç olarak postmodern olarak nitelendirilen süreçte görülen sanatsal yaklaşımlar bütünü, belli bir mecraya bağlı olmaksızın, resim, heykel, enstalasyon, fotoğraf gibi farklı ifade biçimleri ile yeni bir kavramsal sanat anlayışı yaratmış, tek bir sanat dalının örneğin resim diğerlerine egemenliğine son vererek, disiplinler arası ve çoğulcu bir anlayış getirmiştir” (Antmen, 2014, s 276-277).

Süzen’e (2018) göre “1960’larda Pop Sanat, Op Sanat ve Yeni Gerçekçilik gibi akımlarla ortaya çıkan resimsel olmayan (nonpictural) tavır 1960 sonrasına egemen olmuştur. Endüstrinin, günlük tüketim eşyalarının, popüler kültür üzerindeki etkilerini (Olumlu-olumsuz) kitlesel iletişim çağının teknikleriyle ifade etmiştir. Hazır nesneler, alışıldık mekanlarından çıkarak, abartılı boyutlarda genellikle, resimli roman ya da reklamcılık teknikleri kullanılarak yeniden üretilmişlerdir. Pop sanat, önce 1950 ortasında İngiltere’de, 1950’den sonra ABD’de aktif olan sanat akımıdır. Geleneksel disiplinlere ve sanatlara karşıt olarak pop sanat, popüler kültürü sanat nesnesi olarak kullanmıştır”. Yaman, Sungur ve Özer (2010) bu konuda “ baskı ve mekanik

çoğaltımdaki gelişmeler pop sanatın varlığının gelişmesini sağladığını ve bu yıllarda çoğu yapı- endüstri pazarından temin edilen tuğla, sunta, kontrplak, alüminyum, çelik, fiberglas, ve pleksiglas gibi malzemelerin kullanıldığı Minimalizm bir akım olarak gündeme geldiğini bizlere aktarmaktadır. Ayrıca Eylemler (Actions), Yoksul Sanat (Arte Povera), Vücut Sanatı (Body Art), Kavramsal Sanat (Conceptual Art) gibi sanatlardan 1960'lı yıllar sonrasında sanat ortamında yaşanan belki de en büyük dönüşüm, sanatın, nesneye olan gereksiniminin tartışılmaya başlanması olduğunu ifade etmektedir". Antmen (2014) ise "Sanat ortamında yaşanan en büyük dönüşümlerden biri olarak kabul edilebilecek olan şey, belki de 1960'larla birlikte gelişen sanatta nesneye olan gereksinim duyulmasının tartışılmasıdır. Yapıtın biçiminin, maddi varlığının etkisini yitirmesi ve düşüncenin ön plana geçmesiyle oluşan yeni sanat pratiği, 'Düşünce Sanatı', 'Enformasyon Sanatı' gibi isimlerle anılan yeni eğilimler, Minimalist sanatçı Sol LeWitt'in kendi yapıtlarının kavramsallığını vurgulamak için 1967'de Artforum dergisinde yayımladığı 'Kavramsal Sanat Üzerine Paragraflar' yazısıyla 'Kavramsal Sanat' başlığı altında toplanmıştır. Ayrıca 'konseptüalizm' (kavramcılık) dönemin hemen tüm alternatif ifade biçimlerini karşılayan bir genel terim haline gelmiştir" (Atasever, 2017). Antmen (2014) "performans sanatı hakkında tüm gösteri sanatları gibi izleyici önünde sahnelenen bir tür olması açısından tiyatro ile benzerlik gösterse de Performans Sanatı, 1960'ların Kavramsal Sanatının bir kanadı olarak gelişme göstermiştir. Performans Sanatı kuşkusuz, tiyatro kadar şiiri, müziği, dansı da içerebilen sınırsız bir yaklaşımlar bütünüdür. Fakat bir ya da birkaç sanatçıyla, izleyici önünde ya da izleyiciden uzak, birkaç dakika, birkaç saat ya da birkaç gün sürebilen, zaman zaman fotoğraf ya da video kayıtları hâlinde sergilenebilen bu akım, başlı başına uluslararası bir nitelik gösterebilmiş sanat akımları arasında yer aldığını bize aktarır". "Performans Sanatı, 1960'larda Fluxus akımı ile etkinlik kazanmış, 1970'lerde geniş bir sanatsal harekete dönüşmüştür. 1960'lı ve 1970'li yılların gösterilerinde beden, sanatçının yegâne malzemesi olarak ön plana çıkmıştır" (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997, s 700). Bu yıllara damgasını vuran Kavramsal Sanatın düşünsel temelleri Kurt'un (2010) ifadesi ile "Duchamp'ın 1910'larda ortaya attığı 'hazır nesne' olgusuna ve özellikle 1917 Tarihli 'Çeşme'si, Mott Works adında bir dükkandan satın alınan, seri üretilmiş

bir pisuar olduğunu söyler”. “”Duchamp bu pisuvarı R. Mutt diye imzalamış ve böylece sıradan bir nesneyi sanat olarak nitelendirerek sanatta çığır açmıştır. Duchamp’ın eylemi, sanat olgusunu dönüştürmeye yönelik yeni bir önerme olarak, 20. Yüzyıl avangard ruhunun bir simgesi niteliğindedir. Bu çıkışıyla yaratıcılık olgusunun tarifini değiştirmiş, sanatın geleneksel anlamda beceri ve yeteneğe dayanması gerektiği yolundaki inancı sarsmış, sanatsal beğeniyi şekillendiren etkenleri sorgulamış, düşünsel ve deneyimin önem kazanmasını sağlamıştır” (Antmen, 2014, s 194).

Resim 17 : Marcel Duchamp, “Çeşme”, Porselen Pisuar, 33x52 cm, Moderna Museet, Stockholm (Aksakal, 2017, s 182).

“Yeni Dışavurumculuk, 1970’lerden itibaren Avrupa’da ve ABD’de gündeme gelen yeni resimsel yaklaşımların tümünü tanımlamak için kullanılmaya başlanan son derece genelleyici bir terim olarak nitelendirilebilir. Günümüzde modern, postmodern, çağdaş ya da güncel olarak yapıtları ayırmak çok kolay değildir. Modern ve postmodern sanat anlayışları arasında örtüşen yanları vardır”.

IV. SANAT ESERİNİN KORUNMASI

A. Sanat Eseri Nedir

İnsanın ortaya çıkardığı ürünlerin sanat eseri olarak nitelendirilmesi ve sanatın tanımı hemen her dönemde değişiklikler göstermiştir. Genel tanımıyla sanat, bireyin kendisini ifade etme aracıdır. Dil, çizgi ve formlar ise sanatın aktarılma şekilleridir. Sözlük anlamına göre “Bir duygunun, bir tasarımın, bir düşüncenin ya da güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü ve bunların sonunda erişilen üstün yaratıcılık” (Türk Dil Kurumu, 2005). Diğer yandan Tolstoy (2021) sanatın öğretilebilir bir şey olmadığını, kendi kendine insanın içinden taşarak geldiğini belirtmiştir.

Gombrich (1997) Sanat her dönemde her çağda farklı bir anlam, her insanda farklı bir kişilik bulacağını. İlk çağlarda mağara duvarlarında başlayıp günümüze dek tuvalde, heykelde, mimaride şekillenerek günümüz teknolojisinde de birçok alanda akıl almadık noktalarda şekil bulan sanatı ve tanımını bir kalıba sokmanın doğru olmayacağını söylemektedir. Elkoyun’a (2007) göre ise “Sanatın, insan doğasının ve yaşamının bir gereği, toplumsal yaşamın en önemli boyutu, insan olmanın gereği, varlığının bir ifadesidir. Dolayısıyla insan yaşamında formel bir sanat eğitimi olmadığını düşünsek bile sanatsal belirtiler amatörce veya spontane bir şekilde, insanın doğasından kaynaklanan bir içtepi olarak kendini farklı alanlarda gösterebilecektir”. Görmez (2021) bu konuda düşünme becerisini bir tarafa bırakılacak olursak, insanı diğer canlılardan ayıran özelliklerin başında sanat ve estetik konularının olduğu ve bu özelliklerin insana artı değer kazandırdığı ifade edilmektedir.

İnsan var olduğundan beri yaşamsal olan barınmak, giyinmek, avlanmak, tapınmak ve benzeri ihtiyaçlarını görebilmek için alet, araç-gereç, barınak, sunak gibi şeyler yapmıştır. İnsanlar, bu yapıtlara kendi özünde olan güzellik anlayışını, hoşlanma ve hoşla gitme duygusunu katarak estetik objeler oluşturmuştur. İnsanın değer kazanarak farklılaşması beraberinde yaşadığı dünyayı anlama ve anlamlandırma çabasını getirmiştir. Sanat eseri, insanlık tarihi boyunca kültürlere ve dönemlere göre şekillenmiş, insanlarda hayranlık ve haz uyandıran insanoğlunun ortaya koyduğu

yapıtlar kulağa, göze veya her ikisine hitap eder. Sanat, elbette insan ürünü bir faaliyettir. Sanat eserleri kavramın da insanda estetik haz uyandırıyorsa ve bir iletide bulunuyorsa bu yapıt sanat eseridir diyebiliriz (Erinç, 2013, s 61). Sanat eserinin bütün dünyayı saran evrensel bir dili olduğunu zamanında kapsadığı toplumlar üstü bir özelliği vardır.

Gombrich (1997) Sanatın Öyküsü kitabının giriş bölümünde Peter Paul Rubens'in oğlunun portresiyle, Albrecht Dürer'in annesi çalışması, Morillo'nun Sokak Çocukları tablosu Hooch'un Evin İçinde Elma Soyan Kadın eserini, Forli'nin ve Memling'in Melek isimli tablolarını, Guido Reni'nin Dikenli Çalıdan Taç Giymiş İsa resmi ile Toskanalı bir ustanın İsa'nın Başı isimli eserlerini karşılaştırarak bizi önyargılı olmaya sürüklediğini söyler. Bunun bir eğitim meselesi olduğunu kast ederek, sanat izleyicisinin sanat eserini izlerken bu sosyal, kültürel hatta kişisel yargılarını bir kenara bırakıp bunların hepsinden sıyrılıp esere bakması gerektiğini savunur. Bu bağlamda Barrett (2005) ise insanın tepki veren kibirli bir tavırla veya düşünmeden benimsemenin doğru bir yaklaşım olmadığını eseri sergi salonunda görmemiz gerektiğini savunur. Onlardan hoşlanmak zorunda değilsiniz ancak onların bir sanat eseri olduğunu kabul etme sorumluluğunu taşırsanız, sonrasında iyi bir eser olup olmadığına ve bunu hangi kriterlere göre belirlediğinize karar verirsiniz. Toplumun değer yargıları, kültürü, hassas olduğu konular toplumdaki bireylerin sanat eserine bakış açısını değiştirebilir. Mesela Gece Yarısı Ekspresi, Paralı Askerler ya da Arabistanlı Lawrens filmleri işlediği konu ve verdikleri mesaj açısından ülkemizde tepkiyle karşılanmıştır. Konu bizim ile ilgili olmasaydı belki de bu filmler beğenilecek ve hatta tavsiye edilecekti (Erinç, 2013, s 60). Ayrıca sanat eserleri toplumun değer yargılarına göre kabul görür ya da kabul görmez. Böylece toplumun değer yargılarına göre farklı sanat anlayışları ortaya çıkar. Bu anlayışlara göre kimi eserler sanat eseri olarak kabul görür kimi eserler sanat eseri olarak kabul görmezler. Sanatın duygulara ve güzellik anlayışına göre şekillendiğini, 'haz' duygusunu esas aldığını düşünürsek bu tepkilerin de gayet anlaşılır ve doğal olduğu sonucuna varabiliriz.

B. Sanat Eserlerinin Yasal Korunması

İnsanlığın ortak değeri olan fikri ürünlerin hukuken koruma altına alınması düşüncesi ise tarihsel gelişimi ile kıyaslandığında oldukça yeni sayılmaktadır. Matbaanın icadının bu bakımdan bir kilit taşı niteliğinde olduğu ifade edilebilir. Zira matbaanın icadı ile fikri ürünler çoğaltılarak geniş kitlelerin yararına sunulmuş ve bunun getirisi olan yüksek ekonomik değer, onun hukuken koruma altına alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu bakımdan değerlendirildiğinde, fikri ürünlerin etkin şekilde korunmasına ilişkin tarihsel gelişim süreci, düşünce özgürlüğünün de geçirdiği evreleri göstermekte olup ayrıca önem arz etmektedir (Karasioğlu, 2020). Yenidünya'ya (2006) göre insanı diğer canlılardan ayıran, kimliğimizin var olmasını sağlayan yegane şey sanat eserleridir, sanat eserlerini ortaya çıkaran fikirlerimiz ve kabiliyetlerimizdir. Dünya medeniyetlerinin ulaştığı seviyeyi gelecek kuşaklara taşıyacak olan sanat eserleridir. Bu sebeptir ki sanat eserlerini düşüncelerimizi korunmasının elzem olduğunu ve korumanın kapsamını ve sınırlarını çizebilmek için öncelikle eser sahibinin eseri üzerindeki hakkının niteliğini belirlemek gerektiğini vurgulamaktadır. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri kanunu gelişmiş ülkelerin kanunlarıyla paralel bir biçimde düzenlenmiş olup, eser ve bu eserleri yaratan eser sahiplerinin haklarını koruma altına almıştır (Samandı, 2019).

“Fikri Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) 1/B maddesinde eser kavramının tanımına yer verilmiştir. Maddeye göre; sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerine, eser denilmektedir. Bu nedenle de, sayılan eser türlerinden ‘güzel sanatlar’ ile ‘sinema eserleri’ arasında yer verilen ‘veya’ sözcüğü ‘ve’ olarak düzeltilmelidir. Benzer bir durum ‘fikir ve sanat mahsulleri’ ifadesindeki ‘ve’ bağlacı bakımından da söz konusudur. Gerçekten bir ürünün eser olabilmesi için hem fikir hem de sanat mahsulü niteliğini taşıması gerekmemektedir” (Yenidünya, 2006).

Karasioğlu'nun (2020) belirttiği gibi Tabii Hukuk ekolünün etkisi neticesinde modern niteliğiyle ilk Telif Hakları Kanunu 1710'da İngiltere'de ortaya çıkmış olan ‘Statute of Anne’ olarak kabul edilmektedir. Zira ilk kez bu kanunda yayıncılar yerine yazar haklarına koruma sağlanmış ve koruma sürelerine yer verilmiştir. Bu kapsamda

1710'dan önce yayımlanan eserler için 21 yıl, henüz yayınlanmamış eserler içinse 14 yıllık bir koruma sağlanmıştır.

Geçmişten günümüze her döneminde insanlar kendinden önce yaşamış olan topluluklardan kalan taşınır veya taşınmaz eserlere, yapıtlara ve insanın yaptığı her şeye karşı her zaman çeşitli nedenlerden dolayı ilgi duymuştur. Karsioğlu (2020) Eser sahipleri için öngörülen ulusal düzeydeki korumalar haberleşme ve ulaştırma araçlarının hızlı gelişimi karşısında yetersiz kalmaya başladığını, zira teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, eserlerin uluslararası çevrede yayılmasının hızlanmış olduğunu ve buna bağlı olarak tam bir korumanın sağlanması için uluslararası düzenlemelerin getirilmesi zorunlu hale geldiğini ifade etmiştir. “Avrupa kıtası devletleri tarafından yürütülen çeşitli çalışmalar neticesinde aralarında İngiltere, Almanya, Fransa, İspanya'nın da bulunduğu devletler tarafından 9 Eylül 1886 tarihinde İsviçre'de ‘Bern Sözleşmesi’ imzalanmıştır. Bern Sözleşmesi m. 9/II’de Bu eserlerin, eser sahibinin yasal çıkarlarına zarar vermemek ve eserin normal kullanımına engel olmamak kaydıyla, bazı özel durumlarda çoğaltılmasına verilecek izin, Birlik ülkelerinin mevzuatı ile düzenlenecektir hükmü ile üç aşamalı test düzenlenmiştir” (Helvacı ve Atar, 2016, s 1290).

Turan (2016) konu ile ilgili “1886 tarihli Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi (Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works) fikri hakların korunmasına yönelik ilk uluslararası düzenleme olması dolayısıyla bundan sonra yapılan tüm sözleşmelerde de temel alındığını belirtir. Yine, Bern Sözleşmesi, evrensel özelliklere sahip fikir ve sanat eserlerinin uluslararası alanda da korunmasına yönelik oluşturulan ilk uluslararası vasıfta ve çok taraflı anlaşma olması dolayısıyla öncül nitelikte olduğunu aktarmaktadır”. Karasioğlu (2020) ise Bern Sözleşmesinin 1896 yılında Paris’te, 1908’de Berlin’de, 1928’de Roma’da, 1948’de Brüksel’de, 1967’de Stockholm’de ve son olarak 1979’da Paris’te çeşitli değişikliklere uğrayıp genişletilerek bugünkü halini aldığını belirtir. Türkiye’de ise 1952 yılında sözleşmenin 1948’de düzeltilen metnine katılarak “Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesinde Değişiklik Yapan ve 1979’da Tadil Edilen Paris Metnine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun” ile sözleşmeye taraf 168 ülkeden biri haline geldiğini söyler.

Turan (2016) bize aktardığına göre “WIPO Telif Hakları Sözleşmesi (Eser Sahibinin Hakları Sözleşmesi) (WIPO Copyright Treaty), uluslararası standartları Bern Sözleşmesi ile belirlenen ve eser sahiplerinin haklarıyla ilgili yeni çıkan gelişmeleri yansıtan bir anlaşmadır. Bu sözleşmede, genel olarak aşağıdaki hususlar yer almaktadır :

- a) Bilgisayar programları ile veri tabanları tanımlanıp koruma altına alınmakta,
- b) Eseri yaratan eser sahiplerinin yayma hakkı, kiralama hakkı, umuma iletim hakkı düzenlenmekte,
- c) Eser sahibinin haklarına getirilebilecek istisnalar belirtilmekte,
- d) Teknolojik yöntemlere ilişkin yükümlülükler ve haklar yönetimi bilgilerine (HYB) (Rights Management Information) ilişkin yükümlülükler düzenlemekte,
- e) Dijital haklar yönetimine (DHY) (Digital Rights Management) ilişkin hükümler düzenlenmekte,
- f) Yine, bu haklar ile ilgili hukuka aykırı fiiller ve bunların yaptırımları ifade edilmektedir. (Turan, 2016, s 226).

1996’da ise “Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü’nün hazırlamış olduğu ‘WIPO Telif Hakları Sözleşmesi’ (WCT) ve ‘WIPO İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesi’ (WPPT) kabul edilmiştir. Zira Sözleşme, bilgisayar programları ile veri tabanlarını ilim ve edebiyat eserleri kapsamında koruma altına almış ve taraf devletlere elektronik ortama aktarılmış eserlerin güvenliğini sağlama yükümlülüğü getirmiştir”. Türkiye 28 Kasım 2008 tarihinde WIPO Telif Hakları Sözleşmesi ve WIPO İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesi’ne taraf olmuştur (RG, 2008). “Son olarak, ‘WIPO Görsel İşitsel İcralar Hakkında Pekin Anlaşması” ile uluslararası alanda telif hukuku kapsamında ilk defa görsel-işitsel eserler ile eser sahipleri koruma altına alınmış ve anlaşma 30 Nisan 2020 tarihinde yürürlüğe girmiştir” (İnternet Kaynağı, 6).

Karasioğlu (2020) göre fikir ve sanat eserleri hukukunun amacı hak sahiplerini koruyarak yeni eserlerin meydana getirilmesini teşvik etmektir. Fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakkı belirtmek için öğreti ve yargı kararlarında ‘telif hakkı’ ve ‘fikri hak’ kavramları kullanılmaktadır. “‘Fikri hak’, Kişinin her türlü fikri emeği ile meydana getirdiği ürünler üzerinde hukuken sağlanan haklardır. Yaratıcı düşünce ürünlerinin yeterince korunmadığı bir toplumda ilerleme kaydedilmesi mümkün değildir. Bu

koruma ise devletin görevidir ve ancak etkin bir fikri hak mevzuatıyla mümkündür” (İnternet Kaynağı, 6). Bu sebeple geniş anlamda fikri hak kavramı, yalnızca fikir ve sanat eserleri üzerindeki menfaat ve yetkileri ifade etmez. Aynı zamanda patentler, faydalı modeller ve tasarımlar üzerinde hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış olan menfaat ve yetkileri de ifade eder (Erzurumlu, 2017, s 269).

Güzel sanat eserleri Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) m. 4’te “Güzel sanat eserleri estetik değere sahip olan; 1. Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi, serigrafi, 2. Heykeller, kabartmalar, oymalar, 3. Mimarlık eserleri, 4. El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları, 5. Fotoğrafik eserler ve slaytlar, 6. Grafik eserler, 7. Karikatür eserleri, 8. Her tür tiplerdir. Krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sıfatlarını etkilemez şeklinde düzenlenmiştir” (Şahin, 2009). Kanun koyucu tarafından FSEK m. 4 hükmünde güzel sanat eserlerinin tanımı yapılmamıştır. FSEK m.40’da güzel sanat eserlerinin umumi veya umuma açık yerlerde kopya ve teşhir edilmeleri konusunda kaideler düzenlenmiştir. Maddede belirtilen haller haricinde kaynak göstermeksizin güzel sanat eserlerinin teşhiri, çoğaltılması, yayılması suç teşkil eder (Yenidünya, 2006).

Güzel sanat eserinin ‘estetik değere sahip olması’ ifadesinden anlaşılması gereken, kanunda düzenlenmemiştir. Tanım itibariyle estetik; benzeri olmayan, beğenilen, güzellik duygusu ile ilgili olan anlamlarına gelmektedir. Kanunda ‘estetik değer’ ile ifade edilen eserin salt mükemmellik barındıran soyut nitelikte değil, somut ve duyularla algılanabilir niteliği haiz olmasıdır. Bir diğer ifadeyle, bir fikri ürünün bu kapsamda değerlendirilebilmesi için herkes tarafından beğenilmesi şart olmayıp, estetik bir amacın varlığı da gerekmemektedir. Önemli olan duyularla algılanabilen, eser sahibinin ruhunu yansıttığı ve estetik değer taşıyan bir eserin mevcudiyetidir. Bu sebeplerle eser sahibinin somut güzellik ölçütleri uyarınca estetik değer taşıyan ve sahibinin hususiyetini barındıran bir eser FSEK kapsamında güzel sanat eseri olarak kabul edilmektedir (Karasioğlu, 2020).

Şahin (2009) “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 4’ten de anlaşılacağı üzere, güzel sanat eserleri, görme duyusuna hitap eden, estetik bir haz uyandıran, bir yüzeye veya cisme aktarılan fikri ürünler olduğunu bizlere aktarmaktadır. Bu bakımdan güzel sanat eserlerinin dış aleme açıklanmasında kullanılan aracın veya malzemenin bir önemi bulunmamaktadır. Madde de belirtilen güzel sanat eserlerinden bazılarının da tasarım olarak korunması mümkündür. Madde kapsamında yağlı ve suluboya tablolar, heykeller, mimarlık eserleri, el işleri ve küçük sanat eserleri, güzel yazı, desen, grafik eser, süsleme sanatı ürünleri ile tekstil ve moda ürünleri gibi eserler aynı zamanda tasarım korumasından da yararlanabilecektir. Maddenin uygulanmasında önemli olan husus, bu kapsamdaki eserlerde tasarım hukukunda aranmayan bir unsur olan estetik değere sahip olma şartının aranmasıdır. Ancak bu estetik değer ölçütünden maksat, ürünün güzel olup olmaması değil estetik iddia taşımasıdır” (Fidan, 2011).

Ünar’a (2019) göre “kültürel yönden oldukça zengin olan ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmış Anadolu topraklarında kurulan Osmanlı Devleti’nde eski eserlerin günümüz anlayışına uygun bir şekilde korunması ve kollanması, devlet yöneticilerinde bir hassasiyet oluşmasından sonra eski eserlerle ilgili hukuki düzenlemeler yapılmaya başlamıştır”. Sönmez (2012) ise “19. yüzyılda yaşanan eski eser kaçakçılığının en sık görüldüğü devletlerden birisi de Osmanlı Devleti olduğunu buna sesiz kalınmasının sebebi Avrupalı devletlerin desteğine muhtaç olduğunu aktarmaktadır”. Ünar (2019) “Tanzimat Dönemi’nde Batılı arkeologlar Osmanlı Devleti’nden aldıkları kazı izinleri ile kazı yaptıkları yerlerden çıkan eserleri ülkelerine götürmüş olduklarını aktarır. Osmanlı Devleti’nde eski eserlerin korunmasına yönelik ilk çabalar II. Abdülhamit döneminde (1876-1908) ortaya çıkmıştır”. Önge (2018) ise Osmanlı Devleti’nin ilk eski eser koruma yapılacak kazıları 1840’lı yıllarda ruhsata bağlaması ve ilk yasal düzenlemeleri ise 1869 yılında yapılmış olan Âsâr-ı Atika Nizamnamesi olduğunu aktarmaktadır. Ancak bu yasalar kültür varlıklarının yurt dışına çıkarılma sürecini zorlaştırmış, lakin tamamen durdurmadığını ifade etmiştir. Ünar (2019) daha sonra “1874, 1884 ve 1906 yıllarında yayımlanan Âsâr-ı Atika Nizamnameleri ile sürdürülmeye çalışılmıştır. 1884 yılında yayınlanan Asar-ı Atika Nizamname’si ile eski eserlerin yurt dışına kaçırılması büyük ölçüde engellenmiş. Osmanlı Devleti’nin eski eserlerle ilgili yaptığı son hukuki düzenleme 23 Nisan 1906 yılında yapılan ve

1884 yılında yayınladığı Âsâr-ı Atika Nizamnamesi'ni yeniden düzenlemek olmuştur". "1906 yılında yayınlanan nizamname Türkiye Cumhuriyeti döneminde (6 Temmuz 1965 tarihli 1965/41 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı ile) kanun hükmünde kabul edilerek 1973 yılına kadar kullanılmıştır. 1906 Âsâr-ı Atika Nizamnamesi ile Türk-İslam Dönemi eserler de eski eser koruma kapsamına alınmıştır" (Yıldırım, 2002).

C. Sanat Eserlerinin Fiziki Korunması

Müzelerde Koruma Planlaması ile ilgili çalışmalar yurt dışındaki müzelerde ülkemize göre daha önce başlamış ve konuyla ilgili ciddi bir birikim oluşmuştur. Uluslararası Müzeler Konseyi'nin geçerli olan tanımına göre müze, Kültürel ve sanatsal değer taşıyan parçalardan oluşan bir oluşumu koruma, inceleme ve her şeyden önce insanlık için sergileme olanağı veren mekanlardır (Eroğlu, 2003, s 119). "Müze, sanatsal, bilimsel, geleneğe ait, tarihi, teknoloji ve doğaya ait alanlarda, geçmişin, bugünün ve geleceğin izlerini içinde barındıran, görerek, işiterek, uygulama yaparak, hatta yaşayarak öğrenmenin gerçekleştiği, halka açık heyecan verici öğrenme mekanlarıdır. Başlangıçta müzeler, eserleri toplama, belgeleme (arşivleme), sergileme ve koruma işlevlerini yerine getirmeliler. Bu görevlerden en zorlarından biri eserlerin korunmasıdır. Çeşitli müzeler içlerinde asırlar öncesinden tarihi eserler, malzeme olarak ısı ve ışık karşısında bozulabilen eserler barındırmaktadır. Her bir eser özelliğine göre önce konservasyon (bir onarım ya da tamamlama işlemine girilmeden yıpranmanın durdurulması) sonra da restorasyon (aslına sadık kalarak tamir etme, onarım) işlemine tabi tutulur. Müzelerde eserler sergi salonlarında korumalı bir şekilde muhafaza edilir. Ayrıca her Müzenin depolarında birçok eser yine korumalı bir şekilde muhafaza edilir. Eserlerin konservasyon ve restorasyon çalışmaları uzman ekipler tarafından yapılır. Bu konuda tüm dünyada kullanılan teknikler ve malzemeler takip edilmeli, uzman personelin yetişmesi için çaba sarf edilmelidir" (Buyurgan ve Buyurgan 2012, s 88).

Ülkemizde sanat eserlerinin korunması yönünde kamu müdahalesini düzenleyen ve önemli yasal mevzuatlarla tedbirler alınmaya çalışılmaktadır. Ancak korumanın tam anlamıyla sağlanabilmesi için bu yasal düzenlemeler tek başına yeterli değildir.

Bu eserlerin korunmasında toplumsal bilinçlenmenin yaygınlaştırılması, halk katılımının sağlanması da gerekmektedir. Sanat eserlerinin konusunda bilinçlendirme de ise çocuklardan başlamak gerekir. Çocukların sanat eserlerinin korunması ile ilgili duyarlılık kazanması, tutum ve değerlerinin gelişmesi, bunu davranışlarına yansıtması gerekli ve konuyla ilgili eğitim, ilk olarak ailede başlayıp, daha sonra okulda devam etmelidir (Taşkesen ve Güncü, 2009).

Çocukların sanat eserinin korunması konusunda aileden ve toplumdan öğrendikleri, okulda verilen eğitim sonucunda edindikleri kazanımları çocukların çizdikleri resimlerle ve yazılı ifadelerle daha iyi öğrenebiliriz. Çocukların kendini en iyi ifade etme yollardan biri çizdikleri resimlerdir. Sembolik bir dil olan resim dili, çocuğun kendini yalın bir biçimde ifade etme aracı olup, yetişkin ile çocuk arasında bir iletişim kanalı oluşmasını da sağlamaktadır. Kendini sözsel olarak anlatamayan bir çocuk kendini resim yaparak da ifade edebilir. “Ayrıca resim yapmak, çocuğun duygu ve düşüncelerini olduğu gibi yalın kendine özgü bir biçimde çeşitli sembollerle ortaya koymasındır. Çocuğun resmi; konuşması, yazı yazması kadar kendini ifade etmesinde önemli olmasının yanı sıra, çocuğun gelişimi ile birlikte de farklı özellikler göstermektedir” (Yavuzer, 2014).

V. ÇOCUK RESMİ

Çocuk çizdikleri resimleri doğru bir şekilde değerlendirme yapabilmemiz için çocukların çizgisel gelişimini ve aşamalarını bilmemiz buna göre karar vermemiz doğru olacaktır. Bu bölümde çocuk resmi ve gelişim evreleri üzerinde durulacaktır.

A. Çocuk Resmine Genel Bakış

20 yüzyılın başlarına kadar çocukların ortaya koyduğu sanatsal çalışmalar ve diğer yaratıcı faaliyetler önemsenmemiş ciddi çalışmalar olarak görülmemiştir. İşler (2004) bu konuda çocukların yaptıkları sanat çalışmaları yetişkinlerle karşılaştırılarak değerlendirilmesi gibi bir hataya düşülmüş buda çocuk sanatının doğru bir şekilde anlaşılmasını engellemiş olduğunu söylemektedir. Yavuzer’e (2014) göre “önceleri çocuk resminin, çocuğun zihnindeki imajın kopyası olduğu ve bu nedenle de çocuk

resminin çocuğun duygu ve düşüncelerinin bir penceresi olduğu kabul edilmiştir. Bu dönemde çok sayıda çocuk resmi üzerinde araştırmalar yapılmış, resimler çizen çocuğun sosyo-kültürel yapısına göre de sınıflandırıldığını ifade etmiştir”. Karagöz’e (2014) göre ise “çocuk sanatına ilginin 1985-1920 yılları arasında başladığını, ayrıca birçok ülkede çocuk resimleri önemsenip, biriktirmiş, betimlemeler yapmış ve ayrıca sınıflandırma çabaları görülmüştür”. “Okul eğitimleri sırasında sanat eğitimi yıllarında çocuğa sunulan sanatın çoğunlukla ‘güzel el yazısı’ ve modellerin kopya edilmesi ile el işi eğitimi şeklinde olduğu görülmektedir. Resim çizme yeteneği daha çok ‘yüksek kültür’ ile ilişkilendirilerek özellikle kızlara yönelik dekoratif sanatların uygulanması için faydalı bir uğraş olarak görülmüş, çoğunlukla da kendi sınırları içinde değerli bir disiplin ve eğitim alanı olarak kabul edilmiştir. Paul Gauguin’in başı çektiği bazı ‘Avant-Garde’ (öncü) sanatçılar çocukların ve ilkel kültürlerin doğrudan ve ‘safyürek’ sanatını kendilerine esin kaynağı olarak görmüşlerdir. 20.yy’ın başlarında daha birçok ‘Avan-Garde’ sanatçının eserlerinde bu etkileşimin izlerini görmek mümkündür” (İşler, 2004, s 59-60). “Resim ile çocuk arasında birbirini tamamlayan çocuğun kendini anlatabildiği gelişimini ve değişimini sağlayan bir bağ vardır. Çocuğa resim yaptırarak, çocuğun iç dünyasını anlayabilir ve onunla iletişim kurabiliriz. Kendini sözsel olarak anlatamayan bir çocuk kendini resim yaparak da ifade edebilir. Çocuğun resimde yaptığı figürler, bu figürler arasındaki ilişki, kullandığı renkler ve çizgiler onun dünyasını bizlere tanıtan önemli bir iletişim aracıdır. Ayrıca resim yapmak, çocuğun duygu ve düşüncelerini olduğu gibi yalın kendine özgü bir biçimde çeşitli sembollerle ortaya koymasıştır. Çocuğun resmi; konuşması, yazı yazması kadar kendini ifade etmesinde önemli olmasının yanı sıra, çocuğun gelişimi ile birlikte de farklı özellikler göstermektedir” (Yavuzer, 2014).

“Ricci 1887 yılında, İtalyan çocukların resimleri üzerine gözlemlerini yayınlamış ve ilk çocuk resimleri koleksiyonunu oluşturmuştur. Burt 1921 yılında, insan resmi çizmeyi birkaç zeka testinden biri olarak kullanmıştır. Goodenough 1926 yılında ve Haris 1963 yılında, insan figürü çiziminde yaşla ilgili normları zeka yaşıyla ilişkilendirerek araştırmışlardır. Koppitz 1968 yılında, çocukların yaptıkları insan figürlerinin çocuğun ruhunu yansıttığını ileri sürmüştür” (Savaş, 2014). Yüksel, Kurt, Gülsu, Akdağ, Aydın ve Erdoğan (2016) bize aktardığına göre “Thomas ve Jolley

yaptıkları araştırmaya göre, resim çizim yöntemi aracılığıyla çocukların psikolojik açıdan değerlendirilme sürecinin geçerlik ve güvenilirlik açısından önemi üzerinde durmuşlardır. Bu yöntem aracılığıyla yapılan çalışmaların sonuçlarında çizimlerin çocukların psikolojik durumlarını ve anlık yaşantılarını değerlendirmeden çok verilen konuyla ilgili duygusal durumlarını betimlemede yardımcı olabileceğini tespit etmişlerdir”. Resim çizimi ve yazı yazma tekniklerini sağlık eğitimi alanında sıklıkla kullandıklarını, özellikle çocukların zihinlerindeki sosyalleşme ile ilgili kavramlarını ve kendi içsel dünyalarını ifade etmede son derece etkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Akalın (2008) “çocuğun sözlü iletişim kurmada yetersiz kaldığı durumlarda, öğretmenleriyle veya ebeveynleriyle sözsüz iletişim aracı olan resimlerle diyalog kurma yolunda başarılı bir teşebbüs gösterdiği tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada aile içinde şiddet vb. sorunlar yaşayan çocukların verdiği cevaplar incelendiğinde, bu çocukların resimlerinde mutlaka bir renk veya simge şeklinde maruz kaldıkları olumsuzluğu dışa vurmuş oldukları görülmüştür” (Yüksel ve 2016, s 643-644).

Yavuzer (2014) “çocuğun ve resmin sürekli dinamik bir şekilde değiştiğini ve birbirlerini tamamlayan unsurlar olduklarını bize aktarır”. Artut (2004) ise “resmin iletişimde etkili ve önemli yollarından biri olduğunu, çocuğun yaptığı çizimlerde ve boyamalarda oluşan lekeler, çizgi ve şekiller iletişimin belirtileri olduğunu bize aktarmaktadır. Ayrıca çocuğun iç dünyasında resmin diğer sanat etkinliklerinden daha özel olduğunu bu konuda uzmanlar farklı değerlendirmeler ve tanımlamalar yaptıklarını, resmin iletişimde etkili olduğunu, çocuğun kişisel ve sosyal ihtiyaçları sanatsal semboller ve kavramlarla ilgili olduğunu bizlere aktarmaktadır. Aynı zamanda çocuğun yaptığı çizimlerden oluşan lekeler, çizgi ve şekiller iletişimin belirtileri olduğunu tespit eder”.

“Çocukların çizdiği resimler bazı sanatçıları etkilediği gibi çok büyük usta ressamı da etkilediklerini görmekteyiz. Bununla birlikte çok ünlü ressamın çocukların iç güdüsel farkındalıklarına saygı ile çocuk nesnelliğini, kendilerine has yaratıcılıklarını ve yalınlıkları taklit ettiklerini söyleyebiliriz. Bir takım ünlü sanatçının hem eserleri hem de söylemleri çocuk sanatından etkilendiklerini açıkça göstermektedir: Çocuk çizimlerinden hoşlanıyorum Şüphesiz gerçeklik orada

(Derain). Başka bir eğitimci Sanatsal açıdan çocuk resimleri sanatçıların ki ile aynıdır. Hiç kuşku yok ki, çocuk sanatı diye bir şey vardır. Dört ile altı yaş arası çocuklar doğuştan birer ressamdır” (Taşkesen, 2014). “Her zaman bir çocuk ki gibi önyargısız olarak doğayı görebileceğim ve resmedeceğim çocukluk yıllarıma geri dönmek için Allah’a yalvarıyorum (Corot). Sanatçı hayata çocukluğundaki gibi bakmalıdır bu yeteneğini kaybederse kendisini kişisel bir biçimde özgün olarak ifade edemez (Matisse). Yaşlandıkça araç gerece daha fazla hakim olurum, daha çok en erken dönem deneyimlerime dönüyorum. Hayatımın sonunda çocukluğumdaki gücün tamamını yeniden elde edeceğimi düşünüyorum (Joan Miro). Pablo Picasso, çocuk gibi çizmeyi öğrenmek hayatımın tamamını aldı” (İşler, 2004, s 59).

Kırıçoğlu’na (2005) göre “Sanat eğitimi çocuğa, gence özgür anlatım olanağı sağlar” denildiğinde sanat eğitiminin amacını belirleyen çocuk ve çocuğun gereksinimleri belirtirken, Alakuş (2002) ise sanat eğitiminin temelleri incelendiğinde, psikoloji bilimindeki gelişmeler eğitimciler tarafından uygulanması sanat eğitiminin kuruluş ve oluşumuna önemli katkıları olduğunu bizler aktarır. Bu psikolojik özellikler, eğitim amaçlı kullanıma yol gösterici olup sanat programlarının temel öğeleri olmuştur. Sanat yapmak yetenek işi değil, öğrenme işidir. Eğer etkili yöntemler geliştirilip uygulanırsa öğrenci sanata doğru eğitilebilir (Kırıçoğlu, 2005, 15). Görsel sanatlar eğitiminde ki bu arayışlar zamanla meyvesini vermiş ve yeni uygulamalar gerek okul programlarında gerekse öğretmen yetiştirmede hayata geçirilmeye başlanmıştır (Özsoy ve Alakuş, 2009, s 107).

Şişginoğlu’na (2007) göre dünyanın değişmesiyle ve gelişmesiyle insanın hayattan beklentileri de farklılaşmış, bu farklı beklentiler eğitim sistemini de etkilemiştir. İnsanın ihtiyaçlarının ve gereksinimlerinin merkezde olmaya başladığı bir dünya da eğitim sistemi de bu beklentilere cevap vermeye çalışmıştır. Eğitim sistemini her kademesinde olduğu gibi sanat eğitimi de yaşanan bu değişikliklerden etkilenmiş, özellikle öğrencinin merkezde olduğu bir eğitim sistemi benimsenmeye başlamış, böylece çeşitli kuramlar geliştirilip uygulanmaya başlanmıştır.

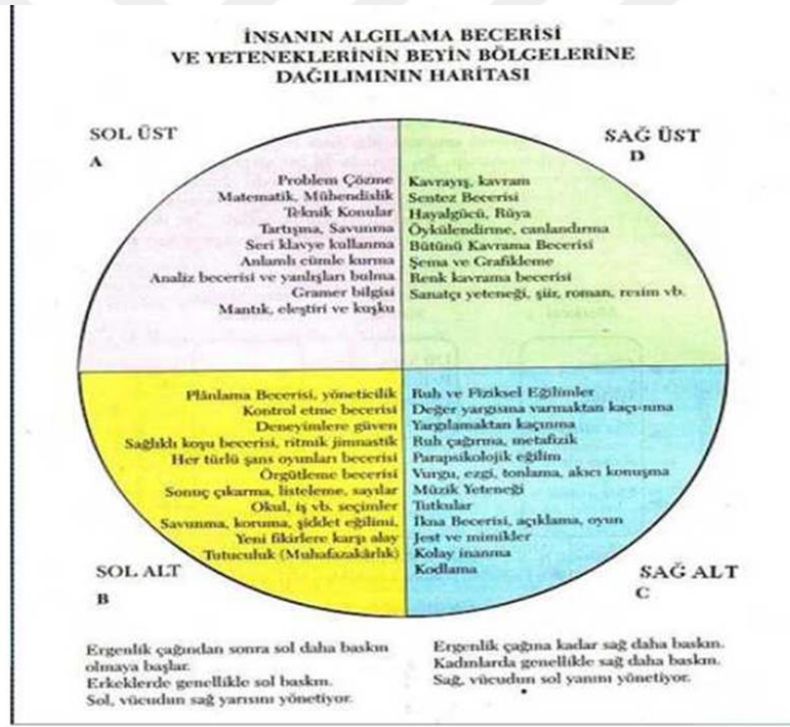
San (2010) “20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı, kapsamsal ve genel anlamda, sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımladığını. Dar anlamda ise okullarda sınıflardaki ve ilgili

bölümlerdeki bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımladığını ifade eder”. Elkoyun (2007) göre “Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve görüşlerinin geliştirilmesini yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere hoşgörü ile yaklaşma çabasını esas alır. Çağdaş sanat eğitimi herkes için gereklidir, ustalık ve beceriyi amaçlamaz aslında bireyin yaratıcı güç ve birikimlerini açığa çıkararak estetik kaygı ve düşünce potasında gelişmelerini esas alır. Onların sanata ilişkin ön yargılarını kıran, sanattan anlayan, sanat destekleyicisi, seçkin sanat tüketicisi olarak yetiştirmeyi hedeflediklerini belirtir”. Toplumsal açıdan bakıldığında birbirini anlayan, eleştiren ve saygı duyan insanların yetiştirilmesine imkân sağlar. Sanat eğitimi, kültürlerin anlaşılmasının önemini, kendi kültürümüze sahip çıkma, onu yaşatma ve gelecek kuşaklara aktarmada etkin bir rol üstlenir (Kaya, 2009, s 15). “Froebel’in oyunu, gelişi güzel bir oyun olmayıp, özel bir yapı ve sıralama içinde gelişen bir dizi etkinlikler toplamıdır. Froebel’in okulları o yıllarda birer ilköğretim sanat okulları gibi çalışmaktadır” (Yalçınkaya, 1997, s 380). “Pestalozzi ve Froebel gibi öncülerin düşünceleri ile başlattıkları çocuğun özgürlüğüne ve eğitime yönelik hareket giderek önem kazanmaya başladı. Çocuk artık büyüklerin küçük modeli değil, bedensel ve ruhsal açıdan yetişkinlerden ayrı sahiptir. Böylece Amerika’da Stanley Hall’in öncülüğünde ‘Çocuk Hareketi’ başlar. Çocuk sanatı kuramında Viyanalı sanat eğitimci Çizek önemli bir isimdir. Çizek eğitim sürecinde bitmiş işten çok çocuğun gelişimi üzerinde etkili olmanın önemini vurgular ve çocuk sanatını, kendiliğindenlik ve içtenlik olarak tanımlar. Almanya’da Müz’sel eğitim, İngiltere’de H.Read’in öncülüğünü yaptığı “Sanat Yoluyla Eğitim “ ortaya çıkmıştır. Müz’sel eğitimin ilk ortaya çıkışı 1920’li yıllarda olur” (San, 2010, s 128).

“20.yüzyılın sanat eğitim bilimini derinden etkilemiş ünlü İngiliz sanat tarihçisi ve estetikçisi H.Read 'Sanat Yoluyla Eğitim' adlı kitabıyla tüm dünyada ve ülkemizde de oldukça etkili olmuştur. Bu kuram bugün de etkisini sürdürmektedir. Read’in kuramı Antik düşünür Platon’a dayanır. Kuramın ilkesi; 'estetik eğitim eğitimin temelidir. Yapısında estetik nitelik olan düzenli ve uyumlu bütün çabalar sanattır ve eğitimin amacı 'sanatçılar yetiştirmektir' derken Read’in, işaret ettiği çeşitli anlatım biçimleri içinde tüm yeti ve yetenekleriyle çaba gösteren bütün insanlardır” (Elkoyun,

2007, s 21). “Read’e göre sanat, çocuğunda sanatçının da kendiliğindenlikle, üzerinde düşünmeden ortaya koydukları bir olgudur” (San, 2010, s 135). Bir diğer sanat eğitimi kuramı “Çok alanlı sanat eğitimi (ÇASE)” kuramıdır bu kuramın amacı ise resim derslerinin sadece uygulama şeklinde olmamasının uygulamanın yanında sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi gibi derslerinin de verilmesi gerektiğini savunur (Özsoy ve Şahan, 2009).

Özsoy (2007) Ned Hermann Bütünsel Beyin Yaklaşımının kurucusu ve bu yaklaşımla beyni dört farklı düşünme çeyreğine ayırarak düşünsel etkinliklerde bu dört çeyreğinde kullanımını öngördüğünü aktarmaktadır. Çınardal ve Diri’nin (2013) belirttiği gibi 1960’larda önemli araştırmalar yapan Nobel ödüllü Roger Sprey, beynin iki tarafındaki işleme şekillerini ortaya çıkarmıştır.

Derleyen: Prof. Dr. Alemdar YALÇIN.

Şekil 1: İnsanın Algılama Becerisi Ve Yeteneklerinin Beyin Bölgelerine Dağılımının Haritası (Onan, 2010, s 540).

Beynin sağ ve sol beyin kürelerinin farklı işlevleri olduğu ve sol yarım kürenin işlevleri, sözel, akılcı, doğrusal, çözümsel, nesnel, simgesel, zamanlı ve mantıklı olarak; beynin sağ yarım küresinin işlevleri ise sözel olmayan, görsel, uzaysal, algısal, sezgisel, bütüncül, hayali, öznel, zamanı sınırlamadan ve duyuşal ortaya çıkar.

Özsoy’a (2007) göre genellikle beynin bir yarım küresi aktifken diğeri pasif haldedir. Zor durumlarda her iki yarım kürede devreye girer.

Resim ve çocuk birbirini tamamlar. Çocuğun ihtiyaçları düşünüldüğünde bilim adamları tarafından çeşitli araştırmalar yapılmıştır. “Bunlardan biri Avusturyalı ünlü sanat eğitimcisi Victor Lowenfeld’in çocuğun çizgisel gelişim evrelerine yaklaşımıdır. Çocuk resimlerinin sistematik bir gelişme izlediğine dikkat çekmiştir. Lowenfeld, sanat yoluyla bireyin kendisini ifade etmesinin, sağlıklı bir duygusal gelişim açısından temel önemi olduğuna inanmıştır. Lowenfeld ve Brittain’e (1987) göre çocukların yeteneklerinin, bilişsel, duygusal, sosyal, ve fiziksel büyümelerindeki değişimlerle paralel bir şekilde geliştiği görülür”.

Taşkesen’e (2014) göre “Avusturyalı ünlü sanat eğitimcisi Victor lowenfeld’in gelişim evrelerine yaklaşımı ise, doğallık konusunda Gestalt’cılarla (Britsch ve Arnheim) aynı yöndedir. Ayrıca Lowenfeld, sanat yoluyla bireyin kendisini ifade etmesinin, sağlıklı bir duygusal gelişme açısından temel önemi olduğuna inanmış ve bunun en kabul gören yaklaşım olduğunu bizlere aktarmaktadır.”.

Krısoğlu’na (2005) göre Lowenfeld’in sanat eğitimine katkısı bu kısa açıklama içine sığmayacak kadar derin olmuştur. Ünlü sanat eğitimcinin görüşleri şöyle özetlenebilir:

1. Lowenfeld, çocuğun yaratıcı ve ussal gelişimiyle sanat arasında ilişki kurarak sanatı bu gelişimi sağlayan bir araç olarak görür. Sanatın hem yetişkinlerin yaşamında, hem de çocukların yaşamındaki değerini bilmekle birlikte, Lowenfeld’in öncelikle ilgisi bir insan olarak çocuğun görmesinin, düşünmesinin ve duymasının gelişimiydi. Bir başka deyişle, çocuk önemliydi ve sanat, araçtı.
2. Kişide yaratıcı ve sanatsal gelişim ile, ussal tüm yetilerin gelişimi arasında birbirini etkileyen bir bağ vardır. Bu bağlamda, sanat etkinlikleriyle yaratıcılığın geliştirilmesi çocukta bütün ussal alanların da gelişimine yardım eder.
3. Sanat etkinlikleri çocuğun bir bütün olarak gelişmesine katkısı yanın da, onun öğrenmesinde ve kavram elde etmesinde çok yararlı bir alandır.
4. Sanat, çocuğun kendisini anlatmasına yardımcı bir araçtır.

5. Çocuklar ilk çizimlerinden başlayarak belirli yaşlarda yine belirli grafik özellikler sergileyerek gelişirler.
6. Çocuklar plastik anlatımlarında iki ayrı tip özelliği gösterirler bunlar görsel (visual) ve yapıcı (haptic) tiplerdir. Sanat eğitimcileri derslerinde çocukların bu özelliklerine göre eğitimlerini ve değerlendirmelerini yapmalıdırlar.

B. Çizgisel Gelişim Evrelerini

Çocuğun çizgisel gelişim evrelerini onun bir bütün olarak çok yönlü gelişimi ile birleştirir. Lowenfeld ve Brittain (1987)'e göre çocukların yaş dönemlerine göre yaptıkları resimleri niteleyen özellikler bulunmaktadır. Çocuk resimlerindeki gelişim evreleri 6 evrede ele alınır ve şu şekilde sıralanmaktadır.

1. Karalama Dönemi (2-4 Yaş)
2. Şema Öncesi Dönem (4-7 Yaş)
3. Şematik Dönem (7-9 Yaş)
4. Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş)
5. Sahte Gerçekçilik Dönemi (12-14 Yaş)
6. Sanatsal Karar Verme Dönemi (14+ Yaş) (akt. Koster, 2000, s.126).

1. Karalama Dönemi (2-4 Yaş)

“Bu evre birçok eğitimci tarafından karalama evresi olarak adlandırılır. Piaget bu evreyi “Kavram Öncesi Evre “ olarak tanımlar. Yaklaşık iki yaşında çocuğun ilk çizgileriyle başlayan karalama evresi, yine yaklaşık dört yaşında ilk simgenin ortaya çıktığı zamana kadar sürer. Genel araştırmacılar ilk dönem karalamalarından çocuğunun herhangi bir şeyi temsil etmek niyetiyle yapılmadığında birleştirirler. Hem Luquet hem de Piaget, bu ilk dönem karalamalarını yalnızca oyun ve alıştırma olarak görmüşlerdir” (Yavuzer, 2014, s 32).

Birinci yaşında çocuk çevresindeki malzemeye daha hakim değildir (San,1977, s 94). İlk çizgiyi kurşun kalem, tükenmez kalem ya da tebeşir gibi materyaller ile oluşturma olanağı bulur. Çocuk kağıt üzerinde kalemi bastırarak hareket ettirir, bu da çizgiler bırakır. İlk çizgi ilk ağlama gibidir (Yavuzer,2014, s 33). Kırısoğlu (2005)

göre çocuğun ilk çizgiler doğrudan hareketten doğan izler olduğunu, çocuğun elini, bileğini, kolunu kullanarak çizimler yaptığını söyler. Kimi zaman iki elini birden kullanan çocuk önceleri sağa sola giden çizgiler, daha sonra sürekli yay çizen hareketlere dönüştüğünü ifade etmiştir.

Lowenfeld karalama resimlerini sınıflandırmak için dört evre belirlemiştir.

Bunlar:

1. Karışık, devinimin hiç denetlenmediği izlenimi veren ve çoğunlukla kaotik ve düzensiz.

2. Uzunlamasına, yinelenen hareketler, işaret yapmada bir miktar denetim ve koordinasyon kurulduğu izlenimi veren.

3. Dairesel, daha büyük denetime işaret eden, yani daha fazla motor beceriler ve karmaşıklık getiren karalamaların isimlendirilmesi (Malchiodi, 1998/2005, s.110)

Kellogga göre birleşen şekiller arasından en anlamlı olanı bir yuvarlağın içerisinde çizilmiş çapraz ya da karşılıklı iki çizgiden oluşan ‘mandala’ şekli çocukların karalamalarında daha sonra birçok şekle dönüşebilecek ana şekil olacağını belirtir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012). Mandala bir merkez noktadan dışa doğru veya dışarıdan bir merkez noktaya doğru hareket eden dairesel çizimlerdir. Yavuzer ise (2014) mandalayı, Sankristçe’nin daire anlamına geldiğini belirttiğini, doğu felsefesinde ise mandala, evrenin sembolü olarak kabul edilir. Jung psikolojisinde ise insanda ruh ile aklın birliğini temsil ettiğini söyler. Herhangi bir şeyi ifade etmeyen karalamalar daha sonraları göz-el koordinasyonun başlaması ile gelişmeler gösterir ve bu karalamalar anlam kazandığını ifade etmektedir.

Artut (2004) karalama döneminin sonlarına doğru insan figürünü çizmek için 3 yaş çocuğu insanı temsil eden kafalar çizer ve daha sonra gözleri ve ağzı ekler. 4 yaşına geldiğinde ise çocuk artık çizdiği kafa kolları ve bacakları temsil eden uzantılar eklediklerini bununla çizgilerinin daha bilinçli hale geldiğini söylemektedir.

2. Şema Öncesi Dönem (4-7 Yaş)

“Bu yaş grubu algılama-kavrama ve öğrenmede belirgin bir işlerliğin kazanıldığı bir dönem içine girer. Bu dönem Piaget’in ‘İşlem öncesi dönem’ ile aynı zamana rastlamaktır. Artık resimlerinde sadece çizgilerden oluşan biçimler yoktur yüzey

doldurma şeklinde görülen Plan yapma becerisi ile doğru ve yanlışları görür. Nesneler ve olaylar arasındaki ilişkilerin nedenlerini anlamasa bile kendi dünyasına göre onları ilişkilendirir. Dolayısıyla canlandırmak istediği obje ya da kavramlarla ilişki kurma kaygısını yaşar, öğrenmesi geliştikçe semboller de şemalara dönüşmektedir aslında bu mücadele ona büyük heyecan ve doyum sağlar” (Artut, 2004, s 223). Çizim sürecinde olanlar için en önemli başlangıç konu, İnsan figürü çizimidir. Bu çocukların çizimlerinde ‘çöp adam’ diye tanımlanan resimler görülür. Bu resimler büyükçe yuvarlak bir baş iki iri ve nokta şeklinde gözler, Ağzı ifade eden yatay eğri bir çizgi ve kafadan çıkan kol ve bacaklar tipik özelliklerdir. Dolayısıyla insan figürleri kaba formlar şeklinde sembolik olup vücut oranları gerçek dışıdır (Yavuzer, 2014).

Arıcı’ya (2010) göre çocuk bu dönemde insan figürünü bazı sembollerle kullanmaya başlar ve betimler her uzvu farklı sembollerle oluşturur. Bu şemalarda geometrik şekilleri yüz ve vücut şeması için kullanır. Bu yaş çocukları, aynı zamanda mekânsal ilişkileri de resimlerine aktarabileceklerini vurgular. “Beş yaşındaki çocukların büyük çoğunluğunun amaçlı resim çizdiklerini ve neyin resmini çizeceklerini bildiklerini ifade eder. Çocuk altı yaşında ise önceki resimlerinde sembolik özelliklerin yerini şemasal özellikler ve somut düşünme belirtileri gösterir, çocuk yeni kavramlar peşindedir, çizdiği; canlandığı simgelerde durmadan değişmektedir. Bugün çizdiği insan eşya ev diğer gün değişmektedir” (Lowenfeld, 1987).

Çocuk yedi yaşında kendisinden önce çevresindeki gelişimleri kavrar ve olayların resimlerinde, eşyalar ve insanlar havada uçuşu gibidir. Renklerin kullanımında kararsızdırlar ancak renklerin anlam ve amaçlarına uygun bir şekilde kullanılmasına özen gösterirler. İnsan vücudunu çizerken genellikle geometrik şekiller Örneğin, gövdenin dikdörtgen, başın daire, etek resminin ise üçgen olarak çizdikleri görülür (Artut, 2004, s 223).

Yavuzer (2014) bu yaşta çocuk aynı anda görülmesi mümkün olmayan objenin içini veya arkasında bulunan ve görünmemesi gereken sanki görünüyormuş gibi çizer. Böylece evi saydamlaştırdığını söylemektedir. Saydam ya da röntgen resimler bu dönem çocuk resimlerinde sıkça karşılaştığımız durumlardır. “Saydam ya da röntgen resim özelliği; çocuğun çizmiş olduğu resimde, örneğin ev resmini saydammış gibi

evin içindekileri de göstererek resmetmesine denilebilir. Saydamlaştırma da bu dönemin en önemli özelliklerindendir” (İnceağaç, 2013, s16).

3. Şematik Dönem (7-9 yaş)

“Lowenfeld’e göre şemalar çocuğun çevresiyle ilgili birçok deneyiminden sonra görülür. Her ne kadar, bu yaşlarda çocuğun çizgileri gerçek objenin bir simgesi ya da şeması olarak nitelenirse de şema çocuğun uzun tekrarlardan sonra elde ettiği bir kavramdır ve çocuğun tamamen kendine özgüdür. Örneğin, çocuk çizdiği bir baş ve gövde için anne diyorsa, bu çocuğun anneyi bu kadar gördüğünden, tanıdığından değil, anlatımı için anne simgesi olarak bu kadarının yeterli olduğunu düşündüğündendir” (Artut, 2004, s 229).

“Kehnemuyi’ye (2002) göre bu dönemde çocuğu resim yapmaya iten güç kendi kendine oluşmuş şeylerden ortaya çıkmaz. Rastlantıya bağlı hiçbir başarı onu sevindirmez; onda elde etmiş olduğu bir buluşun tekrarı ile ustalığa erişme isteği bulunur. Bu yüzden çocuk resim yapma coşkusunu sürekli bir biçimde sürdürebilir”. Buyurgan ve Buyurgan’a (2012) göre “Piaget somut işlemler evresi olarak nitelendirdiği bu dönem, yedi yaşında başlar dokuz yaşında biter. Bu dönem çocukların okula başladığı, artık bazı sorumlulukları ve ödevleri olduğu, yazıyla ve okumayla tanıştığı bir dönemdir. Okula yeni başlayan çocuklar okumayı, yazmayı çözümlerler, öğrenirler; bu öğrendiklerini resimlerinde yazı yazarak resme sokarlar. Buna ‘Konuşan Resim’ denir”.

Yavuzer’e (2014) göre çocuk yedi yaşına yakın insan figürü çizimlerinde bazı sembolleri kullanmaya başlar ve bedenin parçalarını kendi bilgisine dayanarak çizmeye çalışır. Bu evrede çocuk, resmine eller hatta parmaklar ve ayaklar için ayrı semboller ekler. Şemalar geometrik şekiller de içerirler. Bazen ovaler, üçgenler, kareler, dikdörtgenler ya da düzensiz şekiller vücut şeması için kullanılır, aslında bütün bu şekiller, kolların, bacakların ve giysilerin yerine kullandıkları görülmektedir. Abacı (2005) “bu dönemde çocuklar resimlerinde nesne ve figürler bulundukları uzaklığa göre büyük-küçük çizilebilirler. Ama çizilen bu nesne veya figürlerin hiçbirisi bir diğerrinin önünde veya arkasında çizilmediğini de eklemektedir”.

Yavuzer'e (2014) göre "bu yaş düzeyi (7-9) sürecinde en büyük başarı mekansal ilişkilerde belirli bir düzenin oluşudur. Çocuk artık bu dönemde, şema öncesi dönemde olduğu gibi bir ağaç, bir insan, bir araba figürünü birbirleriyle ilişki kurmadan düşünmez. Artık çocuk: ben toprak üzerindeyim, otomobil de toprak üzerinde duruyor, ot toprakta yetişiyor, toprakta çamur var, hepimiz toprak üzerindeyiz şeklinde düşünür. Çocuğun ilk kez çevresinin bir parçası olduğundan haberdar oluşu, resimlerinde yer çizgisi (base-line) adı verilen sembolün kullanılmasıyla başlar. Genellikle kağıdın alt tarafında yer çizgisi bulunur. Figürler buna göre yerleştirilir. Bu dönem çocuklarının resimlerine baktığımızda yer çizgisine karşılık birde gök çizgisi görülür. Genellikle kağıdın üst tarafında gökyüzü için ayrı bir yatay çizgi çizilir. Bu çizgi ile yer çizgisi arasında kalan yer çocuklar 'hava' diye adlandırırlar".

4. Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş)

"Bedensel ve psikolojik gelişim ve değişkenliklerin kritik olduğu bir dönemdir. Temel eğitimin ikinci kademesine de sarkan bu döneme 'gruplaşma' veya 'başkaldırma' dönemi de denmektedir" (Artut,2004, s 232). "Piaget ise bu dönemi çete çağı olarak adlandırmıştır. Bu dönem 'somut işlemler dönemi' ve 'soyut işlemler dönemi' başlarına denk gelmektedir. Bu dönemde çocuklar mantıksal düşünme, sayı, zaman, mekan, boyut, hacim, uzaklık kavramlarını öğrenir ve kullanır. Bu dönem çocuğu, genel gelişiminin bir sonucu olarak resimde gerçekçi olmak ister. Çünkü o artık içinde bulunduğu toplumun bir üyesi olarak, yaptıklarıyla kabul görmek, kendini değerli hissetmek ihtiyacı içindedir. Bu açıdan resimlerinin beğenilmesi onun için önemlidir" (Büyükkarabacak, 2008, s 21). Çocukların yalnızca çizgilerinde değil yazma, konuşma, oyun oynama gibi davranışlarında da gerçeklik sezilmeye başlar (Kırıçoğlu, 2005, s 91). "Gördüğü nesneleri, olayları, figürleri kağıt üzerine gerçeğine uygun olarak nasıl aktaracağı sorusu onu, kompozisyon, ışık-gölge, perspektif, renklerin kullanımı gibi resimsel problemleri çözmeye yönlendirir. Nesneler arka planda sıra sıra dizili irili ufaklı olarak dikkati çeker. Burada perspektif oluşumu görülür. Perspektifi anlamaları mekânı boyut olarak algılamaları ile başlar. Mekân artık yer ve gök çizgisi değil, nesne ve figürlerin içinde bulundukları farklı bir boyuttur. Bu boyutta yükseklik, derinlik, kısalık, öndelik gibi ilişkiler vardır" (Özsoy,

2007). “Olaylar, eşyalar ve gerçekleri arasındaki ilişki kurabilme, plan yapabilme yetisi gelişmiştir. Anatomiye uygun bir yapıda ve elbiseler giymiş olarak çizilir insan figürleri ve bol ayrıntılı olarak resmedilir. Artık renkler gelişi güzel seçilmek yerine, gerçeğe uygun bir biçimde amacına göre seçilmeye başlamıştır” (Artut, 2004).

Yavuzer’e (2014) göre “bu evrede çocuklar ne çizeceklerini uzun uzun düşünürler, yaptıklarını beğenmezler, olması gerektiği biçimde yapamadıklarını sanıp cesaretlerini yitirirler. Çocuğun bu yıllarda kendini anlatma gücüne olan güveni sık sık sarsılır. Kısaca yaratıcı etkinliklerinde beceriksiz ve şaşkıncıdır. Sanattaki belirli tekniklerin öğretimi çocukların kendi başlarına araştırma ve denemelere girişmelerine engel olur. Diğer yandan da genel gelişimin getirdiği gerçeklere uyma, çevrenin isteklerine yanıt verebilme ikilemini yaşamaktadırlar. Örneğin, çizim veya boyama işlemlerinde Acaba resimlerim beğenilir mi?, yanlış yapar mıyım?, boş yerleri boyamasam olmaz mı? Şeklinde korku ve çekingenliğin görüldüğü bir dönemdir”.

Aşağıda bu yaş grubuna giren çocuk resimlerinin ortak özellikleri özet olarak verilmiştir, buna göre:

1. Olaylar, eşyalar ve gerçekler arasında ilişki kurabilme, plan yapabilme yetisi büyük ölçüde gelişmiştir.
2. Kız ve erkekler arasında cinsiyet farklılığından kaynaklanan konuların seçimi ön plana çıkar.
3. Perspektif etkileri görülür.
4. Geometrik çizgilerden uzaklaşmıştır.
5. Resimlerinde katı gerçekçilik egemendir.
6. İnsan figürlerinde önemli gelişme cinsiyet ayrımlarıyla resimlerine yansır.
7. Renk kavramının geliştiği, renkleri anlam ve amaçlarına uygun olarak tercih ettikleri görülür (Artut, 2004, s 233).

Çocuk kendini görsel sanatlar alanında ifade ederken yalnızca yaptığı çalışmalarla sınırlı kalmamalıdır. Çocuğun sanat eserlerini görüp anlamaya çalışması, kültürünü, tarihini yaşayarak öğrenmesi çok yönlü gelişmesinde olumlu rol oynar. Çocuklara sadece çizdirip, boyatıp, kestirmek değil, onları görsel ve teorik olarak da bilgilendirmek önemlidir. Bunun için müzelere, galerilere gitmeli, sınıfta gösterilebilecek başyapıtlar tanıtılmalı, sanat tarihinden seviyelerine uygun masalsı

bilgilendirmeler yapılmalıdır. Her resim dersinde o günkü konu ile ilgili çalışmaya geçmeden önce sorularla öğrenciler düşündürmeli, onların sorularına cevap verilmeli, belli bir bilgi alışverişinden sonra çalışmaya başlanmalıdır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s 64).

5. Sahte Gerçekçilik Dönemi (12-14 Yaş)

Ergenliğin başlangıcı olan bu döneme ‘mantık devri’ de denilmektedir. Bu dönem ile yaklaşan gençliğe atılan ilk adımın, bunalımın ilk habercisidir. Zeka ve mantığın yardımıyla bazı sorunlar çözülebilecek durumda olduğu halde yine çocukluğun doğası gereği güçsüz kaldığı anlara sıkça olabilmektedir (Artut, 2004, s 234).

Buyurgan ve Buyurgan’a göre (2012) bu evrede çocukta gerçeği yansıtmaya isteği devam eder ve çizgilerinde kendine özgü anlatım yolları arar. Piaget bu evreyi biçimsel işlemler evresi olarak tanımlar. Çocuk için kimi biçimsel sorunların çözümü önemlidir.

Bu dönem görsel ve duygusal gelişimin belirgin özelliklerin yaşandığı dönemdir. Yeni düşüncelere açık olup gelecek hakkında düşünmeye ve bunlardan sonuç çıkarılabilir. Başkalarının görüşleriyle kendi görüşleri arasındaki kıyaslamaları bilirler. Eleştirel görüş, entelektüel düşünce, araştırmacı tutum ve davranışlar sergiledikleri görülür. Özellikle 14 yaşına doğru, gelişme çağının getirmiş olduğunu yoğun duygusal temalara yer veren TV dizileri, sinema, poster ve bazı sanatçıların-oyuncuların özel yaşamlarına yoğun ilgi gösterirler. Sanat ürünlerinde bu tür etkiler sıkça görülür (Artut, 2004, s 234).

Bu dönem çocukları bireysel çalışma yerine grup çalışmasını tercih ederler. Kırıçoğlu (2009) grup çalışmasının da öğrenci toplumlaşır, grup üyeleri birbirleriyle uyumlu iletişim kurmayı öğrenir. Gördükleri nesnelerin ve figürlerin boyutlarına, oranlarına, renklerine, perspektifine, cins ayırımına dikkat eder, gerçeğe benzetmeye çalışırlar. Ergene uzak-yakın ilişkisi, mekân, boşluk, küçüklük büyüklük etkisi gibi bilgilerin öğrencilere perspektif bilgisi öğretilerek mutlaka verilmesi gereklidir. Ergenliğin başlangıcında açık koyu ilişkisi öğretilmeli ergenliğin orta ve ileri dönemlerinde ışık –gölge kavramlarını öğretilmesi gerekmektedir. Çünkü bu evrede

bu kavramları algılayacak ve öğrenebilecek zekâ düzeyindedirler (Geçen, 2009, s 76). Bu dönem çocuklarının yön kabiliyeti gelişmekte, özellikle resim dersinde çocuklara bir objenin farklı açılardan ve farklı yerlerde duruşunu çizdirerek bir şeyin farklı durumları olacağını görmesini sağlarız. Böylece çocuk olaylara farklı bakış açılarıyla daha rahat bakabilme yetisine sahip olacaktır.

Artut (2004) bu dönemin genel özelliklerini aşağıdaki şekli ile vermiştir:

1. Fark edilemeyen bir bilinç ve gelişmiş bir zeka dikkati çeker.
2. Soyut düşünceleri yorumlama, kavramlaştırma ve yansıtma yetisi görülür.
3. Çevre ve doğadaki değişkenlikleri ifade yetisi güçlenmiştir.
4. Resimde dinamik-kinetik etkiler, dramatik ve duygusal sahneler görülür.
5. Perspektif ve ayrıntılara yeterince inebilme yetisi dikkati çeker.
6. Görsel, bilişsel ve duygusal gelişim etkilidir.
7. Doğadaki varlıkların gerçek boyut ve görüntülerinin betimlenmesinde yoğunlaştıkları görülür

Gençlik öncesi, bunalım çağı, (Adolescence) ergenliğin ilk habercisi sayılan bu dönem oldukça kritik bir durumun işaretlerini verir. Dolayısıyla çocukluk ve ergenlik yıllarında resim temalarının en coşturucu olanlar gerçeğe ve hayal gücüne dayalı olanıdır. Örneğin, doğal afetler-fırtınalar, korkulu, psikolojik temalar, şiddet öğeleri, gerçeküstü öyküler, sirk, göçmenler, tarlada çalışanlar, film yıldızları, kahramanlar vb etkili olan konulardır (Artut, 2004, s 213).

6. Sanatsal Karar Verme Dönemi (14+ Yaş ötesi)

Kırıçoğlu'na (2005) göre bu yaştan sonra genç mantık çağına girmiş sayılır. Dünya olaylarını, çevresinde olup biteni yalnız somut değil soyut düşünceleri toplayıp biriktirip kavramlaştırıp öğrenir. Ayrıca bunu kendi yorumuyla dışarıya yansıtabilirler.

Kişiliği hızla gelişen çocuk dünyayı ve olayları artık daha farklı algılamakta ve yorumlamaktadır. Bu değişimin sonucu olarak ta hem kendi çalışmalarına hem de etrafındaki çalışmalara daha eleştirel bir yaklaşımla yaklaşır. Önceleri bu eleştirileri gerçeği daha iyi yansıtma çabasıyla kaynaklanıyorken bu dönemden sonra daha sanatsal kaygılar ön plana çıkar. Çocuk artık bu dönemde kendi tarzını bulma gayretindedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012). İnceağaç (2013) bu dönemde 14 yaş ve

üzeri gençlerin sanatsal ifade biçimlerinde gelişme görüldüğünü ve yaptıkları resimlerde benzetme kaygısı taşıyarak resimlerini daha gerçekçi yapma eğilimine gittikleri söylenebileceğini ifade eder. “Malchiodi (1998/2005) bu dönemi ergenlik evresi olarak da adlandıran 13-14 yaşlarına gelindiğinde resim yapmaya devam eden çocukların, bu dönem resimlerinde perspektifi tam ve etkili bir şekilde kullanabileceklerini belirtir. Yine bu yaşlara gelindiğinde resim yapmaya devam eden çocukların, resimlerine daha çok ayrıntı katabileceklerini, çevreyi eleştirel algılamaları ve malzeme kullanmadaki ustalıklarının artacağını, renk ve desene daha çok dikkat edeceklerini ve soyut imgeler yaratabileceklerini belirtir. Ayrıca gençlere resim yapma ustalıklarını geliştirme fırsatı verilir ve yüreklendirilirlerse yaptıkları işlerin tarz ve içerik açısından etkileyici, düşünceli ve yaratıcı olabileceklerini savunur” (Akt., İnceağaç, 2013, s18).

İKİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde Türkiye’de “Sanat Eserlerinin Korunma Olgusunun Çocuk Resimlerindeki Yansıması”, ile ilgili varsa benzer veya yakın akademik çalışmaların özetleri yer almaktadır.

BENZER ARAŞTIRMALAR

Alanyazın taraması yapıldığında Türkiye’de sanat eserlerinin korunması olgusunun çocuk resimlerindeki yansıması ile ilgili çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Buna göre bu bölümde sanat eserlerinin korunması çalışması ile dolaylı ilgisi olan ve bu çalışmaya katkı sağlanacağı düşünülen bazı çalışmalara yer verilecektir.

Resuloğlu (2005) “Koruma Olgusu ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurullarının Yaklaşımları” isimli çalışmasında koruma kavramıyla başlamış, Dünyada koruma olgusu ardından karşılaştırmalı olarak Türkiye’de koruma olgusunu ele almıştır. Böylelikle koruma olgusunda ülkemizin yerini tayin bu çalışma ile koruma olgusunun algılanabilir kılmak için, yasal çerçeveler, kurumsal hiyerarşi ve sosyo-ekonomik ve eğitim konusu ayrıntılı olarak irdelenmiştir. Sonuç olarak yasal çerçeve içerisinde 5226 sayılı koruma kanun ile düzenlenen ancak kurumsal yapı çerçevesinde Koruma Yüksek Kurulu, Koruma Bölge Kurulları, Yerel yönetimler ve çalışanların uyumsuzluğu sonucu meydana gelen kaos ortamı belirtilmiş, çözüme yönelik önerilerde bulunulmuştur. Koruma konusunda önemli olan sosyal, ekonomi, eğitim yönü, paraya endeksli koruma gerçeği, halkın yeterli bilinç seviyesinde bulunmaması ve bunu sağlamayan yönetimler konusundaki öneriler verilmiştir. Sonuç olarak bu eksikler ifade edilmiş genel koruma politikaları belirtilmiş ve bunlara düşen görevleri yerine getirerek çözüleceği vurgulanmıştır.

Özen (2005) “Koruma Yaklaşımlarına Yeni Bir Bakış Açısı Olarak Bütünleşik Koruma Trabzon Örneği” isimli çalışmasında çağdaş koruma yaklaşımı olan bütünleşik koruma yaklaşımının Trabzon örneğini irdelenmiş. Trabzon’un tarihi yapıları ve çevreleri korumak için değerlendirilmesi ve geliştirilmesi adına yeni çağdaş bir koruma yaklaşımı olan bütünleşik koruma ile yapılacaklar irdelenmiştir.

Erkan'ın (2006) “Mozaik Sanatı ve Büyük Saray Mozaikleri Restorasyon Çalışmaları”, adlı tezi mozaik sanatının çıkışını geçirdiği tarihsel gelişimi, Bu çalışmada; öncelikli olarak mozaik sanatının ortaya çıkış dönemlerinden mozaiklerin bozulma nedenlerine kadar irdelenmiştir. Mozaiklerin korunması için alınacak önlemler ve restorasyon kavramları aktarılmıştır. Bununla birlikte Ayasofya Müzesine bağlı Mozaik müzesindeki büyük saray mozaiklerinin geçirdikleri restorasyon aşamaları irdelenmiştir. Sonuçta mozaiklerin çürüme nedenleri tespit edilmiş, bu bozulma ve çürümelerin önüne geçilmesi amaçlamıştır. Bu mozaik döşemelerin korunması sağlanmış, ayrıca gelecekte iklim ve çevre koşullarını ortadan kaldıracak önlemler alınması gerektiği sonucu ortaya çıktığını bizlere aktarmaktadır.

Taşkesen ve Güncü'nün (2009) hazırladığı “Tarihi ve Kültürel Çevreyi Koruma Olgusunun Çocuk Resimlerindeki Yansımaları” isimli çalışmada, Erzincan Üniversitesi Binalı Yıldırım Üniversitesinin akademik ve idari personel çocuklarından 7-12 yaş grubu toplam 37 öğrenci ile yapılmıştır. Bu çocukların bilgi, görgü ve algısını ölçmek üzere nitel araştırma yöntemi kullanılarak, veri analizi ve betimsel analiz uygulanmıştır. Sonuç olarak bu çocuklara verilen örgün eğitimin tarihi eserleri tanıma, sahiplenme ve koruma da tek başına yeterli olmadığı çocukların konu ile ilgili bilinci deneyimleyerek içselleştirmeleri sağlanabilir. Müze eğitimi, görsel materyaller (video, CD, dia, çizgi film vb.) ve görsel sanatlar dersinde tarihi ve kültürel eser bilincinin kalıcılığı sağlanmalıdır.

Yurtal ve Artut'un (2008) “Çocukların Şiddeti Algılama Biçimlerinin Çizdikleri Resimlerine Yansımaları”, bu çalışmada çocukların şiddeti nasıl algıladıkları ve ifade ettiklerini resimlerine göre belirlemektir. Araştırmaya orta sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden bir ilköğretim okulundan 11-12 yaş grubunda 47 kız (%61) ve 30 erkek (%39) olmak üzere toplam 77 çocuk alınmıştır. Çocukların yaptıkları resimler konulara göre incelenmiş ve resimler içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Çocukların resimlerinde aile içi şiddeti daha fazla yansıttıkları, kavga-tartışma, kapkaç, çete, savaş ve töre gibi konular şiddet olayları görülmüştür. Şiddeti uygulayan kişiler erkek olmakla birlikte kadınlar ve çocuklar en fazla şiddete uğrayan kişiler olduğu görülmektedir. Fiziksel zarar verme şiddet yöntemi daha fazla ifade edildiği görülmüştür. Resimlerde çocukların şiddet olaylarının farkında olduğunu

göstermektedir. Çocukların içinde yaşadıkları şiddet ortamından uzak tutulması ve aile, okul ve toplumun duyarlı olmaları ruh sağlığı açısından önemli görüldüğü, buna yönelik önlemler alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Dülger (2008) “06-11 Yaş Öğrencilerin Ailesel ve Bireysel Özelliklerinin Resimlerine Yansıması”, adlı çalışmasında Uşak Bedriye ve Kadir Uysal İlköğretim Okulu, anasınıfı ve birinci kademe öğrencilerine “aile ve bir insan” konulu resimler yaptırılmıştır. Sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmenleri ile yapılan görüşme sonucu tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 50 öğrencinin resimleri çocuğun ve ailesi hakkında verdiği bilgiler ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, öğrencilerin aile ve bireysel özellikleri yaptıkları resimlere yansıdığı, ailevi problemleri olan ve olmayan çocukların resim çalışmaları arasında ve bariz farklılıklar olduğu görüldüğünü bizlere aktarmaktadır.

Tanrıöver’in (2010) çalışması ise fikri mülkiyet haklarından, yeniden satışın incelendiğini. Bu incelenmeyle 5846 sayılı Fikri ve Sanat Eserleri Kanunu maddelerinden olan yeniden satış hakkı Türkiye’de uygulanmamasının nedeni ve yeniden satışın ortaya çıkışı gelişmesi ve Avrupa’da uygulanma şeklini bizlere aktarmaktadır. Sonuç olarak, yeniden satış hakkı 1951 yılında kabul edilen 5846 sayılı fikir ve sanat eserleri Kanunu’nun (FSEK) uygulanamamış, bunun sebebinin eserin ortaya çıkışının ispatlanmasının zor olduğunu bizlere aktarmaktadır. AB örnek alınarak yapılacak düzenlemelerle ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır.

Yaralı, Özkan ve Aytar (2016) tarafından yapılan “Yedi ve On Yaş Çocuklarının Sevgiyi İfade Ediş Biçimlerinin Çizdikleri Resimlere Yansıması” isimli çalışmalarında nitel araştırma modeli olan fenomenolojik desen şeklinde yapılmış, çalışma grubunu ilkokul 1. sınıftan 13, 4. Sınıftan 13 çocuk ile çalışılmış, araştırmanın verileri çizim ve görüşme ile elde edildiğini görmekteyiz. Araştırma sonucunda; her iki yaş grubu en sevdikleri arkadaşlarını ve ailelerini çizdikleri, ancak 10 yaş grubundaki çocukların resimlerindeki arkadaş ve aileleri çizimlerinin 7 yaş grubundaki çocuklardan daha fazla olduğu görmekteyiz. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre yedi ve on yaşındaki çocukların sevgi kavramına ilişkin görüşlerinin daha çok prososyal davranışlar kategorisi altında toplandığı görülmüştür.

Ahi, Cingi ve Kıldan (2016) Bu araştırmada “48-60 Aylık Çocukların Öğretmen Kavramına Yönelik Algılarının Çizimler Aracılığıyla İncelenmesi”, isimli çalışma okul öncesi eğitim alan 48-60 aylık çocukların öğretmen algılarını nitel araştırma desenlerinden olgubilim kullanıldığını ve amaçsal örneklem olan ölçüt örneklem kullanılarak çalışma grubunun oluşturulduğu, Kastamonu merkez ilçede 3 anaokulu ve 12 anasınıfında toplam 285 çocukla çalışıldığı “Öğretmen Algı Kodlama Listesi” ne göre analiz edildiğini bizlere aktarmaktadır. Araştırmaya göre, çocukların çoğunluğu öğretmenlerini insan ve kadın olarak algıladıkları ve öğretmenlerini en çok kırdaki ve okul bahçesinde ayakta resmettikleri sonucuna vardıklarını bize bildirmektedir.

Atar (2016) “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı Ve Korunması” başlıklı çalışmada, fikir ve sanat eseri hukukunda eser sahibi ve bağlantılı hak sahiplerinin mali haklarından birini teşkil eden yayma hakkı inceleme konusu yapılmıştır. Buna göre fikri hak kavramı, tarihçesi ile Anglosakson ve Avrupa’da fikri mülkiyetin hukukunda var olan farklılıkların temelini, yayma hakkının uluslararası metinlerde bulunduğu değinilmiş, eserin korunabilmesi ve yayma hakkı eser sahibinin kavramları incelenmiştir. Son olarak hakkın miras yoluyla intikali ve yayma hakkının korunmasına yönelik hukuk davalarının incelendiği bir tez çalışmasıdır. Sonuç olarak fikir ve sanat eserlerini korunması eksikleri olsa da yasal düzenlemelerin mevcut olduğu, öncelikle toplumdaki bireylerin fikri eserlere saygı kültürü konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Boyraz (2017) “Türkiye’de Resim Restorasyonu Atölyeleri ve Bir Model Önerisi” çalışmada Tüval resmi konservasyonunun ve restorasyonunun metot ve teknolojilerinin geliştiğini tüval resmi atölyelerinin yeni gelişmelere ne kadar hazırlıklı olduğu tespiti, kültürel miras ve sanat eseri koruma olgularıyla gelişen restorasyon kavramı ele alınmış, Avrupada ve ülkemizde genel geçerliliği olan ilkelere değinilmiş, tarihçeler sunulmuştur. Sonuç olarak müzelerin koleksiyonlarını bakım ve korumalarını yapmaları resim restorasyon atölyelerine sahip olması zorunludur. Artık restorasyon eğitimi veren lisans düzeyinde kurumlar olduğunu buna rağmen bu atölyelerin kurulmadığı vurgulanmıştır.

Cereci (2017) tarafından yapılan “Afrika’daki Türk Sanat Yapıtlarının Korunmasına Yönelik Politikalar: İletişim Sorunu” adlı çalışmanın amacı büyük bölümü Kuzey Afrika’da bulunan Türk sanat yapıtlarının bir bölümü yok olmuşken, bazıları günümüzde halen kullanılmakta, bazıları onarılmayı bekleyen metruk yapılar olarak durmaktadır. Türk Tarih Kurumu Başkanlığınca düzenlenen “Yurt dışındaki Tarihi Türk Eserlerinin Envanteri Projesi” kapsamında Ortadoğu ve Afrika’daki Türk kültür varlıkları 2000 yılından itibaren Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Abdüsselam Uluçam başkanlığında yürütülürken. Bu çalışma, Afrika’da bulunan Türk sanat yapıtlarının korunması ve onarımı ile ilgili yapılan çalışmalardan yola çıkarak, konuyla ilgili yasa, yönetmelik ve kararları değerlendirmekte; Afrika’daki Türk sanat yapıtlarının koruması için daha ciddi politikaların uygulanması gerektiğine vurgu yapmaktadır’.

Filiz, Cancan ve Çelik (2018) “Suriyeli Çocukların Suriye’ye Bakış Açıklarına İlişkin Resimlerinin Analizi”, adlı çalışma İstanbul’un Ümraniye ilçesinde bulunan Yamanevler semtindeki geçici eğitim merkezinde gerçekleştirilmiştir. Çocuklara ‘Suriye denilince aklınıza ne geliyor’ sorusu yöneltilmiş 7 çocuğun resimlerinde savaşı, 3 çocuğun Suriye ile ilgili güzel anılarını resmetmişler, ayrıca birinin renk kullanmayı reddettiği, beş çocuğun sınırlı renk kullandığını, dördünün ise rengi daha fazla kullandığını bizlere aktarmaktadır. Çalışmanın sonunda çocukların 8’inde iletişim sorunu olabileceği, ortamda mutlu olamadıkları, kendilerini yalnız ve dışlanmış hissettikleri ve kapalı, bastırılmış duyguların üstünde bir otoritenin olduğu ve bunun çocukların ruhsal durumunu olumsuz etkilediği düşünülebilir. Savaşı yaşayan çocukların savaş görüntülerini, savaş ortamında bulunmayan çocukların aileleri veya okulları tarafından etkilendiklerini göstermektedir. Çünkü çocuklar savaşı görmüş gibi çizimleri, çocukların yaşadıkları ortamın olumsuz yönlerini ortaya koymaktadır. Veriler göz önüne alınarak Suriyeli sığınmacı çocukların psikolojik destek almaları gerektiği, sanat, spor ve çeşitli sosyal etkinliklere yönlendirilmeleri zihinlerindeki tahribatı onarmak gerektiği ülkelerinden sadece fiili olarak ayrılmış olduklarını ve her an savaşın etkilerini üzerlerinde taşıdıklarını bizlere aktarmaktadırlar.

Koçak (2019) “Müzelerde Koruma Planlaması alışmalarının Evrensel Koruma Kriterleri Bağlamında İrdelenmesi: orum Müzesi Örneği” isimli alışması Kültür ve Turizm Bakanlığı ve orum Müzesi Müdürlüğünün rehabilitasyon çalışmaları ardından planlı bir şekilde incelenmesini içermektedir. Müzedeki koruma planlaması uygulamaları ile koruma sorunları ve çözümleri irdelenmiştir. Müzelerin yenilenmesi ve rehabilitasyonunda uzman ekibin olmaması, kullanılacak malzeme ve kullanım şekli ve ortam koşulları denetim eksikliğinden dolayı eserlerin zarar gördüğü anlaşılmış olduğunu bizlere aktarmaktadır.

Günay’ın (2019) hazırladığı “Eser Sahibinin Manevi Hakları” adlı çalışmasının ilk bölümünde eser, eser sahibi, eser kavramı, manevi hak kavramının doğuşu kısaca tarihi gelişimini uluslararası sözleşmelerdeki ve Türk Hukukundaki yeri ile manevi hakların özellikleri anlatmış. İkinici bölümünde manevi hak eşitleri, üçüncü bölümde eser sahibi hayatta iken manevi hakların kullanımı ve eser sahibinin ölümünden sonra manevi hakların kullanımını ele almış ve manevi hakları kimlerin kullanabileceği konularına yer verilmiştir. Çalışmamızın son bölümünde manevi hakların ihlali halinde başvuru yolları ve manevi haklara ilişkin koruma sürelerine yer verilmiştir”.

eri (2019) “5-6 Yaş ocukların Resimlerine Akran İlişkilerinin Yansıması”, adlı çalışmasında akran ilişkilerini incelemek amacıyla 5-6 yaş 180 çocukla ile yrtlmştir. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Ladd ve Profilet ocuk Davranış leği” ve D ilk 30 çocuğun resimleri kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde NCSS programı ve normal dağılıma uygunlukları Shapiro-Wilk testi ve grafiksel incelemelerle sinanmıştır. Normal dağılım gösteren nicel değişkenlerin karşılaştırmalarında Bağımsız gruplar t testi kullanıldı. Normal dağılım göstermeyen nicel değişkenlerin karşılaştırmalarında Kruskal-Wallis test ve Dunn-Bonferroni test kullanıldı. Nitel veriler için İçerik Analiz kullanıldı. Bulgulara göre D toplam puan sıralamasında cinsiyet ve yaşa göre anlamlı farklılık olmadığı, kardeş sayısına, kaçıncı ocuk olduğuna, ailesinin ekonomik düzeyine göre etkilendiği görüldü. D puan sıralamasında ilk 30 çocuğun prososyal davranışları ne çıkan çocukların resimlerinde akranları tarafından sevildiği saldırgan, dışlanan ve kaygısı olan çocukların ise yalnız kaldığı çizimlerinde keskin hat çizim ve figürlere de yansıttığı grlmştir. Hiperaktif ocuklar aceleyle çizip yarım bıraktığı veya çizimin

dışına taşırdığı görülmüştür. Eldeki nitel verilerin nicel verilerle örtüşmektedir. Sonuç: akran ilişkileri ölçekle ve yapılan alan çalışmaları ile uyum gösterdiği, Prososyal alanda yüksek puan alan çocukların kendilerini yalnız çizmediği, figür çeşitliliği kullanmak istediği; saldırgan, dışlanan, kaygı/korku ve hiperaktif çocukların çizimindeyse baskın, keskin kalem vuruşları veya kâğıdı dik kullandığı ve kendini resimde çizmediği görülmüştür

Bu araştırmada Avcı (2020) “9-14 yaş aralığındaki çocukların resimsel anlatımlarında göç ve göçmenlik algısının” incelenmesi amacı ile Manisa ilinde göçmen öğrenci 50, ve bu sınıflarda bulunan 50 Türk öğrenciye resim ve görüşme yapılarak sonuçlandırılmıştır. Öğrencilerin çizmiş olduğu resimler araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre göçmen çocukların resimleri sonucunda, Türk bayrağı, çocuk, ev, aile, sınır telleri, göç eden kişiler, güneş, ağaç, okul ve renk şemaları belirlendiği, Türk çocukların resimleri sonucunda; göç eden insanlar, bomba ve ateşleme, çocuk, bölünmüş mekân ve renk şemaları belirlendiği görülmüştür. “Eski yaşamınızdan neleri geri isterdiniz?” sorusuna; Suriye’deki evimi, eşyalarımı, okulumu, öğretmenimi, arkadaşlarımı ve akrabalarımı şeklindedir. Göç etmek denilince Türk öğrenciler çoğu resimlerinde göç otobüsü, kamyonete yüklenmiş eşyalar, valizleriyle göç eden insanlar çizmiştir. Görüşmelerde ise öğrenciler göç ile ilgili; seyahat etmek, taşınmak, yeni yerler görmek ve uzun yolculuk yapmak şeklinde cevaplar vermişlerdir. Türk öğrenciler ile yapılan görüşmelerde “Siz bir göçmen olsaydınız?” sorusuna birçok öğrenci; yaşadığım şehir, evimi, mahallemi, arkadaş ve akrabalarımı özlerdim, kendimi gittiğim ülkede yalnız hissederdim ve dillerini öğrenmeye çalışırdım şeklinde cevaplar vermiştir.

Öztürk ve Buyurgan (2021) “Teknolojinin 7-9 Yaş Grubu Çocuk Resimlerine Etkisi”, isimli çalışmada 7-9 yaş grubu öğrencilerin yaptığı resimler incelenmiştir. Tarama modeli ile betimsel yöntem kullanılmıştır. Bu çocukların sosyo ekonomik düzeylerini belirlemek için anket hazırlanmış ve “Resimleri Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak elde edilen veriler SPSS 15.0 (Statistical Packet Program for Social Sciences) programı ile sonuçlara varılmıştır. Araştırmanın evreni Erzurum ili 7-9 yaş İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri, örnekleme “ Sabancı İlköğretim Okulu”nda eğitim gören 7-9 yaş 30 ve “Ügümü İlköğretim Okulu”nda 7-9 yaş 30 olmak üzere

toplam 60 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda; oyun konulu resimlere bakıldığında, teknolojiden faydalanan 7-9 yaş grubu ile faydalanamayanlara göre resimlerine daha fazla teknoloji, daha zengin şemalar, objeleri istedikleri renklere boyadıkları ve özgün çizimler yaptıkları görülmüştür. Bu durum; teknolojiyi kullanan çocukların görsel imgelere maruz kalması, sanal oyunlarken, köy çocukları sokak oyunları, internet kullanımı şehirde daha yüksek, köyde hiç olmadığı, şehirde yaşayanların bilgisayar olduğu köydekilerin hiçbirinde olmaması gibi sonuçları teknolojinin resimlerdeki etkisini ortaya koymuş ve teknolojinin çocuk resimlerine olumlu etkisi olduğu kanısına varılmıştır.

Baydan'ın (2021) “Koruma Alanlarında Planlama ve Mülkiyet İlişkileri Nevşehir Kapadokya Bölgesi Örneği”. isimli çalışmasında, Nevşehir ili Kapadokya Alanı sınırları içindeki Ürgüp ilçesi ve Göreme beldesi yerleşik alanları özelinde koruma uygulamaları, planlama süreçleri, yetkili kurum ve kuruluşların koruma yaklaşımları ve özel mülkiyete getirilen yükümlülükler ele alınmış, alandaki kamu yararı ve özel mülkiyet çatışmaları irdelenmiştir. Araştırmada köy ve mahalle muhtarları ile yüz yüze görüşme yapılarak veri toplanmıştır. Anket sonuçları betimsel istatistiklerle değerlendirilmiş, paydaşların demografik nitelikleri ile koruma alanlarında planlama ve mülkiyet ilişkilerine yaklaşımları t-testi ve tek yönlü varyans analizi testleri ile değerlendirilmiştir. Sonuç olarak koruma kanunları tek başına yeterli olmamakla birlikte koruma olgusu toplum tarafından içselleştirilmeli ve koruma alanında çalışacak uzmanların eğitiminin önemli olduğu vurgulanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

A. Araştırmanın Modeli

Ortaokul öğrencilerinin sanat eserlerinin korunmasına ilişkin algılarını resimleri ve yarı yapılandırılmış anket formları üzerinden ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemiyle yapılmıştır. Sarantakos (2005) yarı yapılandırılmış anket form için kapalı ve açık uçlu soruların bulunduğu, şekil olarak yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış formlar arasında yer alan bir anket türü olduğunu belirtir. “Nitel veri, belirli amaçlar doğrultusunda, doğal ortamda, gözlem ve görüşme gibi çeşitli teknikler yoluyla elde edilen ve kişilerin olaylara ilişkin algı ve düşüncelerini içeren her türlü bilgidir” (Leech ve Onwuegbuzie, 2007). Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizi ise, Karasar’ a (2005) göre, var olan kayıt ve belgelerin incelenerek veri elde edilmesi, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır.

B. Çalışma Grubu

Araştırma, Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan bir ilde 5.,6.,7.,8. sınıflarda öğrenim gören 11-14 yaş aralığındaki toplam 160 (85 kız; 75 erkek) öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada çalışma grubuna dahil edilecek öğrencilerin seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. “Amaçlı örnekleme yönteminde araştırmacının amacına en uygun olduğu düşünülen, bilgi açısından zengin durumlar bir örneklem olarak seçilir” (Patton, 2002).

Tablo 1: Çalışma Grubuna Yönelik Demografik Bilgiler

Sınıf Düzeyi	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek			
	f	%	f	%	f	%
5. sınıf	14	16,47	15	20	29	18,12
6. sınıf	12	14,11	17	22,66	29	18,12
7. sınıf	30	35,29	23	30,66	53	33,12
8. sınıf	29	34,11	20	26,66	49	30,62
Toplam	85	100,0	75	100,0	160	100,0

Tablo 1 incelendiğinde sınıf düzeyinde toplam 85 kız öğrenci ve 75 erkek öğrenci vardır. Çalışma grubundaki kız öğrencilerden en fazla 30 (% 35,29) öğrenci ile 7. sınıf olduğu tespit edilmiştir. Çalışma grubundaki en fazla erkek öğrenci ise 23 (% 30,66) kişi ile yine 7. sınıf olduğu tespit edilmiştir. Tablo 1’e baktığımızda en az kız öğrencinin 12 (%14,11) kişi ile 6. Sınıf olduğu, en az erkek öğrencinin ise 15 (% 20) kişi ile 5. sınıf olduğu görülmektedir.

C. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi ve Uygulanması

Araştırma için araştırmanın uygulamasının yapılacağı okulda uygulamanın yapılabilmesi için İl Milli eğitim Müdürlüğünden gerekli uygulama izni alınmıştır. Yapılacak uygulama ile ilgili bilgilendirme yapılmış ve gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama yöntemi olarak, doküman incelemesi ve yarı yapılandırılmış anket formlarından yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılan temel veri toplama aracı çocukların çizdikleri resimler ve cevaplamaları istenen sorulara verdikleri cevaplardır. Çocukların sorulara verdikleri cevaplara dayanan yazılı ifadeleri, doküman inceleme yöntemi kullanılarak doğrulanmaya çalışılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008)’e göre de, nitel araştırmalarda, araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğinin artırılması için birden fazla veri toplama yönteminin kullanılması gerekmektedir. Bu nedenle yapılan araştırmanın analizinde iki araç kullanılmıştır. Öncelikli olarak; çocuklardan, ‘Sanat Eserlerini Koruma’ dendiğinde akıllarına gelen şeylerin resmini çizmeleri istenmiştir. Daha sonra her bir öğrenciye yanıtlamaları için 6 soruluk soru formu verilmiştir.

Öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlar araştırmacı tarafından ‘nitel analiz’ yöntemi ile analiz edilmiştir.

D. Yarı Yapılandırılmış Soru Formu

Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde sanat eserlerini koruma konusundaki görüşlerini almak amacıyla yarı-yapılandırılmış soru formu hazırlanmıştır.

Araştırmada, uygulama okulundaki öğrencilerin sanat eserlerini koruma konusundaki düşüncelerinin tespit edilmeye çalışıldığından, öğrencilerin resimlerinin yanında veri çeşitlemesi açısından yarı yapılandırılmış anket formu tercih edilmiştir. Açık uçlu 6 soru ile katılımcılarının sanat eseri ve sanat eserini koruma hakkındaki düşünce ve yorumlarının alınması amaçlanmıştır.

Hazırlanan anket formundaki soruların anlaşılır olup olmadığı ve araştırmanın amacına uygun olup olmadığı açısından değerlendirilmek üzere görsel sanatlar eğitimi alanında görev yapan beş uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla, araştırmacı tarafından uzman değerlendirme formu oluşturulmuştur. Hazırlanmış olan formda her soru için, ‘uygun’, ‘kısmen uygun’ ve ‘uygun değil’ kategorileri düzenlenmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda revize edilen formun 5 öğrenci ile pilot uygulaması yapılmış ve öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlar çözümlenerek öğrencinin anlayamadığı ya da araştırmanın amacına hizmet etmediği anlaşılan maddeler formdan çıkarılmıştır. Bu doğrultuda araştırma sorusu için hazırlanmış 6 sorudan 2’ sinin araştırmanın amacına hizmet etmediği gerekçesiyle formdan çıkarılmasına karar verilmiştir. Araştırmada kullanılan ve çıkarılan sorular tablo 2’da sunulmuştur.

Tablo 2 araştırmada kullanılan ve çıkarılan sorular

Anket Formunda Kullanılan Sorular	Anket Formundan Çıkarılan Sorular
1.Sanat eseri sizce nedir?	5. Sanatçı size göre kimdir?
2.Sanat eserlerini nasıl korumalıyız?	6. Çocuk resimleri sanat eseri sayılabilir mi?
3.Sanat eserlerinin yeri nereler olmalıdır?	
4. Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?	

E. Uygulama Çalışmaları

Uygulama çalışmaları görsel sanatlar dersinde tutum ölçeği ile birlikte uygulanmış ve öğrenciler resim çalışmaları için ölçek formunun arka kısmını kullanmışlardır. Ölçeğin uygulama aşaması tamamlandıktan sonra, öğrencilerden sanat eserini koruma kavramını anlatan bir resim yapmaları istenmiştir. Bu doğrultuda öğrencilere, “Sizden sanat eserlerinin korunması ile ilişkili bir resim çizmenizi istiyorum. Sanat eserlerini korumak için nelerin yapıldığını ya da yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?” sorusu sorularak düşüncelerini resim düzlemine yansıtmaları istenmiştir. Resim çalışmaları için öğrenciler boya ve kâğıt kullanımı konusunda özgür bırakılmıştır. Öğrencilerin birçoğu boyamada kuru boyayı tercih ettiği bazılarının ise keçeli, suluboya ve pastel boya kullandığı gözlemlenmiştir. Resim çalışmaları tamamlandıktan sonra öğrencilerden, resimlerinin arkasına araştırmacı tarafından oluşturulan 6 soruya cevap vermeleri istenmiştir. Uygulama çalışmalarından ve yarı yapılandırılmış sorulardan elde edilen veriler, sanat eserlerinin korunması hakkında öğrenci algılarının tespit edilmesi amacıyla kullanılmıştır.

F. Verilerin Analizi

Araştırma iki veri türüne sahiptir. Araştırmanın verilerinden biri öğrencilerin “sanat eserini koruma” temalı resimleri, diğeri sanat eseri ve sanat eserinin korunması konusundaki anket formlarına verilen cevaplardır. Nitel verileri genel olarak dörtlü bir sınıflandırma içerisinde incelemek mümkündür. Bunlar sırasıyla yazılı metinler, gözlemlenmiş davranışlar, görsel veriler ve artifaktlardır (insan yapımı olan) (Payne, 2007). “Nitel veri analizi, üzerinde çalışılan veriyle ilgili anlam üretmek ve veri setinde neyin temsil edildiğine dair açıklamalar geliştirmek amacıyla yapılan bir sınıflandırma ve yorumlama sürecidir. Bu süreç aynı zamanda rutin ve pratik uygulamalardaki yapıları, süreçleri veya alan sorunlarını keşfetmek ve tanımlamak için de başvuru bir yoldur. Veri analizi sürecinin temel amacı ham veriden anlam çıkarmaktır. Bu amaçla araştırmacı okuduklarını, gözlemlediklerini ve katılımcılardan elde ettiği verileri yorumlamalı, azaltmalı ve sağlamlaştırmalıdır (Çelik, Baykal ve Memur, 2020, s. 380-381). Patton (2014) bu durumu önemli olan veriden elde edilen anlamı analitik

bir süreçten geçirerek onu net bir şekilde aktarmak olduğu şeklinde ifade etmektedir. Ayrıca Maxwell' e (1996) göre nitel araştırmalarda farklı veri kaynaklarına dayalı veri toplamak araştırmacının “sistemik hata” yapma riskini ortadan kaldırır.

Bu dayanakla nitel veri toplama sürecinde verilerin çeşitlendirilmesi amacıyla birden fazla veri toplama yöntem ve tekniği bir arada kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın verileri, öğrencilerin sanat eserini koruma algılarına ilişkin çizdikleri resimler ve yarı yapılandırılmış anket formlarına verdikleri cevaplarla elde edilmiştir. Araştırmanın verileri Dey (1993)' in “nitel analiz” olarak isimlendirilen yöntemiyle analiz edilmiştir. “Nitel analizde veri analiz süreci betimleme, sınıflandırma ve ilişkilendirme olmak üzere üç bölümde incelenir. Nitel analizin ilk basamağını oluşturan betimleme kişi, nesne ve olaylara ilişkin temel özelliklerin yazılı olarak ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır. Betimleme sürecinin tamamlanmasının ardından toplanan veriler belirli temalar çerçevesinde sınıflandırılır. Böylece araştırmacı veriler arasında bir karşılaştırma yapabilme olanağına kavuşmuş olur. Araştırmacı geliştirmiş olduğu temaları birbirleri ile ilişkilendirerek veri seti içerisinde yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri ve farklılıkları inceler. Son aşamada ise araştırmacı bu değişkenler arasında bağlantılar kurmaya çalışır” (Dey, 1993). Araştırma kapsamında öğrencilere yaptırılan 160 resim 3 alan uzmanı tarafından değerlendirilmiş, öğrencilerin resimlerinde betimledikleri koruma türleri “nitel analiz” ile tespit edilmeye çalışılmıştır.

İlk basamakta betimleme ile kişi, nesne ve olaylara ilişkin temel özelliklere ilişkin yazılı betimleme yapılmış, sonrasında toplanan veriler belirli temalar çerçevesinde sınıflandırılmıştır. Geliştirilen temalar birbiri ile ilişkilendirilerek veri setinde yer alan değişkenler arasındaki ilişkiler ve farklılıklar incelenmiştir. Son aşamada ise bu değişkenler arasında bağlantılar kurulmaya çalışılmıştır.

G. Araştırmanın Ölçüm Güvenirliği Ve Geçerliliği

Araştırma sonuçlarının inandırıcılığını sağlamada kullanılan en önemli iki ölçüt geçerlik ve güvenirliliktir. Yıldırım ve Şimşek (2013) nitel araştırmalarda geçerliğin en önemli ölçütlerinden birisinin toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırma sonuçlarına nasıl ulaşıldığının açıklanması olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu çalışmada, araştırma sonuçlarının geçerliğini sağlamak için araştırmanın tüm aşamaları detaylı bir şekilde rapor edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmacının, bireysel etkisinden arındırılmış bir kodlama yapması durumu olanaksızdır. Böylesi bir durumla baş edebilmek için farklı kodlayıcılar tarafından aynı veri setine ilişkin kodlama yapılması önemlidir. Farklı kodlayıcılar tarafından kodlanan verilerin benzerliği araştırmanın güvenilirliğini belirlemekte kullanılır (Baltacı, 2017, s. 8). Uzmanların yaptığı eşleştirmeler araştırmacı kodlarıyla karşılaştırılarak “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” sayıları tespit edilmiştir ve Miles ve Huberman (1994, s 64)’ın güvenirlik formülü $Güvenirlik = \frac{Görüş\ Birliği}{(Görüş\ Birliği + Görüş\ Ayrılığı)} \times 100$ kullanılarak araştırmanın güvenirliği hesaplanmıştır. Araştırmaya özgü güvenirlik, 90, 95 olarak hesaplanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

A. Ortaokul Öğrencilerinin “Sanat Eserini Koruma” Algısının Resimlere Yansımalarına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında öğrencilere yaptırılan “ sanat eserlerini koruma” temalı resimler üç alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda resimlerde betimlenen koruma unsurları ve resimlerde yer veriliş sıklıkları aşağıdaki tablo 3’ de verilmiştir.

Tablo 3: Ortaokul öğrencilerinin “sanat eserlerini koruma” algılarının resimlerine yansımalarına ilişkin betimsel analizler

Sanat Eseri Koruma Teması		U1		U2		U3	
Koruma Kodları	Koruma Kategorileri	f	%	f	%	f	%
Güvenlik ve Görevli	Görevli Koruması	79	49	83	51,8	80	50
Kamera, Dron, Lazer, Elektronik	Teknolojik Koruma	61	38,1	59	36,8	59	36,8
	Bireysel Koruma	8	5	7	4,3	8	5
	Yasal Koruma	0	0	0	0	0	0
Cam, Çerçeve, kapalı mekan, şerit	Mekan koruması	136	85	140	87,5	139	86,8
Helikopter, Uçak vs.	Hava Araçları ile Koruma	7	4,3	8	5	7	4,3
Levhalar, Tabelalar	Uyarı işaretleri ile Koruma	41	25,6	48	30	45	28,12
	Koruma Yok	8	5	7	4,3	7	4,3

Tablo 3’ü incelediğimizde araştırma kapsamında öğrencilere yaptırılan “ sanat eserini koruma” temalı resimler, alan uzmanlarına göre koruma kodları ve koruma kategorilerini ne sıklıkla yaptıkları tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin en fazla betimlediği koruma 1. uzman (U1) 136 (% 85), 2. uzman (U2) 140 (% 87,5), 3. uzman (3U) 139 (% 86,8) “mekân koruması” (cam, çerçeve, kapalı mekân ve şerit) resmettikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin resimleri incelendiğinde en az koruma ise 2 adet koruma olduğu bunlarında “bireysel koruma”, U1; 8 (%5), U2; 7 (% 4,3), U3; 8 (% 5) adet ve “hava araçları ile koruma” (Helikopter, uçak vb) U1; 7 (% 4,3), U2; 8 (% 5), U3; 7 (% 4,3) adet olmak üzere tespit etmiştir. Tablo 3’e baktığımızda bazı

öğrencilerin hiçbir koruma resmetmediği U1 8 (% 5), U2 7 (%4,3), U3 7 (% 4,39) adet olmak üzere tespit etmişlerdir. Öğrencilerin “yasal korumayı” hiç betimlemedikleri 3 uzman tarafından tespit edilmiştir.

B. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre “Sanat Eserini Koruma” Algısının Resimlere Yansımalarına İlişkin Bulgular

Araştırmada cinsiyete göre “sanat eserlerini koruma” temalı resimlerde betimlenen koruma unsurları ve resimlerde yer verilmiş sıklıkları tablo 4 ve 5’ de verilmiştir.

Tablo 4: Kız öğrencilerin “sanat eserlerini koruma” algılarının resimlerine yansımalarına ilişkin betimsel analizler

Sanat Eseri Koruma Teması		U1		U2		U3	
Koruma Kodları	Koruma Kategorileri	f	%	f	%	f	%
Güvenlik ve Görevli	Görevli Koruması	30	35,29	32	37,64	28	32,94
Kamera, Dron, Lazer, Elektronik	Teknolojik Koruma	26	30,58	27	31,76	27	31,76
	Bireysel Koruma	5	5,88	5	5,88	5	5,88
	Yasal Koruma	0	0	0	0	0	0
Cam, Çerçeve, kapalı mekan, şerit	Mekan koruması	77	90,58	75	88,23	79	92,94
Helikopter, Uçak vs.	Hava Araçları ile Koruma	0	0	0	0	0	0
Levhalar, Tabelalar	Uyarı işaretleri ile Koruma	26	30,58	25	35,29	26	30,58
	Koruma Yok	5	5,88	4	4,7	4	4,7

Tablo 4’de kız öğrencilerin “sanat eserini koruma” temalı resimleri incelendiğinde en fazla koruma ile betimledikleri korumaya baktığımızda U1 77 (% 90,58), U2 75 (% 88,23), U3 79 (% 92,94) adet ile “mekân koruması” (cam, çerçeve, kapalı aklan, şerit) olduğu görülmüştür. Ayrıca tablo incelendiğinde en az koruma U1 5 (% 5,88), U2 5 (% 5,88), U3 5 (% 5,88) adet ile bireysel koruma olduğu tespit edilmiştir. Bazı öğrencilerin resimlerinde hiçbir koruma olmadığı bunların U1 5 (% 5,88), U2 4 (% 4,7), U3 4 (% 4,7) adet olmak üzere tespit ettikleri görülür. Kız

öğrencilerin resimleri incelendiğinde, 3 uzman tarafından yasal koruma ve hava araçları ile korumalarda hiç betimlemedikleri tespit etmişlerdir.

Tablo 5: Erkek öğrencilerin “sanat eserlerini koruma” algılarının resimlerine yansımalarına ilişkin betimsel analizler

Sanat Eseri Koruma Teması		U1		U2		U3	
Koruma Kodları	Koruma Kategorileri	f	%	f	%	f	%
Güvenlik ve Görevli	Görevli Koruması	49	65,33	51	68,00	52	69,33
Kamera, Dron, Lazer, Elektronik	Teknolojik Koruma	35	46,66	32	42,66	32	42,66
	Bireysel Koruma	3	4,00	2	2,66	3	4,00
	Yasal Koruma	0	0	0	0	0	0
Cam, Çerçeve, kapalı mekan, şerit	Mekan koruması	59	78,66	65	86,66	60	80,00
Helikopter, Uçak vs.	Hava Araçları ile Koruma	7	9,33	8	10,66	7	9,33
Levhalar, Tabelalar	Uyarı işaretleri ile Koruma	15	20,00	23	30,66	19	25,33
	Koruma Yok	3	4,00	3	4,00	3	4,00

Tablo 5’de erkek öğrencilerin “sanat eserini koruma” temalı resimleri incelendiğinde en fazla koruma ile betimledikleri korumaya baktığımızda U1 59 (% 78,66), U2 65 (% 86,66), U3 60 (% 80) adet ile “mekân koruması” (cam, çerçeve, kapalı aklan, şerit) olduğu görülmüştür. Ayrıca tablo incelendiğinde en az koruma U1 3 (% 4,00), U2 2 (% 2,66), U3 3 (% 4,00) adet ile bireysel koruma olduğu tespit edilmiştir. Bazı öğrencilerin resimlerinde hiçbir koruma olmadığı bunların U1 3 (% 4,00), U2 3 (% 4,00), U3 3 (% 4,00) adet olmak üzere tespit ettikleri görülür. Erkek öğrencilerin resimleri incelendiğinde, 3 uzam tarafından “yasal korumayı” hiç betimlemedikleri tespit etmişlerdir.

C. Ortaokul Kız Ve Erkek Öğrencilerinin Yaptıkları Örnek Resimler Ve Sorulara Verdikleri Cevaplar

Bu bölümde 5 kız, 5 erkek öğrencinin yaptıkları resimler ve sorulara verdikleri cevaplar örnek olarak yer almaktadır.

Resim 18: KÖ1, Kuru Boya, 14 Yaş.

“Sanat eseri sizce nedir? Birkaç örnekle cevap veriniz” sorusuna verilen cevap:

(...) duygunun dışı vurulmasıdır.

“Sanat eserini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen cevap:

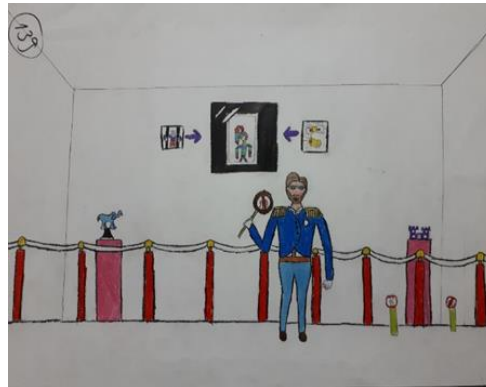
(...) Çünkü onlar geçmişten bugüne kadar gelmiş.

“Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) halka açık yerler olmalıdır.

“Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) satılmamalıdır, çünkü onlar başka birinin eserleri...

Resim 19: KÖ2, Pastel Boya, 13 Yaş.

“Sanat eseri sizce nedir? Birkaç örnekle cevap veriniz” sorusuna verilen cevap:

(...) insanların yaptığı ve kendilerini anlattıkları yapıtlar.

“Sanat eserini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen cevap:

(...) güvenli sanat müzelerinde bulundurup her eserin yanına alarm sistemi yapıp hepsine güvenlik görevlisi konulmalı. Önlerine cam konulmalı başkaları ellemesin. Dokunduğunda ya da yakınında durduğunda çalmalı.

“Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Sanat müzeleri.

“Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Hayır evinde başkaları göremez. Ama sanat müzelerinde gezip başkaları görebilir.

Resim 20: KÖ3, Kuru Boya, 14 Yaş.

“Sanat eseri sizce nedir? Birkaç örnekle cevap veriniz” sorusuna verilen cevap:

(...) sanatçı tarafından büyük bir içtenlikle, yaratıcılıkla kendi içinden gelerek yaptığı yapıtlardır. Heykel, tablo....

“Sanat eserini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen cevap:

(...) Sprey boyalarla yaptın duvarları boyanmamalı, eserlerin flaşla fotoğrafları çekilmemeli, dokunmamalı....çöp atılmaması. “Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Güvenlik kameralı, lazer tuzaklı, ışıklandırılmalı, gerekirse cam kaplamalı saydam kutuların içinde

“Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Hayır asla olmamalı. Sanata ve sanatçıya ihanettir....ölmüşse güvenilir kişilere verilebilir.

Resim 21: KÖ4, Kuru Boya, 13 Yaş.

“Sanat eseri sizce nedir? Birkaç örnekle cevap veriniz” sorusuna verilen cevap:

(...) İlhamdır. Aklına gelen herşeyi resme dökmektir.

“Sanat eserini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen cevap:

(...) müzelere vererek.

“Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) müze.

“Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) satmamalı, saklamalı ya da sergilemeliyiz.

Resim 22: KÖ5, Kuru Boya, 12 Yaş.

“Sanat eseri sizce nedir? Birkaç örnekle cevap veriniz” sorusuna verilen cevap:

(...) birçok tarihi kalıntılar vardır. Sanat eseri tarihimizi yansıttığı için Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir.

“Sanat eserini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen cevap:

(...) Bakanlıkların yasa çıkarması gerektiğini

“Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Müzeler, anıtlar.

“Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Hayır çünkü bazı kişiler kaçakçı olduğu için bizim sanat eserlerimizi diğer ülkelere satıyorlar....

Resim 23: EÖ1, Keçeli Boya, 13 Yaş.

“Sanat eseri sizce nedir? Birkaç örnekle cevap veriniz” sorusuna verilen cevap:

(...) bir sanatkarın çaba ve emekle ortaya koyduğu eser. Müzik, resim, heykeltraş.“

Sanat eserini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen cevap:

(...) Müzelerde güvenliği yüksek olan kamera ve korumalarla .

“Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Müzeler, korunaklı binalar, güvenliği fazla olan odalarda muhafaza edilmelidir.

“Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Sanat eserinin güzel ve zarar vermeden muhafaza edebileceksen alınabilir. Eğer muhafazayı güzel yapamayacaksa almamalıdır.

Resim 24: EÖ2, Kuru Boya, 14 Yaş.

“Sanat eseri sizce nedir? Birkaç örnekle cevap veriniz” sorusuna verilen cevap:

(...) karalanan bir kağıt....Ayrıca müzik veya şiir gibi edebi eserler

“Sanat eserini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen cevap:

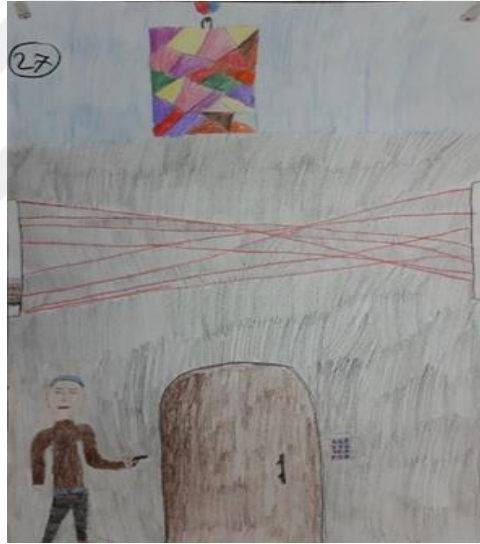
(...) Onların telif hakkı vardır. Bu haklara uyarak resimleri kopyalamayarak sanatçının emeğini çalmayarak koruyabiliriz.

“Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Sanat galerileri, müzeler vs. olmalıdır. Resim çok anlam ifade ediyorsa mahzenlerde bile saklanabilir.

“Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Hayır. Çünkü verilen emeğin maddi bir karşılığı yoktur.

Resim 25: EÖ3, Kuru Boya, 14 Yaş.

“Sanat eseri sizce nedir? Birkaç örnekle cevap veriniz” sorusuna verilen cevap:

(...) Hayatımıza başka bakış açısı katan şeyler; resim, şarkı, tablo.

“Sanat eserini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen cevap:

(...) Müzede sergilenip, kırılmaz cam ile korumak, lazer koymak, kapıya güvenlik dikmek, kamera ile izlemek.

“Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Müzeler, duvarlar.

“Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) Evet çünkü öyle mesleklerde oraya çıkması lazım.

Resim 26: EÖ4, Kuru Boya, 14 Yaş.

“Sanat eseri sizce nedir? Birkaç örnekle cevap veriniz” sorusuna verilen cevap:

(...) bir ülkeyi temsil eden tarihi özellikler.

“Sanat eserini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen cevap:

(...) etrafı cam veya iplerle çevrili olmalı, 7/24 güvenlik olmalı.

“Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) uzak, yüksek yerler az kişinin olduğu yerler.

“Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) satılmamalı, müze vb. yerlerde sergilenmeli.

Resim 27: EÖ5, Keçeli Boya, 14 Yaş.

“Sanat eseri sizce nedir? Birkaç örnekle cevap veriniz” sorusuna verilen cevap:

(...) kişinin özgün fikir ve hayal gücünü somut hale getirmesidir.

“Sanat eserini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen cevap:

(...) onu yapana ve yapımındaki emeğe saygı duyarak.

“Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) sergiler, müzeler, evlerimiz...

“Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna verilen cevap:

(...) satılabilir. Ama sahibi her zaman sanatçısıdır.

D. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre “Sanat Eseri Sizce Nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Kod Ve Geçici Kategorilere İlişkin Bulgular

Tablo 6: Kız öğrencilerin “sanat eseri sizce nedir?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Metin	Kodlar	Geçici Kategoriler
Ö1: Sanat eseri bence o sanatı yapan kişilerin duygularını, düşüncelerini, fikirlerini yansıttığı eserlerdir.	Duygu ve düşüncelerini yansıtır	Yansıtır
Ö2: Bence sanat eserleri fikirleri başkalarına benzemeyen, kendine özgü kişilerin yaptığı birçok şey .	Fikirlerin yansıması Kendine özgü Birçok şey	Yansıtır Özgünlük Kapsam
Ö3: Resim, eskilerden kalan şeyler, şarkı	Resim Eskilerden kalan şeyler Şarkı	Güzel Sanatlar Tarihi Eser
Ö4: Sanat eseri, bir insanın alın teri dökerek yaptığı, elinden geldiğince güzel yapıp kendi duygularını yansıttığı şeydir.	Alın teri dökme Güzel yapma Duygularını yansıtır	Emek Estetik Kaygı Yansıtır
Ö5: önemli insanların yaptığı eserlerdir. Tablolar, heykeller, resimler .	Önemli insanların yaptığı eserler Tablolar Heykeller Resimler.	Sanatçı Güzel Sanatlar
Ö6: birçok tarihi kalıntıları vardır. Sanat eseri tarihimizi yansıttığı için Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir.	Tarihi kalıntıları Tarihin yansıması Türk kültüründe	Tarihi eser Yansıtır Kültür
Ö7: sanatçı tarafından büyük bir içtenlikle, yaratıcılıkla kendi içinden gelerek yaptığı yapıtlardır. Heykel, tablo....	Sanatçı tarafından yapılan yapıt İçtenlik Yaratıcılık Heykel Tablo	Sanatçı Özgünlük Güzel Sanatlar
Ö8: Sanat eseri sadece resim değildir. halı, vazo, ev.	Sadece resim değil Halı Vazo Ev	Sanat Eserinin Kapsamı
Ö9: bir sanatçının yaptığı onun özenle ve güzel saklamak mesela müzelerde görünce düşündüren eserlerdir.	Sanatçının yaptığı Müzelerde özenle ve güzel saklama Görünce düşündüren	Sanatçı Müze Eserde Anlam
Ö10: ... insanların yaptığı ve kendini anlattıkları yapıtlar.	İnsanların yaptığı, kendini anlattıkları yapıtlar	İnsan Yansıtır
Ö11: Güzel yapılmış gerçekten sanatsal şeylerdir.	Güzel yapılan sanatsal şeyler	Estetik Kaygı Sanat
Ö12: İnsanların yaptığı, göze güzel görünen resimler, heykeller sanat eserleridir.	İnsanların yaptığı göze güzel görünen eserler Resim Heykel	İnsan Estetik Kaygı Güzel Sanatlar
Ö13: sanat eseri resimdir.	Resim	Resim Sanatı
Ö14: önemli yapıtlardır. tarihi eser değil resim, müzik ve daha birçok şey.	Önemli yapıtlar Resim Müzik Birçok şey.	Tarihi Yapılar Güzel Sanatlar Kapsam
Ö15: Eskiden kalmış eserler.	Eskiden kalmış eserler	Tarihi Eser

Tablo 6’ da sanat eserlerini koruma kavramı içerisinde yer alan sanat eseri kavramına bakışı ortaya koymayı amaçlayan “sanat eseri sizce nedir?” sorusuna verilen yazılı ifadelerden anlaşıldığı kadarıyla sanat eserinin duygu, düşünce ve fikirlerin yansıtılması olarak kategorileştirildiği anlaşılmaktadır. Bir diğer kategori ise sanat eserinin eski, tarihi yapıt olarak algılandığına işaret etmektedir. Bunun yanında insan tarafından yapılan ve kendine özgü yapıt kategorileri de dikkate değer kategorilerdir.

Tablo 7: Erkek öğrencilerin “sanat eseri sizce nedir?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Metin	Kodlar	Geçici Kategoriler
Ö1: ...insanların kendine özgü fikirleriyle zihninde canlandırıp yaptığı resim ve eserlere....	İnsanların yaptığı Kendine özgü Fikirlerini zihninde canlandırıp yaptığı eser Resim	İnsan Özgünlük Yansıtma Güzel Sanatlar
Ö2: Tarihi eser, resimler ve miraslar.	Tarihi eser Resimler Miraslar	Tarihi Eser Güzel Sanatlar
Ö3: Resimler, tablolar ve heykeller.	Resimler Tablolar Heykeller	Güzel Sanatlar
Ö4: Hayatımıza başka bakış açısı katan şeyler; resim, şarkı, tablo.	Hayatımıza başka bakış açısı katan şeyler Resim Şarkı Tablo	Perspektif Güzel Sanatlar
Ö5: bir sanatkarın çaba ve emekle ortaya koyduğu eser. Müzik, resim, heykeltraş.	Sanatkarın çaba ve emekle ortaya koyduğu eser Müzik Resim Heykeltraş	Sanatçı Emek Güzel Sanatlar
Ö6: insanın kendi düşüncelerini direkt açıklayamayıp düşüncelerini kağıda döker. her insanın yaptığı resim....	Düşüncelerini kağıda yansıtma Her insanın yaptığı resim	Yansıtma Resim Sanatı
Ö7: kendi zihnindeki sözle açıklamayıp resimle sanatla açıklaması. Tablolar.	Kendi zihnindeki resimle, sanatla açıklaması Tablolar	Yansıtma
Ö8: Sanatla ilgili olan tarihi eserler.	Sanatla ilgili olan tarihi eserler	Sanat Tarihi Eser
Ö9: Bir kişinin yapmış olduğu resim eserdir.	Kişinin yapmış olduğu resim	Resim Sanatı
Ö10: Belirli bir sanat dalı üzerine çalışılarak yapılan resim, heykel gibi şeylerdir.	Belirli bir sanat dalı üzerine çalışılarak yapılan resim Heykel	Güzel Sanatlar
Ö11: Sanat duygularımızı geliştirmek için yapılmış şeyler.	Sanat duygularımızı geliştirmek için yapılmış şeyler	Sanatsal Algı
Ö12: heykeltraş, resim vb. normalde yapılamayacak	Heykeltraş Resim İçinde anlam barındırması	Güzel Sanatlar Eserin İçeriği

şeylerin yapılabilmesi ve içinde barındırdığı anlam....		
Ö13: bir varlıktır. Tıpkı dünyanın yaratılışı gibi.	Bir varlık Tıpkı dünyanın yaratılışı gibi	Varoluş
Ö14: Resim, tarihi eserdir. Müzeyi korumak, tarihi eserleri korumak.	Resim Tarihi eser Müze	Resim Sanatı Tarihi Eser Müze
Ö15: karalanan bir kağıt....Ayrıca müzik veya şiir gibi edebi eserler	Karalanan bir kağıt Müzik Şiir Edebi eser.	Güzel Sanatlar Edebiyat

Tablo 7’deki erkek öğrencilerin “sanat eseri sizce nedir?” sorusuna verilen yazılı ifadelerden çıkarılan kod ve geçici kategorilere bakıldığında ise, erkek öğrencilerin duygu, düşünce ve fikirlerin yansıtılmasının yanında, sanat eserini güzel sanatlar ve daha sıklıkla da resim sanatı ile eşleştirdikleri görülmektedir. Yine tarihi yapıt ve insana ait eser kategorilerinin de mevcut olduğu görülmektedir. İfadelerde sanat eserinin bir “varoluş” olduğuna işaret eden özgün kavrayışlara da rastlanmıştır.

Kızlarla erkek öğrencilerin ifadeye dayalı algıları karşılaştırıldığında kız öğrencilerin sanat eserinin ne olduğuna dair algılarının bugünkü değerlendirmelerle daha doğru kabul edilebilecek yaklaşımlara işaret ettiğini söyleyebiliriz.

E. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre “Sanat Eserlerini Nasıl Korumalıyız?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Kod Ve Geçici Kategorilere İlişkin Bulgular

Tablo 8: Kız öğrencilerin “Sanat eserlerini nasıl korumalıyız?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Metin	Kodlar	Geçici Kategoriler
Ö1. önemli yerlerde, zarar gelmeyecek yerlerde, müzelerde, duvarlara asarak, cam fanusların içine koyarak....	Önemli yerler Zarar gelmeyecek yerler Müzeler Duvarlara asma Cam fanusların içine koyma	Güvenli Mekanlar Müzelerde Muhafaza ve Sergileme
Ö2: eserlerin yanına verici koyarız kim dokunursa ses çıkarır ve güvenlik yakalar.	Ses çıkaran verici koyma Güvenlik	Güvenlik Sistemi
Ö3....kameralarla, başında güvenliklerle hatta lazerlerle.	Kamera Güvenlik Lazer	Elektronik Güvenlik Sistemi
Ö4: Müzede herkesin görmesi için konup oralarda kilitli yerlere koyabiliriz. Sergide sergileyerek, önemli olduğunu anlatarak.	Müze Kilitli yerler Sergileme Önemli olduğunu anlatma	Müzelerde Muhafaza ve Sergileme
Ö5. Görünmez güvenlik şeritleriyle korumalıyız.	Görünmez güvenlik şeritleriyle koruma	Elektronik Güvenlik Sistemi

Ö6.....Bakanlıkların yasa çıkarması gerektiğini	Bakanlıkların yasa çıkarması	Yasal Koruma
Ö7.Sprey boyalarla yaptın duvarları boyanmamalı, eserlerin flaşla fotoğrafları çekilmemeli, dokunmamalı....çöp atılmaması.	Sprey boyalarla yaptın duvarları boyanmamalı Flaşla fotoğraf çekmemek Dokunmamak Çöp atmamak	Sergileme ve Muhafaza Kuralları
Ö8. Kırmızı şeritlerle ya da cam haznelerin içinde.	Kırmızı şeritler Cam haznelerin içinde	Elektronik Güvenlik Sistemi Saklama Muhafaza Kuralları
Ö9. zarar vermemeli, zarar verenleri uyarmalı. Tekrar yaparlarsa polise ihbar edip....	Zarar vermeme Zarar verenleri uyarma Polise ihbar etme	
Ö10.....güvenli sanat müzelerinde bulundurup her eserin yanına alarm sistemi yapıp hepsine güvenlik görevlisi konulmalı. Önlerine cam konulmalı başkaları ellemesin. Dokunduğunda ya da yakınında durduğunda çalmalı.	Sanat Müzeleri Dokunduğunda çalan alarm sistemi Güvenlik görevlisi Cam konulması	Müzeler Elektronik Güvenlik Sistemi ve Güvenlik Görevlisi ile Koruma
Ö11. Kamera, lazer, nöbetçilerle koruyabiliriz.	Kamera Lazer Nöbetçilerle koruma	Elektronik Güvenlik Sistemi ve Güvenlik Görevlisi ile Koruma
Ö12. Güvenlik görevlileri, alarm, uyarı tabelaları ve cam gibi eşyaların içine koyabiliriz.	Güvenlik görevlileri Alarm Uyarı tabelaları Cam gibi eşyaların içine koyma	Elektronik Güvenlik Sistemi ve Güvenlik Görevlisi ile Koruma
Ö13.....kırmızı çizgiler ve bu çizgilere dokunursak alarm çalıyor.	Dokunulduğunda alarm çalan kırmızı çizgiler	Elektronik Güvenlik Sistemi
Ö14.....zarar vermeden bile koruyabiliriz. Eğer sanat eserlerine önem gösterip onlarla alakalı araştırmalar yapsak bile korumuş oluruz.	Zarar vermeme Önem gösterme Araştırma yapma	Müzelerde Muhafaza
Ö15. Asılan tabelalara uymak, müzelerde saklamak.	Tabelalara uyma Müzede Saklama	Müzeler Muhafaza Kuralları

Tablo 8’deki kız öğrencilerin “Sanat eserlerini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen yazılı ifadelerden çıkarılan kod ve geçici kategorilere bakıldığında, kız öğrencilerin sanat eserlerinin müzelerde muhafaza edilerek sergilenmesi, cam haznelerin içine alınması, şeritlerle ve uyarı tabelaları ile korunması gerektiği, önem gösterme kodları öne çıkmaktadır.

Elektronik güvenlik sistemi, güvenlik görevlisi, sergileme ve muhafaza kuralları kategorilerinin de mevcut olduğu görülmektedir. Yasal korumayı işaret eden nadir ifadeler de rastlanmıştır.

Tablo 9: Erkek öğrencilerin “Sanat eserlerini nasıl korumalıyız?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Metin	Kodlar	Geçici Kategoriler
Ö1.....sanat eserlerinden birini bozmaya çalışırsa onu uyarmalıyız. Bu yüzden dolap gibi yerlere koyup kilitlemeliyiz.	Sanat eserlerini bozanları uyarma Dolaba koyup kilitleme	Muhafaza Kuralları
Ö2. Tabela ile gösterebiliriz. Güvenlik koyabiliriz. Dokundurtmamalıyız.	Tabela Güvenlik Dokunmama	Muhafaza Kuralları Güvenlik
Ö3. Her sanat eserinin başına kamera ve güvenlik görevlisi koyarak.	Her sanat eserinin başına kamera koyma Güvenlik görevlisi	Elektronik Güvenlik Sistemi ve Güvenlik Görevlisi ile Koruma
Ö4. Müzede sergilenip, kırılmaz cam ile korumak, lazer koymak, kapıya güvenlik dikmek, kamera ile izlemek.	Müzede sergileme Kırılmaz cam ile koruma Lazer Güvenlik koyma Kamera ile izleme	Elektronik Güvenlik Sistemi ve Güvenlik Görevlisi ile Koruma
Ö5. Müzelerde güvenliği yüksek olan kamera ve korumalarla .	Müzeler Güvenliği yüksek olan kamera Korumalar	Elektronik Güvenlik Sistemi ve Güvenlik Görevlisi ile Koruma
Ö6. müzelerde kendi sahiplerinin yanında daha iyi ve güvenli olacağını düşünüyorum. Bir yerde değerli olan yapıtları, resimleri müzelere getirerek....	Müze Sahiplerinin yanı	Müzeler Kişisel Koruma
Ö7.....kırılmaz bir camın içinde, müzelerde, 2 m uzağında insanların	Kırılmaz camın içi Müze İnsanların 2 m uzak durması	Müzeler Muhafaza Kuralları
Ö8. Onların yanı müzelerin kontrollü giriş olmalı. Sanat eserleri parayla alınıp satılmamalı. Kırılmaz cam, sağlam duvarlar olmalı.	Müzelerle kontrollü giriş Eserleri parayla satmama Kırılmaz cam Sağlam duvarlar	Muhafaza Kuralları Güvenli Mekanlar
Ö9.....Bir güvenlikle koruyabiliriz.	Güvenlik	Güvenlik
Ö10. Bazı özel kurumlara başvurarak koruma altına alınmalıdır. Para cezaları getirilmelidir. Kameralarla ve benzeri	Kurumlara başvurma Para cezaları Kamera	Muhafaza Kuralları Elektronik Güvenlik Sistemi
Ö11. Sanat eserinin güzeli kötüsü olmaz. Hepsini önemle müzelerde kameralı alanlarda ve cam fanus içinde....	Sanat eserlerinin hepsi müzelerde korunmalı Kameralı alanlar Cam fanus içinde	Müzeler Elektronik Güvenlik Sistemi
Ö12.....restore ederek....	Restore ederek	Restorasyon
Ö13. Müzelerde, elimizde korumalıyız.....ata babalarımız önceden korumasaydı şimdi resim eserlerinin ne olduğunu bilmezdik.	Müze Elimizde koruma Ata babalarımızın koruması	Müzeler Kişisel Koruma
Ö14.....yüksek duvarla veya silahla koruyabiliriz.	Yüksek duvar Silah	Güvenli Mekanlar Güvenlik

Ö15. Onların tefif hakkı vardır. Bu haklara uyarak resimleri kopyalamayarak sanatçının emeğini çalmayarak koruyabiliriz.	Telif hakkı Kopyalamama Emeği çalmama	Yasal Koruma
---	---	--------------

Tablo 9’deki erkek öğrencilerin “Sanat eserlerini nasıl korumalıyız?” sorusuna verilen yazılı ifadelerden çıkarılan kod ve geçici kategorilere bakıldığında ise, erkek öğrencilerin sanat eserlerinin müzelerde muhafaza edilerek sergilenmesi, cam haznelerin içine alınması, şeritlerle ve uyarı tabelaları, sağlam duvarlarla, silahla korunması kodları öne çıkmaktadır.

Elektronik güvenlik sistemi, güvenlik görevlisi, sergileme ve muhafaza kuralları, güvenli mekanlar kategorilerinin de mevcut olduğu görülmektedir. Yasal korumayı işaret eden telif hakkı ile koruma altına alınabileceğine de rastlanmıştır. Sanat eserlerinin sahiplerinin yanında da korunabileceği kişisel koruma da dikkat çekici kategorilerdendir.

Kızlarla erkek öğrencilerin ifadeye dayalı algıları karşılaştırıldığında kız öğrencilerin sanat eserlerini önemseydiği ve müzelerde belli kurallarla sergilenmesi gerektiğini ifadelerinde görmekteyiz. Erkek öğrencilerin verdiği cevaplara baktığımızda daha çok koruma kuralları ve güvenlik önlemleriyle sanat eserlerinin korunabileceği söyleyebiliriz.

F. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre “Sanat Eserlerinin Yeri Nereler Olmalıdır ?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Kod Ve Geçici Kategorilere İlişkin Bulgular

Tablo 10: Kız öğrencilerin “Sanat eserlerinin yeri nereler olmalıdır?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Metin	Kodlar	Geçici Kategoriler
Ö1. Bence müzeler ve sanat galerisi olmalıdır.	Müzeler Sanat galerisi	Müzeler Galeriler
Ö2. Bence sanata özgün fikirlere değer verilen her yer.	Sanata özgün fikirlere değer verilen her yer	Mekanda Geniş Kapsam
Ö3. müzelerde, tarihi yerlerde....	Müzeler Tarihi yerler	Müzeler Tarihi Mekanlar
Ö4. Sergilerde, müzelerde.	Sergiler Müzeler	Müze ve Sergileme

Ö5. Güvenli yer müzeler olmalıdır.	Güvenli yer müzeler	Müzeler
Ö6. Müzeler, anıtlar.	Müzeler Anıtlar	Müzeler Anıt Mekanlar
Ö7. Güvenlik kameralı, lazer tuzaklı, ışıklandırılmalı, gerekirse cam kaplamalı saydam kutuların içinde	Güvenlik kameralı Lazer Işıklandırma Cam kaplamalı saydam kutu	Elektronik Güvenlik Sistemi
Ö8.: Müzeler ya da güvenli alanlarda olmalı.	Müzeler Güvenli alanlar	Müzeler Güvenli Mekanlar
Ö9. Müzeler, okullar, Önemli olan binalar ve her yer olabilir....	Müzeler Okullar Önemli binalar Her yer	Müzeler Okullar Mekanda Geniş Kapsam
Ö10. Sanat müzeleri.	Sanat müzeleri	Müzeler
Ö12. Turistik yerler olmalıdır. Sessiz ve sakın yerler, herkesin gelip göreceği yerler....	Turistik yerler Sessiz yerler Herkesin göreceği yerler	Mekanda Geniş Kapsam
Ö12. İnsanların gezip göreceği sağlam ve güvenilir yerler olmalıdır.	Gezilecek sağlam ve güvenilir yerler	Güvenli Mekanlar
Ö13. Bence müzede olmalıdır.	Müze	Müzeler
Ö14.: Tarihi yerler, saraylar, müzeler, okullar.	Tarihi yerler Saraylar Müzeler Okullar	Müzeler Okullar Tarihi Mekanlar
Ö15. Müzeler.	Müzeler	Müzeler

Tablo 10'a bakıldığında kız öğrencilerin "Sanat eserlerinin yeri nereler olmalıdır?" sorusuna verilen yazılı ifadelerden çıkarılan kod ve geçici kategoriler incelendiğinde kız öğrenciler, sanat eserlerinin yerlerini müzeler, sanat galerileri, tarihi yerler, okullar, önemli ve herkesin göreceği mekanlar olarak görmüştür.

Müzeler, galeriler, okullar, tarihi mekanlar, kategorilerinin mevcut olduğu görülmektedir. Mekan olarak geniş kapsam kategorisine de yer verilmiştir.

Tablo 11 Erkek öğrencilerin "Sanat eserlerinin yeri nereler olmalıdır?" Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Metin	Kodlar	Geçici Kategoriler
Ö1. Müzeler, korunaklı yerler olmalıdır.	Müzeler Korunaklı yerler	Müzeler Güvenli Mekanlar
Ö2. Müze, sanat eseriyle ilgili kurumlar.	Müze Sanat eseriyle ilgili kurumlar	Müzeler Sanatsal Kurumlar

Ö3. Müzeler, büyük ve üstü kapalı olan mekanlarda.	Müzeler Büyük üstü kapalı mekanlar	Müzeler Mekanda Geniş Kapsam
Ö4. Müzeler, duvarlar.	Müzeler Duvarlar	Müzeler Güvenli Mekanlar
Ö5. Müzeler, korunaklı binalar, güvenliği fazla olan odalarda muhafaza edilmelidir.	Müzeler Korunaklı binalar Güvenliği fazla olan odalar	Müzeler Güvenli Mekanlar
Ö6. bence onu yapan kişinin yanı olmalıdır. ondan iyi bakacak kimse yoktur. Müzelerde olabilir	Sanat eserini yapanın yanı Müzeler	Kişisel Koruma Müzeler
Ö7. Müzeler ve turistik yerler.	Müzeler Turistik yerler	Müzeler Mekanda Geniş Kapsam
Ö8. Müzeler ve korunaklı yerler.	Müzeler Korunaklı yerler	Müzeler Güvenli Mekanlar
Ö9. Mesela müze ve onun gibi yerler olabilir.	Müze	Müzeler
Ö10. Müzelerde veya doğal alanlarda korunmalıdır.	Müzeler Doğal alanlar	Müzeler Mekanda Geniş Kapsam
Ö11. Müzeler bence en kapsamlı yerdir.	Müzeler	Müzeler
Ö12. Müzede ama herkesin ulaşabileceği bir müze.	Müzeler	Müzeler
Ö13. Müze, resim odası, koruma odası olmalıdır.	Müze Resim Odası Koruma odası	Müzeler Güvenli Mekanlar
Ö14. Müzelerde.	Müzeler	Müzeler
Ö15. Sanat galerileri, müzeler vs. olmalıdır.	Sanat galerileri Müzeler	Galeriler Müzeler
Resim çok anlam ifade ediyorsa mahzenlerde bile saklanabilir.	Mahzenler	

Tablo 11’de erkek öğrencilerin “Sanat eserlerinin yeri nereler olmalıdır?” sorusuna verilen yazılı ifadelerden çıkarılan kod ve geçici kategorilere bakıldığında erkek öğrenciler ise sanat eserlerinin yerlerini müzeler, sanat galerileri, tarihi yerler, doğal alanlar, korunaklı ve güvenliği fazla olan mekanlar olarak görmüştür. Mahzen ve sanat kurumları kodları tabloda görülmüştür.

Müzeler, galeriler, sanatsal kurumlar, güvenli mekanlar ve kişisel koruma kategorilerinin mevcut olduğu görülmektedir. Mekan olarak geniş kapsam kategorisine de yer verilmiştir. Kızlarla erkek öğrencilerin ifadeye dayalı algıları karşılaştırıldığında kız öğrencilerin sanat eserlerinin yerlerini müzeler, galeriler ve tarihi mekanlar olarak görürken erkek öğrenciler ise, bunlardan farklı olarak güvenli mekanlar kategorisinde yoğunlaşmıştır.

G. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre “Sanat Eserleri Alınıp Satılmalı Mıdır?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Kod Ve Geçici Kategorilere İlişkin Bulgular

Tablo 12 Kız öğrencilerin “Sanat eserleri alınıp satılmalı mıdır?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Metin	Kodlar	Geçici Kategoriler
Ö1. Bence hayır. Çünkü sanat eserinin bir önemi vardır. alınıp satılamaz.	Alınıp satılamaz	Alınıp Satılmaz
Ö2. Bence hem satılmalı hem satılmamalı. Çünkü sanat eserini yapan kişi satmak istiyorsa satmalı....baskıyla satılmamalı.	İsteğiyle satılabilir Baskıyla satılamaz	Şartla Satılabilir
Ö3. kesinlikle satılmamalıdır. Çünkü onlar....önemlidir...	Satılmamalı	Satılamaz
Ö4. Bence sanat eserleri sergide sergilenmelidir. Çünkü herkes....görmelidir.... satılmamalıdır.	Satılmamalı Sergilenmeli	Satılamaz
Ö5. Bence hayır.	Satılmamalı	Satılamaz
Ö6. Hayır çünkü bazı kişiler kaçakçı olduğu için bizim sanat eserlerimizi diğer ülkelere satıyorlar....	Başka ülkelere kaçırıldığı için satılmamalı	Satılamaz
Ö7. Hayır asla olmamalı. Sanata ve sanatçıya ihanettir....ölmüşse güvenilir kişilere verilebilir.	Satılması sanatçıya ihanettir Öldükten sonra güvenilir kişilere verilebilir	Satılamaz
Ö8. Bence satılmamalı . Çünkü onlar bizim ruhumuz ve onlarda emek var.	Emek olduğu için satılmamalı	Satılamaz
Ö9. Olabilir. Mesela açık artırmalı yerler var....	Açık artırmayla satılabilir	Şartla Satılabilir
Ö10. Hayır evinde başkaları göremez. Ama sanat müzelerinde gezip başkaları görebilir.	Müzelerde görülmesi için satılmamalı	Satılamaz
Ö11. Alınmamalıdır, satılmamalıdır kalıcı olmaları için.	Kalıcı olmaları için alınıp satılmamalı	Satılamaz

Ö12. Hayır çünkü korunmaz . İnsanların kendileri alırsa onunla ilgili bilgi sahibi olamayız. Ama satılmazsa belirli bir yerde durur . Onu gezerek görürsek daha iyi	Korunması ve kalıcı olması için satılmamalı	Satılamaz
Ö13. Bence hem satılmalıdır hem satılmamalıdır . Çünkü herkes kendi sanat eserini yapıp....	Satılmalı Satılmamalı	Hem Satılmalı Hem Satılmamalı
Ö14. Bence para için sanat eserleri satılmamalı . Ama eğer aldıkları paraları başka sanat eserlerini korumak için kullanırsa olabilir.	Para için satılmamalı Sanat eserleri korumak için satılabilir	Hem Satılmalı Hem Satılmamalı
Ö15. Hayır.	Satılmamalı	Satılamaz

Tablo 12’de sanat eserlerini koruma kavramı içerisinde yer alan sanat eseri kavramına bakışı ortaya koymayı amaçlayan “Sanat eserleri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna verilen yazılı ifadelerden anlaşıldığı kadarıyla kız öğrenciler sanat eserinin satılmaması gerektiğini kategorileştirildiği anlaşılmaktadır. Bir diğer kategori ise sanat eserinin belli şartlarla satılabileceğidir. Açık arttırmayla satılabileceği, başka ülkelere satılmaması gerektiği, emek ve değer kodları tabloda görülmektedir.

Tablo 13 Erkek öğrencilerin “Sanat eserleri alınıp satılmalı mıdır?” Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Ö1. Hayır satılmamalıdır . Çünkü kendine özgü bir şeydir.	Kendine özgü olduğu için satılmamalı	Satılamaz
Ö2. Satılmamalıdır, korunmalıdır.	Satılmamalı Korunmalı	Satılamaz
Ö3. Satılmamalıdır. Birine bir şey yapmayın, yapmayı öğretin.	Satılmamalı Yapmayı öğretme	Satılamaz
Ö4. Evet çünkü öyle mesleklerde oraya çıkması lazım.	Meslek Satılmalı	Satılabilir
Ö5. Sanat eserinin güzel ve zarar vermeden muhafaza edebilecekse alınabilir. Eğer muhafazayı güzel yapamayacaksa almamalıdır.	Güzel ve zarar vermeden muhafaza Alınabilir	Alınabilir

Ö6. Sanat eseri alınıp satılmaz. Kendine ait değeri kaybeder. Satın alan kişi dışında kimse göremez....	Alınıp satılmaz Değer kaybeder Kimse göremez	Satılmaz
Ö7. Kesinlikle hayır. Sanat eserleri ülkemiz için bir değerdir.	Satılmamalı Ülke için değer	Satılmaz
Ö8. Bence hayır. Çünkü zarar verilebilir.	Satılmamalı Zarar verme	Satılmaz
Ö9. Bence satılmamalıdır. Niye para verip satar ki....	Satılmamalı	Satılmaz
Ö10. Satılmamalıdır.	Satılmamalı	Satılmaz
Ö11. Bence sanat eserini yapan kişinin fikri alınmalıdır. İsterse açık arttırma ile satar veya müze de saklar.	Sanatçının fikri alınmalı Açık arttırma Müze	Şartla Satılabilir
Ö12. Bence zor durumda kalırsak satabiliriz. müze ye bağışlamalıyız.	Zor durumda satılabilir Müze	Şartla Satılabilir
Ö13. Hayır. Olabilir ama sahibinden izin alarak satılabilir.	Sahibinden izin alma Satılmamalı	Şartla Satılabilir
Ö14. Hayır.	Satılmamalı	Satılmaz
Ö15. Hayır. Çünkü verilen emeğin maddi bir karşılığı yoktur.	Satılmamalı Emeğin maddi karşılığı yok	Satılmaz

Tablo 13’de bulunan “Sanat eserleri alınıp satılmalı mıdır?” sorusuna erkek öğrencilerin verdiği yazılı ifadelerle bakıldığında, sanat eserinin satılmamasının kategorileştirildiği anlaşılmaktadır. Açık arttırma, emek ve değer kodları tabloda görülmektedir. Bir diğer kategori ise sanat eserinin belli şartlarla satılabileceğidir. Verilen cevaplarda sanat eserini koruma şartıyla alınabileceği de kategorileştirilmiştir.

Kız ve erkek öğrencilerin ifadeye dayalı algıları karşılaştırıldığında benzer kategoriler görülmekle beraber erkek öğrencilerin sanat eserini alıp satabileceği kategorilerine az da olsa rastlanmıştır.

H. Ortaokul Öğrencileri Olan Kız Ve Erkeklerin “Sanat Eseri Sizce Nedir? Birkaç Örnek İle Açıklayın” Sorusuna Verdikleri Cevaplar Sonucunda Oluşan “Tema”ya İlişkin Bulgular

Tablo 14 Kız ve erkek öğrencilerin 1. soruya verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Tema
1.Soru Duygu ve düşüncelerini yansıtmaya			
Fikirlerin yansıtması	Yansıtmaya		
Tarihin yansıtması			
Kendine özgü			
Yaratıcılık	Özgünlük		
Sanatçı tarafından yapılan yapıt			
Resim			
Heykeller	Güzel Sanatlar		
Müzik			
Alın teri dökme			
Sanatkarın çaba ve emekle ortaya koyduğu eser	Emek		
Güzel yapma			
Güzel yapılan sanatsal şeyler			
İnsanların yaptığı göze güzel görünen eserler	Estetik Kaygı	Sanat Eserinin Özellikleri ve Türleri	
Önemli insanların yaptığı eserler			
Her insanın yaptığı resim	Sanatçı		
Heykeltraş			
Sanatçının yaptığı			
Tablolar			
Belirli bir sanat dalı üzerine çalışılarak yapılan resim	Resim Sanatı		Sanat Eseri Tanımlamaları
Karalanan bir kağıt			
Kişinin yapmış olduğu resim			
Düşüncelerini kağıda yansıtmaya			
Görünce düşündüren			
Hayatımıza başka bakış açısı katan şeyler			
İçinde anlam barındırması	Eserde Anlam, Eserin İçeriği		
İçtenlik			
Fikirlerini zihninde canlandırıp yaptığı eser			
İnsanların yaptığı			
İnsanların yaptığı, kendini anlattıkları yapıtlar	İnsan		
Kendi zihnindekini resimle, sanatla açıklaması	Sanat		
Şiir	Edebiyat	Sanat Eseri Tanımlamasında Algısal Yanılgılar	
Edebi eser			
Hayatımıza başka bakış açısı katan şeyler	Perspektif		
Sanat duygularımızı geliştirmek için yapılmış şeyler	Sanatsal Algı		
Bir varlık	Varoluş		
Tıpkı dünyanın yaratılışı gibi			
Müzelerde özenle ve güzel saklama	Müze		
Müze			
Önemli yapılar	Tarihi Yapılar		
Sadece resim değil			

Halı	
Vazo	Sanat
Ev	Eserlerinin
Şarkı	Kapsamı,
Birçok şey	Kapsam
Türk kültürü	Kültür
Miraslar	
Tarihi eser	
Eskilerden kalan şeyler	
Tarihi kalıntılar	Tarihi Eser
Eskiden kalmış eserler	
Sanatla ilgili olan tarihi eserler	

Tablo 14’te Kız ve erkek öğrencilerin 1. soruya verdikleri cevaplara göre oluşan kategorilerden ilki sanat eserlerinin özellikleri ve türleridir. İkinci kategori ise Sanat eseri tanımlamasında algısal yanılgılardır. Bu kategoriler sonucunda ortaya çıkan tema sanat eserleri tanımlamalarıdır.

I. Ortaokul Öğrencileri Olan Kız Ve Erkeklerin “Sanat Eserlerini Nasıl Korumalıyız?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar Sonucunda Oluşan ‘Temaya’ İlişkin Bulgular

Tablo 15 Kız ve erkek öğrencilerin 2. soruya verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Tema
2.Soru Zarar gelmeyecek yerler			
Sağlam duvarlar Yüksek duvar	Güvenli		
Önemli yerler	Mekanlar		
Müzeler			
Sanat Müzeleri	Müzeler		
Sanat eserlerinin hepsi müzelerde korunmalı			
Müzede saklama	Müzelerde		
Müzede sergileme	Muhafaza ve		
Duvarlara asma	Sergileme		
Güvenlik			
Zarar vermeme			
Cam gibi eşyaların içine koyma			
Cam haznelerin içinde	Güvenlik,		
Cam konulması	Güvenlik		
Kırılmaz cam ile koruma	Sistemi		
Kırılmaz cam			
Cam fanusların içine koyma			
Ses çıkaran verici koyma			
Kamera			
Lazer	Elektronik		
Dokunduğunda çalan alarm sistemi	Güvenlik		
Alarm	Sistemi		
Dokunulduğunda alarm çalan kırmızı çizgiler			

Her sanat eserinin başına kamera koyma		
Güvenliği yüksek olan kamera		
Sergileme	Sanat	Sanat
Görünmez güvenlik şeritleriyle koruma	Eserlerinin	Eserlerinin
Sprey boyalarla yaptın duvarları boyanmamalı	Çok Boyutlu	Korunma
Kırmızı şeritler	Korunma	Olgusunun
Tabela	Yolları	Yansımaları
Dokunmamak		
Müzelere kontrollü giriş	Sergileme ve	
Uyarı tabelaları	Muhafaza	
Tabelalara uyma	Kuralları	
Flaşla fotoğraf çekmemek		
Çöp atmamak		
İnsanların 2 m uzak durması		
Eserleri parayla satmama		
Güvenlik görevlisi		
Nöbetçilerle koruma		
Korumalar	Güvenlik	
Silah	Görevlisi	
Kilitli yerler		
Dolaba koyup kilitleme	Saklama	
Sanat eserlerini bozanları uyarma		
Sahiplerinin yanı	Kişisel Koruma	
Elimizde koruma		
Zarar verenleri uyarma		
Polise ihbar etme		
Ata babalarımızın koruması		
Araştırma yapma	Kültürel	
Emeği çalmama	Koruma	
Önemli olduğunu anlatma		
Restore etme	Restorasyon	
Kurumlara başvurma		
Para cezaları	Yasal Koruma	
Telif hakkı		
Kopyalamama		
Bakanlıkların yasa çıkarması		

Tablo 15’te Kız ve erkek öğrencilerin 2. soruya verdikleri cevaplara göre oluşan kategori sanat eserlerinin çok boyutlu korunma yollarıdır. Bu kategori sonucunda oluşan tema sanat eserlerinin korunma olgusunun yansımalarıdır.

İ. Ortaokul Öğrencileri Olan Kız Ve Erkeklerin “Sanat Yapıtlarının (Eserlerinin) Yeri Nereler Olmalıdır?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar Sonucunda Oluşan ‘Temaya’ İlişkin Bulgular:

Tablo16 Kız ve erkek öğrencilerin 3. Soruya verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Tema
3.Soru			
Müzeler	Müzeler		
Güvenli yer müzeler			
Sanat müzeleri			
Sergiler			
Işıklandırma	Müze ve Sergileme		
Cam kaplamalı saydam kutu			
Duvarlar			
Sanat galerisi	Galeriler		
Resim Odası			
Sanat eseriyle ilgili kurumlar	Sanatsal Kurumlar		
Güvenlik kameralı	Elektronik	Sanat Eserlerinin	Sanat Eserlerinin
Lazer	Güvenlik Sistemi	nerede Olduğuyla	Yerleri
Koruma odası		ilgili Mekansal	
Sanata özgün fikirlere		Farklılıklar	
değer verilen her yer			
Önemli binalar			
Her yer	Mekanda Geniş		
Sessiz yerler	Kapsam		
Herkesin göreceği yerler			
Doğal alanlar			
Turistik yerler			
Saraylar			
Tarihi yerler	Tarihi Mekanlar		
Mahzenler			
Anıtlar	Anıt Mekanlar		
Gezilecek sağlam ve			
güvenilir yerler			
Güvenli alanlar	Güvenli Mekanlar		
Güvenliği fazla olan			
odalar			
Korunaklı yerler			
Korunaklı binalar			
Büyük üstü kapalı			
mekanlar			
Okullar	Okullar		
Sanat eserini yapanın yanı	Kişisel Koruma		

Tablo 16’te Kız ve erkek öğrencilerin 3. soruya verdikleri cevaplara göre oluşan kategori sanat eserlerinin nerede olduğu ile ilgili mekânsal farklılıklar oluşmuştur. Bu kategori sonucunda oluşan tema sanat eserlerinin yerleri oluşmuştur.

J. Ortaokul Öğrencileri Olan Kız Ve Erkeklerin “Sanat Eseri Alınıp Satılmalı Mıdır?” Sorusuna Verdikleri Cevaplar Sonucunda Oluşan ‘Temaya’ İlişkin Bulgular

Tablo 17 Kız ve erkek öğrencilerin 4. Soruya verdikleri cevaplara ilişkin analiz

Kodlar	Alt Kategoriler	Kategori	Tema
4.Soru	Alınıp Satılamaz		
Alınıp satılamaz	Değer kaybeder		
Baskıyla satılamaz			
Satılmamalı			
Satılması sanatçıya ihanettir			
Başka ülkelere kaçırıldığı için satılmamalı			
Sergilenmeli			
Emek olduğu için satılmamalı			
Müzelerde görülmesi için satılmamalı			
Kalıcı olmaları için alınıp satılmamalı	Satılamaz		
Korunması ve kalıcı olması için satılmamalı			
Kendine özgü olduğu için satılmamalı		Sanat Eserinin Alınıp Satılmasına Olumsuz Bakış Açısı	
Emeğin maddi karşılığı yok			
Müzede saklama			
Müzeye bağışlama			
Kimse göremez			
Ülke için değer			
Zarar verme			
Korunmalı			Sanat Eserlerinin Alınmalı Satılmalı/ Alınmamalı Satılmamalı Olgusu
Yapmayı öğretme			
Sanat eserleri korumak için satılabilir	Hem Satılmalı Hem Satılmamalı		
Para için satılmamalı			
Açık arttırma			
Satılmalı	Satılabilir		
Meslek			
Alınabilir			
Güzel ve zarar vermeden muhafaza	Alınabilir	Sanat Eserinin Alınıp Satılmasına Olumlu Bakış Açısı	
Öldükten sonra güvenilir kişilere verilebilir			
Açık arttırmayla satılabilir			
Sahibinden izin alma	Şartla Satılabilir		
Zor durumda satılabilir			

Sanatçının fikri alınmalı	
İsteğiyle satılabilir	
Turistik yerler	
Saraylar	
Tarihi yerler	Tarihi Mekanlar
Mahzenler	
Anıtlar	Anıt Mekanlar
Gezilecek sağlam ve güvenilir yerler	
Güvenli alanlar	Güvenli Mekanlar
Güvenliği fazla olan odalar	
Korunaklı yerler	
Korunaklı binalar	
Büyük üstü kapalı mekanlar	
Okullar	Okullar
Sanat eserini yapanın yanı	Kişisel Koruma

Tablo 17’te Kız ve erkek öğrencilerin 4. soruya verdikleri cevaplara göre oluşan kategorilerden ilki sanat eserinin alınıp satılmasına olumsuz bakış açısı, İkinci kategori ise sanat eserinin alınıp satılmasına olumlu bakış açısı. Bu kategoriler sonucunda ortaya çıkan tema sanat eserlerinin alınmalı satılmalı/alınmamalı satılmamalı olgusu olmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmada kullanılan iki tür veriden ilki ‘Sanat eserlerini koruma olgusunu çocuk resimlerindeki yansıması’ ikincisi ise sanat eseri ve sanat eserinin korunması konusundaki anket formlarına verilen cevaplara ait bulgular ve ayrıntılı tartışmaları yer almaktadır. Elde edilen bulguların yorumları ve bu bulguların literatürde yer alan diğer çalışmalar ile örtüştüğü noktalar otaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın bulguları birbirleriyle ilişkilendirilerek tartışma sonuçlandırılmıştır.

Bu araştırmanın iki tür verisi 11-14 yaş aralığındaki ortaokul öğrencilerinin ‘sanat eserini koruma’ temalı resimleri, diğeri sanat eseri ve sanat eserinin korunması konusundaki anket formları incelenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin ‘sanat eserlerini koruma’ olgusu betimlemelerinde ve anket cevaplarına baktığımızda öğrencinin yaşam deneyimi, bulunduğu çevre ve öğrenme seviyesi önemli yer tuttuğu görülmektedir. Kırıñoğlu (2005, s 55) bu konuda resim çocukların iletişimini sağladığı, çocukların kendini ifade etdiği ve kullandıkları renklerle, çizdikleri çizgilerle iç dünyalarını kâğıda yansıttıklarını belirtir. Buna bağılı olarak çalışmada öğrencilerin ‘sanat eserini koruma’ algılarını doğru bir şekilde tespit etmek için çizim tekniğinden faydalanılmıştır. Öğrencilerin konu ile ilgili betimlemeleri sorulan anket soruları ile desteklenmiştir. Araştırmanın bulgularında, çizimde ortaya çıkan temalar ile anket sonucunda ortaya çıkan ‘kodlar’, ‘kategoriler’ ve ‘temalar’ paralellik gösterdiği görülmektedir.

Araştırmanın bulgularına göre, 11-14 yaş öğrencilerin en fazla betimlediğı koruma ‘mekân koruması’ (cam, çerçeve, kapalı mekân ve şerit) resmettikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin resimleri incelendiğinde en az koruma ise 2 adet koruma olduğu bunlarında ‘bireysel koruma’ ve ‘hava araçları ile koruma’ (Helikopter, uçak vb.) olmak üzere tespit etmiştir. Bazı öğrencilerin hiçbir koruma resmetmediğı ve bazı öğrencilerin ‘yasal korumayı’ hiç betimlemedikleri 3 uzman tarafından tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin ‘sanat eserini koruma’ temalı resimleri incelendiğinde en

fazla koruma ‘mekân koruması’ (cam, çerçeve, kapalı aklan, şerit) olduğu, en az korumanın ise ‘bireysel koruma’ olduğu tespit edilmiştir. Bazı kız öğrencilerin resimlerinde hiçbir koruma olmadığı tespit edilirken bazı kız öğrencilerin resimleri incelendiğinde, 3 uzam tarafından ‘yasal koruma’ ve ‘hava araçları ile korumalarda’ hiç betimlemedikleri tespit etmişlerdir. Erkek öğrencilerin ‘sanat eserini koruma’ temalı resimleri incelendiğinde en fazla koruma ‘mekân koruması’ (cam, çerçeve, kapalı aklan, şerit) olduğu ve en az koruma ise ‘bireysel koruma’ olduğu tespit edilmiştir. Bazı öğrencilerin resimlerinde hiçbir koruma olmadığı ve ‘yasal korumayı’ hiç betimlemedikleri tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin çizdikleri resimlerle sanat eserlerini nasıl korumaları gerektiği sorusuna verdikleri cevap konuyla ilgili algılarını ortaya koyması bakımından önemlidir.

Araştırma sonucuna göre ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre ‘sanat eseri sizce nedir?’ sorusuna verdikleri cevaplara ‘kod’ ve ‘geçici kategorilere’ ilişkin sonuçlar incelendiğinde, kız öğrencilerin sanat eserinin duygu, düşünce ve fikirlerin yansıtılması olarak kategorileştirildiği anlaşılmaktadır. Bir diğer kategori ise sanat eserinin eski, tarihi yapıt olarak algılandığına işaret etmektedir. Erkek öğrencilerin duygu, düşünce ve fikirlerin yansıtılmasının yanında, sanat eserini güzel sanatlar ve daha sıklıkla da resim sanatı ile eşleştirdikleri görülmektedir. Yine tarihi yapıt ve insana ait eser kategorilerinin de mevcut olduğu görülmektedir. İfadelerde sanat eserinin bir ‘varoluş’ olduğuna işaret eden özgün kavrayışlara da rastlanmıştır.

Kızlarla erkek öğrencilerin ifadeye dayalı algıları karşılaştırıldığında kız öğrencilerin sanat eserinin ne olduğuna dair algılarının bugünkü değerlendirmelerle daha doğru kabul edilebilecek yaklaşımlara işaret ettiğini söyleyebiliriz.

Araştırmaya göre kız öğrencilerin ‘Sanat eserlerini nasıl korumalıyız?’ sorusuna verilen yazılı ifadelerden çıkarılan kod ve geçici kategorilere bakıldığında, kız öğrencilerin sanat eserlerinin müzelerde muhafaza edilerek sergilenmesi, cam haznelerin içine alınması, şeritlerle ve uyarı tabelaları ile korunması gerektiği, önem gösterme kodları öne çıkmaktadır. Elektronik güvenlik sistemi, güvenlik görevlisi, sergileme ve muhafaza kuralları kategorilerinin de mevcut olduğu görülmektedir. Yasal korumayı işaret eden nadir ifadelerle de rastlanmıştır. Erkek öğrencilerin sanat eserlerinin müzelerde muhafaza edilerek sergilenmesi, cam haznelerin içine alınması,

şeritlerle ve uyarı tabelaları, sağlam duvarlarla, silahla korunması kodları öne çıkmaktadır.

Elektronik güvenlik sistemi, güvenlik görevlisi, sergileme ve muhafaza kuralları, güvenli mekânlar kategorilerinin de mevcut olduğu görülmektedir. Yasal korumayı işaret eden telif hakkı ile koruma altına alınabileceğine de rastlanmıştır. Sanat eserlerinin sahiplerinin yanında da korunabileceği kişisel koruma da dikkat çekici kategorilerdendir.

Kızlarla erkek öğrencilerin ifadeye dayalı algıları karşılaştırıldığında kız öğrencilerin sanat eserlerini önemseydiği ve müzelerde belli kurallarla sergilenmesi gerektiğini ifadelerinde görmekteyiz. Erkek öğrencilerin verdiği cevaplara baktığımızda daha çok koruma kuralları ve güvenlik önlemleriyle sanat eserlerinin korunabileceği söyleyebiliriz.

Araştırmaya göre kız öğrencilerin ‘Sanat eserlerinin yeri nereler olmalıdır?’ sorusuna verilen yazılı ifadelerden çıkarılan kod ve geçici kategoriler incelendiğinde kız öğrenciler, sanat eserlerinin yerlerini müzeler, sanat galerileri, tarihi yerler, okullar, önemli ve herkesin göreceği mekânlar olarak görmüştür. Müzeler, galeriler, okullar, tarihi mekânlar, kategorilerinin mevcut olduğu görülmektedir. Mekân olarak geniş kapsam kategorisine de yer verilmiştir. Erkek öğrenciler ise sanat eserlerinin yerlerini müzeler, sanat galerileri, tarihi yerler, doğal alanlar, korunaklı ve güvenliği fazla olan mekânlar olarak görmüştür. Mahzen ve sanat kurumları kodları tabloda görülmüştür.

Müzeler, galeriler, sanatsal kurumlar, güvenli mekânlar ve kişisel koruma kategorilerinin mevcut olduğu görülmektedir. Mekân olarak geniş kapsam kategorisine de yer verilmiştir.

Kızlarla erkek öğrencilerin ifadeye dayalı algıları karşılaştırıldığında kız öğrencilerin sanat eserlerinin yerlerini müzeler, galeriler ve tarihi mekânlar olarak görürken erkek öğrenciler ise, bunlardan farklı olarak güvenli mekânlar kategorisinde yoğunlaşmıştır.

‘Sanat eserleri alınıp satılmalı mıdır?’ sorusuna verilen yazılı ifadelerden anlaşıldığı kadarıyla kız öğrenciler sanat eserinin satılmaması gerektiğini kategorileştirildiği anlaşılmaktadır. Bir diğer kategori ise sanat eserinin belli şartlarla satılabileceğidir. Açık artırmayla satılabileceği, başka ülkelere satılmaması gerektiği,

emek ve değer kodları tabloda görülmektedir. Erkek  ğrencilerin verdiği yazılı ifadelere bakıldığında, sanat eserinin satılmamasının kategorileştirildiği anlaşılmaktadır. Açık arttırma, emek ve değer kodları tabloda görülmektedir. Bir diğer kategori ise sanat eserinin belli şartlarla satılabileceğidir. Verilen cevaplarda sanat eserini koruma şartıyla alınabileceği de kategorileştirilmiştir.

Kız ve erkek öğrencilerin ifadeye dayalı algıları karşılaştırıldığında benzer kategoriler görülmekle beraber erkek öğrencilerin sanat eserini alıp satabileceği kategorilerine az da olsa rastlanmıştır.

Ortaokul  ğrencileri olan kız ve erkeklerin 1. Soru olan ‘Sanat eseri sizce nedir? Birkaç  rnek ile açıklayın’ sorusuna verdikleri cevaplar sonucunda oluşan ‘tema’ ise; ‘Sanat Eseri Tanımlamaları’ olarak ortaya çıktığı, kız ve erkek  ğrencilerin 2. Soru olan ‘Sanat eserlerini nasıl korumalıyız?’ sorusuna verdikleri cevaplar sonucunda oluşan ‘tema’; ‘Sanat Eserlerinin Korunma Olgusunun Yansımaları’ olduğu tespit edilmiştir. 3. Soru olan ‘Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?’ verdikleri cevap sonucunda oluşan ‘tema’; ‘Sanat Eserlerinin Yerleri’, 4. Soruya ‘Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?’ ise verdikleri cevap sonucunda oluşan ‘tema’; ‘Sanat Eserlerinin Alınmalı Satılmalı/ Alınmamalı Satılmamalı Olgusu’ olmuştur.

Bu araştırmadan hareketle ilgili literatür incelendiğinde, öğrencilerin “sanat eserlerini koruma” konusu ile ilgili çeşitli çalışmalara rastlanmaktadır. Bunlardan ilk çalışma olan Taşkesen ve G nc ’n n (2009) hazırladığı “Tarihi ve Kültürel evreyi Koruma Olgusunun ocuk Resimlerindeki Yansımaları” isimli çalışmada, ülkemiz koşullarında kültürel varlıklarımızın değerleri ve korunmasına yönelik eğitim sürecinin öğrenciler üzerindeki etkisi ve oluşturduğu kazanımların, öğrencilerin resimsel ifadeleri kullanılarak okunması amaçlanmıştır. Bu ocukların bilgi, görgü ve algısını ölçmek üzere nitel araştırma yöntemi kullanılarak, veri analizi ve betimsel analiz uygulanmıştır. Sonuç olarak bu çocuklara verilen örgün eğitimin tarihi eserleri tanıma, sahiplenme ve koruma da tek başına yeterli olmadığı çocukların konu ile ilgili bilinci deneyimleyerek içselleştirmeleri ve müze eğitimi, görsel materyaller (video, CD, dia, çizgi film vb.) ve görsel sanatlar dersinde tarihi ve kültürel eser bilincinin kalıcılığı sağlanmalıdır sonucuna varmışlardır. Bir diğer araştırma ise Baydan’ın (2021) “Koruma Alanlarında Planlama ve Mülkiyet İlişkileri Nevşehir Kapadokya

Bölgesi Örneği”, isimli çalışmasında, koruma uygulamaları, planlama süreçleri, yetkili kurum ve kuruluşların koruma yaklaşımları ve özel mülkiyete getirilen yükümlülükler ele alınmış, alandaki kamu yararı ve özel mülkiyet çatışmaları irdelenmiştir. Araştırmada köy ve mahalle muhtarları ile yüz yüze görüşme yapılarak veri toplanmıştır. Anket sonuçları betimsel istatistiklerle değerlendirilmiş, paydaşların demografik nitelikleri ile koruma alanlarında planlama ve mülkiyet ilişkilerine yaklaşımları t-testi ve tek yönlü varyans analizi testleri ile değerlendirilmiştir. Sonuç olarak koruma kanunları tek başına yeterli olmamakla birlikte koruma olgusu toplum tarafından içselleştirilmeli ve koruma alanında çalışacak uzmanların eğitiminin önemli olduğu vurgulanmıştır. Atar (2016) “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı Ve Korunması” başlıklı çalışmasında, fikir ve sanat eseri hukukunda eser sahibi ve bağlantılı hak sahiplerinin mali haklarından birini teşkil eden yayma hakkı inceleme konusu yapılmıştır. Buna göre fikri hak kavramı, tarihçesi ile Anglosakson ve Avrupa’da fikri mülkiyetin hukukunda var olan farklılıkların temelini, yayma hakkının uluslararası metinlerde bulunduğu değinilmiş, eserin korunabilmesi ve yayma hakkı eser sahibinin kavramları incelenmiştir. Son olarak hakkın miras yoluyla intikali ve yayma hakkının korunmasına yönelik hukuk davalarının incelendiği bir tez çalışmasıdır. Sonuç olarak fikir ve sanat eserlerini korunması eksikleri olsa da yasal düzenlemelerin mevcut olduğu, öncelikle toplumdaki bireylerin fikri eserlere saygı kültürü konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Boyraz (2017) “Türkiye’de Resim Restorasyonu Atölyeleri ve Bir Model Önerisi” çalışmasında Tuval resmi konservasyonunun ve restorasyonunun metot ve teknolojilerinin geliştiğini tuval resmi atölyelerinin yeni gelişmelere ne kadar hazırlıklı olduğu tespiti, kültürel miras ve sanat eseri koruma olgularıyla gelişen restorasyon kavramı ele alınmış, Avrupada ve ülkemizde genel geçerliliği olan ilkelere değinilmiş, tarihçeler sunulmuştur. Sonuç olarak müzelerin koleksiyonlarını bakım ve korumalarını yapmaları resim restorasyon atölyelerine sahip olması zorunludur. Artık restorasyon eğitimi veren lisans düzeyinde kurumlar olduğunu buna rağmen bu atölyelerin kurulmadığı vurgulanmıştır.

Yapılan bu çalışmada ise 11-14 yaş aralığındaki ortaokul öğrencilerinin “sanat eserlerinin korunmasına” ilişkin algılarını resimleri ve yarı yapılandırılmış anket

formları üzerinden ortaya koymayı amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin resimlerinde 7 tane sanat eserini koruma teması (koruma kodu ve kategorisi) oluşmuştur. Öğrencilerin bu oluşan tema mekânsal koruma temasına yoğunlaştığı ve bu temaya ait kapalı mekân ve cam çerçeve kavramının diğer kavramlara daha sık kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin hazırlanan anketteki 4 soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde dört tema ortaya çıkmaktadır. Bunlar sorulara verdikleri cevaplara bakıldığında sırasıyla “Sanat Eseri Tanımlamaları”, “Sanat Eserlerinin Korunma Olgusunun Yansımaları”, “Sanat Eserlerinin Yerleri” ve “Sanat Eserlerinin Alınmalı Satılmalı/ Alınmamalı Satılmamalı Olgusu” oluştuğunu görmekteyiz.

Sonuç olarak, çizimde ortaya çıkan temalar ile anket sonucunda ortaya çıkan “kodlar”, “kategoriler” ve “temaların” paralellik gösterdiği görülmektedir. “Davranış değişikliklerinin sayısı ve niteliği, bireyin doğuştan getirdiği yetenekler ve içinde yaşadığı çevrenin kültürel gelişmişliğiyle yakından ilişkilidir. Bireyin yeteneklerini, ona sağlanacak iyi koşullarda son aşamasına kadar geliştirmesi mümkün olmaktadır. Etkili bir eğitim nitelikli insan kaynağı sağlamada önemli bir araç olmaktadır” (Özsoy ve Alakuş 2009, s 38). Sanat eğitimi çocuğa ve gence kültürünü tanıtır, öğretir, sevdendir ve onu bu değerleri koruyacak ve yaşatacak bireyler olarak yetiştirir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s 12). Bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) görsel sanatlar dersi öğretim programın amaçlar kısmında güncel kültür-sanat nesnelerini/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen ve kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan bireyler yetiştirmektir (MEB, 2018, s 8). Sonuç olarak görsel sanatlar eğitimi alan birey, her yönüyle gelişmiş bir kişilik ve toplumsal sorumluluk bilincine ulaşmış insan demektir.

Öğrencilerin ilgilerini ve meraklarını kullanarak sanat eserini koruma konusuna yönelik etkinliklerin görsel sanatlar dersinde ve disiplinler arası yöntem kullanılarak diğer derslerle ilişkilendirilip yaygınlaştırılması bu konuda öğrencilerin algılarını geliştirecektir. Araştırmanın bulgularına baktığımızda geçmişimizi geleceğe taşıyacak olan bireylerin örgün eğitim kurumlarında alacakları görsel sanatlar dersi kazanımlar kısmındaki sanat, sanatçı, sanat eserleri, kültürel mirasımız ve onları nasıl korumamız gerektiği ilgili eğitimin önemini daha iyi anlamaktayız. Bu konuda tüm öğretmenlerin

bilinçlendirilmesi ve sanat eserlerini koruma olgusunu günlük etkinliklerin içerisine yerleştirmeleri öğrencilerin bu konuda algılarını pekiştirmelerine katkı sağlayacaktır. Baydan (2021) koruma kanunları tek başına yeterli olmamakla birlikte koruma olgusu toplum tarafından içşelleştirilmeli ve koruma alanında çalışacak uzmanların eğitiminin önemli olduğunu vurgulamıştır. Kanunlarla korumanın yanında sanat eserlerinin müzelerde nasıl korunması gerektiği de çok önemli bir konu olmaya devam etmektedir. Müzelerde Koruma Planlaması ile ilgili çalışmalar yurt dışındaki müzelerde ülkemize göre daha önce başlamış ve konuyla ilgili ciddi bir birikim oluşmuştur. Müzelerde eserler sergi salonlarında korumalı bir şekilde muhafaza edilir. Ayrıca her Müzenin depolarında birçok eser yine korumalı bir şekilde muhafaza edilir. Eserlerin konservasyon ve restorasyon çalışmaları uzman ekipler tarafından yapılır. Bu konuda tüm dünyada kullanılan teknikler ve malzemeler takip edilmeli, uzman personelin yetişmesi için çaba sarf edilmelidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s 88). Taşkesen ve Güncü ise (2009) bu konuda çocuklara verilen örgün eğitimin tarihi eserleri tanıma, sahiplenme ve koruma da tek başına yeterli olmadığı çocukların konu ile ilgili bilinci deneyimleyerek içşelleştirmeleri sağlanması gerekliliğini vurgulamıştır. Ayrıca müze eğitimi, görsel materyaller (video, CD, dia, çizgi film vb.) ve görsel sanatlar dersinde tarihi ve kültürel eser bilincinin kalıcılığı sağlanması gerektiğini bizlere ifade etmektedir.

KAYNAKÇA

- ABACI, O.; “Çocuğun sanatsal gelişimi, İlköğretim Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri”, V. Özsoy. (Editör), Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları 3, Varan Matbaacılık, Ankara: 2005, s.43-52.
- AHİ, Berat, CİNGİ, Mehmet Akif ve KILDAN, Abdullah Oğuzhan; “48-60 Aylık Çocukların Öğretmen Kavramına Yönelik Algılarının Çizimler Aracılığıyla İncelenmesi”, Kastamonu Üniversitesi, 2016, İlköğretim Online, 15(1), 77-90
- AKALIN, Tolga; “İlköğretim 2. Sınıf Öğrencilerinin Yaptıkları Resimlerde Aile İçi Yaşantılarının Resimlerine Yansıması”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2008.
- AKSAKAL, Mehmet Ali; “Fotoğraf Bağlamında Modernizmden Postmodernizme Dönüşüm ve Temsil Krizi”, Tykhe Sanat ve Tasarım Dergisi, Düzce Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Yayını, Aralık 2017, Cilt 02, Sayı 03, s 177-192
- AKSÖZ, Müzeyyen ; “Sosyal Çevrede İç Ve Dış Mekân Olgusunun 10-12 Yaş Grubu Çocuk Resimlerine Yansıması Ve Sanatsal Gelişim Evrelerine Göre İncelenmesi”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2010.
- AKTAŞ, Şerif; “Edebî Metin Ve Özellikleri”, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Erzurum 2009, Prof. Dr. Hüseyin AYAN Özel Sayısı, Sayı 39, s 187-200
- ANGİ, Çiğdem Eda; “Müzik Kavramı Ve Türkiye’de Dinlenen Bazı Müzik Türleri”, İdil Dergisi, 2013, Cilt 2, Sayı 10, Volume 2, Number, yıl 2013, s 59-81.
- ANTMEN, Ahu; “20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar”, Sel Yayıncılık, 6. Baskı, İstanbul, 2014.
- ALAKUŞ, Ali Osman; “İlköğretim Okulları 6. Sınıf Resim-İş Dersi Öğretim Programındaki Grafik Tasarımı Konularının Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemiyle ve Bu Yönteme Uygun Düzenlenmiş Bir Ortamda Uygulanması”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002.
- ARICI, Burcu; “Resim Psikolojisi ve Çocuğun Dünyasında Resim”, Sanat Dergisi, 2010, sayı 10, s 15-22.
- ARTUT, Kazım; “Okul Öncesi Resim Eğitiminde Çocukların Çizgisel Gelişim Düzeylerine İlişkin Bir İnceleme”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2004, Cilt 13 , Sayı 1, s 223-234.
- ARTUT, Kazım; “Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri”, 7. Baskı, Ankara, Anı Yayıncılık, 2013.
- ATALAR, Burcu AYÖZCAN; “Sanatta ‘Mekan’ın Deneyimlenmesi: Yerleştirme (Enstalasyon) Çalışmaları”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2006.

- ATAR Eray Aksın, Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2016.
- ATASEVEN, Olcay; “Eleştiri Aracı Olarak Kavramsal Sanat ve Daniel Buren”, Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 2017, Cilt 10, Sayı 20.
- AVCI, Akife; “9-14 Yaş Çocukların Resimsel Anlatımlarında Göç Ve Göçmenlik Algısı”, Yüksek Lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli 2020.
- AYAYDIN, Abdullah; “Çoklu Zeka Tabanlı Görsel Sanatlar Eğitimi”, 1. Baskı, Ankara, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2009.
- AYAYDIN, Abdullah, TUNA, Serdar, VURAL, Didem Üstün ve YILMAZ, Melek Gökay; “Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi”, ALAKUŞ, Ali Osman ve MERCİN, Levent editörler, Pegem Akademi, 2011 Ankara, s 196.
- BALOĞLU, Emel; “Michelangelo’nun Yapıtlarının Biçimsel Olarak incelenmesi ve Yeniden Yorumlanması”, Yüksek Lisans Tezi Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü ,Isparta 2014.
- BALTACI, Ali; “Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli”, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2017, 3(1), 1-14.
- BARRETT, Terry; “Neden Bu Sanat?”, İstanbul, Hayalperest Yayınevi,2005.
- BAYDAN Emine; “Koruma alanlarında planlama ve mülkiyet ilişkileri: Nevşehir Kapadokya bölgesi örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2021.
- BİLGE, Ayşegül ve ÖGCE, Filiz; “Dansın Beden ve Ruh Sağlığı Açısından Önemi”, Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 2008, Cilt 1, Sayı 2, s 123 - 134
- BOYRAZ, Burak; “Türkiye’de Resim Restorasyonu Atölyeleri ve Bir Model Önerisi”, Sanatta Yeterlilik, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli 2017.
- BUYURGAN, Serap ve BUYURGAN, Ufuk, “Sanat Eğitimi ve Öğretimi, Eğitimin Her Kademesine Yönelik Yöntem ve Teknikler”, 3. Baskı,Pegem Akademi, 2012.
- BÜYÜKKARABACAK, Oya; “Çocuk Resimlerinde İmgenin Yeri”, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2008.
- CERECİ, Sedat; “Afrika’daki Türk Sanat Yapıtlarının Korunmasına Yönelik Politikalar: İletişim Sorunu”, Akademik Bakış Dergisi, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırğız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN 2017, Sayı: 59.
- ÇELİK, Hilal, BAYKAL Başer, Nur ve MEMUR, Hale Nur kılıç; “Nitel veri analizi ve temel ilkeleri”, Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education, 2020, 8(1), 379-406. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16
- ÇERİ, Nursel; “5-6 Yaş Çocukların Resimlerine Akran İlişkilerinin Yansıması”, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya 2019,

- ÇINARDAL, F. Ceyda ve DİRİ, Merve; “Yaratıcı Düşünme, Stratejik Düşünme Ve Vahit Bademci: Paradigma Değişikliği Ya Da Bilimsel Devrim, Sıra Dışı Beyinlerin İşidir”, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 2013, Sayı: 30, s 63-78.
- ÇOBAN, Dilek Çavdar; “Resim Sanatı Tarihinde Mekânsal Espas Anlayışına Antitez Olarak Minimalist Resim Anlayışı”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2016,
- DAĞLI, Şemsettin Ziya; “Picassonun Sanatı İçinde Dönemleri ve Çalışma Formları”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (Aralık Özel Sayı) 2020, 187-204.
- DEY, I. “Qualitative Data Analysis”, A User-Friendly Guide for Social Scientists. London 1993, Routledge Publications.
- DÜLGER, Nilüfer; “06-11 Yaş Öğrencilerin Ailesel Ve Bireysel Özelliklerinin Resimlerine Yansıması”, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2008,
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi ; Yem Yayın, İstanbul, 1997.
- ELKOYUN, Özlem; “Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin Öğretmenler Tarafından Bilinmişlik Düzeyi Ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2007.
- EMRE, Gülder; “Resim Sanatı Tarihi, Ders Notları, Kültürel Miras ve Turizm Programı”, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, 2010. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kulturelmiras_ao/rstarihi.pdf adresinden 26.10.2021 tarihinde indirilmiştir.
- ERGÜVEN, Mehmet; “Yoruma Doğru”, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002.
- ERİNÇ, Sıtkı M.; “Sanat Sosyolajisine Giriş”, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2013.
- ERİNÇ, Sıtkı; “Resmin Eleştirisi Üzerine”, Hit Yayınları, İstanbul 1995.
- ERKAN, Oguz; “Mozaik Sanatı Ve Büyük Saray Mozaikleri Restorasyon Çalışmaları”, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2006, s 154.
- EROĞLU, Özkan; “Resim Sanatı Sözlüğü”, 1. Baskı, İstanbul, Öke Yayınevi Sanat Dizisi, 2003.
- EROĞLU, Özkan; “Modern Sanat”, Tekne Yayınları, Birinci Baskı, İstanbul, 2015.
- ERSOY, Ayla; “Sanat Kavramlarına Giriş”, 3. Baskı, İstanbul, Yorum Sanat Yayıncılık, 2002.
- ERZURUMLU, Nurbanu; “Türk Hukukunda Fikrî Mülkiyete Konu Malların Cebrî İcrası”, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Yıl 2017, Cilt , Sayı 1, s 167 – 191.
- FİDAN, İsmail; “Endüstriyel Tasarımların Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2011, Cilt:2 Sayı:2

- FİLİZ, Sevil Büyükalın, CANCAN, Derya Aysun ve ÇELİK, Filiz Kansu; “ Suriyeli Çocukların Suriye’ye Bakış Açılarına İlişkin Resimlerinin Analizi”, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Ahi Evran Üniversitesi, Nisan 2018, Cilt 19, Sayı 1, ISSN: 2147 – 1037,
- GEÇEN, Fahrettin; “12-15 Yaş Ergenlerin Resimlerinde Görme Biçimleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 2009.
- GİRGİN, Oruç; “Modernliği Savunurken: Habermas, Touraine Ve Giddens”, Araştırma Makalesi, Turkish Studies, 13/18, Ankara 2018, s 629-647.
- GOMBRICH, Ernst H.; “Sanatın Öyküsü”, (Çev: Bedrettin Cömert), Remzi Kitabevi, İstanbul, 1997.
- GÖRMEZ, Aydın ve KARAKUŞ, Merve; “Sanat Eserlerinin Yaratılma Süreci”, YYÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi, Van 2021, 18(2), s 111-122.
- GÜNAY, Ezgi Esnik; “Eser Sahibinin Manevi Hakları”, Yüksek Lisans Eğitimini, Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul 2019.
- GÜVEMLİ, Zahir; “Sanat Tarihi”, Varlık Yayınları, 6. Basım, İstanbul, 2009.
- HELVACI, Serap ve ATAR, Eray Aksın; “Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Üç Aşamalı Test”, Marmara Üniversitesi, Yıl 2016, Cilt 22, Sayı 3, 1289 - 1302,
- İNCEAĞAÇ, Muhammet; “İlköğretim Öğrencilerinde Stereotip (Klişe) Resim Kullanımı Ve Bilgi İlişkisinin Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur 2013.
- İŞLER, Ahmet Ş.; “Çocuk Resmi, İlkel Sanat ve 20. Yüzyılın Başındaki Öncü Sanat Anlayışları Arasındaki İlişki”, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Fakültesi Dergisi XVII (1), 2004, s 53-64.
- KALKAN, Ayşegül ve ALTINKURT, Lale; “Günümüz Sanat Ortamında Çağdaş/Güncel Sanat Yaklaşımlarına İlişkin Sanatçı, Eleştirmen ve Sanat Galerilerinin Görüşleri”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2012, 34, s 125-135.
- KANAT, Sevtap Dikkaya; “Ayşegül, Sanat eğitimi Alan ve Almayan Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması”, KKEFD, 2014, Sayı. 29, s 145-176.
- KARAGÖZ, Ceren Tekin; “Risk Altındaki Kız Çocukların Gelecek Ve Meslek Algılarının Çizdikleri Resimlere Yansıma Biçimleri”, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli 2014, s 201.
- KARASİOĞLU GÜRBÜZ Ayşen Gökçen; “Türk Hukukunda Telif Eserlerin Korunması”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2020, s 213.
- KARASAR, Niyazi; “Bilimsel araştırma yöntemi”, Nobel Yayın Dağıtım, 2005.
- KAVURAN, Tamer ve DEDE, Bayram; “Platon ve Aristoteles’in Sanat Etiği, Estetik Kavramı ve Yansımaları”, Sanat Dergisi, 2013, Sayı 23, s 47-64

- KAYA, Ebru; “Özel Eğitim Sınıflarına Devam Eden Zihinsel Engelli Öğrencilerin Sanatsal Gelişim Düzeylerine Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2009.
- KEHNEMUYİ, Zerrin; “Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi”, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002.
- KIRILMAZ, Harun ve AYPARÇASI, Fatma; “Modernizm ve Postmodernizm Süreçlerinin Tüketim Kültürüne Yansımaları”, İnsan ve İnsan, Sakarya Üniversitesi, 3 Sayı/Issue 8, Sakarya 2016, 32-58 e-ISSN: 2148-7537.
- KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin; “Sanatta Eğitim”, 3. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2005.
- KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin; “Sanat Kültür Yaratıcılık”, 1. Baskı, Ankara: Pegem Akademi, 2009.
- KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin; “Sanat Bir Serüven, Bilgi Düşünme Düşlem Tasarım Uygulama Yapıt” (1. Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2014.
- KILIÇKAN, Hüseyin; “Görsel Sanatlar Ders Çalışma Kitabı”, 1. Baskı, İstanbul, Farklı Yayıncılık, 2005.
- KİLİNÇ, Maşallah ve KÖKSAL, Selma; “Barok Dönem Resimlerinde Kullanılan Işık Tekniklerinin Günümüz Sinema Filmlerine Yansıması: Kış Uykusu Örneği”, ARTS: Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2019,sayı-1, 19-30.
- KOÇAK, Emine; “Müzelerde Koruma Planlaması Çalışmalarının Evrensel Koruma Kriterleri Bağlamında İrdelenmesi: Çorum Müzesi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Ankara 2019.
- KOZLU, Düriye; “Teknolojik Gelişmelerin Toplum Ve Sanat Yansımaları”, Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi. 2009, ART-E 03, s 1-14.
- KUTUP, Nejat; “İnternet ve Sanat, Yeni Medya ve net.art”, Akademik Bilişim’10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 10 - 12 Şubat 2010 Muğla Üniversitesi, s 9-20.
- KUZU, Cumhur; “Bir Rönesans Şairi: Michelangelo Buonarroti ve Şiirleri Üzerine Bir İnceleme”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2020.
- KÜÇÜKTEPEPINAR, Can; “Sanat Eğitimi ve Uluslararası Uygulamalar”, Erciyes Üniversitesi Enstitüsü Dergisi, 2014 Sayı. 2, s. 27-39.
- KÜÇÜKYILDIZ, Nihan; “Sanat Tarihi 1”, MEB., Hayat Boyu Öğrenme Genel müdürlüğü Açık Öğretim Daire Başkanlığı, Ankara, 2021.
- LEECH, N. L., ONWUEGBUZIE, A. J.; “An Array of Qualitative Data Analysis Tools: A Call For Data Analysis Triangulation”, School Psychology Quarterly, 2007, 22, 557-584.
- LITTLE, Stephen; “İzmler Sanatı Anlamak”, (Çev: Derya Nükhet Özen), Yem Yayın, İstanbul, 2008.

- LOWENFELD, V. ve Brittain,; “W. L.; Creative and mental growth”, New York: Macmillan, (Aktaran: J. B.), 1987.
- KOSTER, J.; “Bringing Art into the Elementary Classroom”, USA, Wadsworth, Thomson Learning Print, 2000.
- LYNTON, Norbert; “Modern Sanatın Öyküsü”, Çeviren: Prof.Dr. Cevat Çapan & Prof. Sadi Öziş, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004, s 400.
- MALCHIODI, C. A.; “Çocukların Resimlerini Anlamak”, (Çev. Tülin Yurtbay), Epsilon Yayıncılık, İstanbul (Eserin orijinali 1998’de yayımlandı), 2005.
- MAXWELL, J. A.; “Qualitative Research Design: An Interactive Approach”, California: SAGE Publications, 1996.
- MEB ; “Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı”, İlkokul ve Ortaokul 1.2.3.4.5.6.7. ve 8. Sınıflar, Ankara 2018.
- MİLES, M. B. ve HUBERMAN, A. M.; “Qualitative Data Analysis”, Thousand Oaks, Ca: Sage, 1994.
- OKAN, Nalan; “Estetiğin Felsefedeki ve Disipline Dayalı Sanat Eğitimi İçindeki Yeri”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2002.
- ONAN, Bilginer; “Beynin Bilişsel İşlevleriüzerine Yapılan Araştırmalar Ve Ana Dili Eğitimine Yansımaları”, TÜBAR -XXVII-, 2010-Bahar, s 521-561.
- ÖNGE, Mustafa; “Kültür Mirasını Tanımlamak İçin Türkiye’de Kullanılan İlk Özgün Terim: Âsâr-I Atıka”, Avrasya Terim Dergisi, Çankaya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Ankara 2018, 6 (1), s 8 – 14.
- ÖZEN, Sanem Lerzan; “Koruma yaklaşımlarına yeni bir bakış açısı olarak "bütünleşik koruma" - Trabzon örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2005. 124 s.
- ÖZENSOY, Ecem; “Modern Sanatın Doğuşunda Kadın İmgesi: Türk ve Avrupa Resim Sanatı Karşılaştırması”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017, s 83.
- ÖZKAYA, Hüma,; “Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Çocukların Resimsel Gelişimlerinin Değerlendirilmesi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.
- ÖZKARAKOÇ, Özcan; “Sanat Yapıtında Bağlamsal Eleştiri İçin Bir Deneme: Davud ve Golyat Örneği”, İdil Dergisi, Nevşehir Üniversitesi, 2012, Cilt 1, Sayı 2 , 1/ 2,
- ÖZSOY, Vedat ve ŞAHAN, Melek; “Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin İlköğretim 6. Sınıf Resim-İş Dersinde Öğrenci Tutumuna Etkisi”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Kış 2009, 7(1), s 205-227.
- ÖZSOY, Vedat, ve ALAKUŞ, Ali Osman; “Görsel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri (Resim-İş Eğitimi)”, 1. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2009.
- ÖZSOY, Vedat,; “Görsel Sanatlar Eğitimi, Resim-iş Eğitiminin Tarihsel Ve Düşünsel Temelleri”, 2.Baskı, Ankara: Gündüz Eğitim Ve Yayıncılık, 2007.

- ÖZTÜRK, Aysel Derya TANAY ve BUYURGAN, Serap; “Teknolojinin 7-9 Yaş Grubu Çocuk Resimlerine Etkisi”, Uluslararası Hakemli İnsan Ve Sanat Araştırmaları Dergisi, Mart 2021, Cilt, 6, Sayı 1, s 111-125.
- PATTON, M. Q.; “Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri”, (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.) Ankara: Pegem Akademi, 2014.
- PAYNE, S.; “Grounded Theory. In E. Lyons ve A. Coyle (Eds.). Analysing Qualitative Data In Psychology”. (p. 65-86). Los Angeles: SAGE Publications, 2007.
- RESULOĞLU, S; “Koruma Olgusu ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurullarının Yaklaşımları”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir 2005.
- READ, Herbert.; “Sanat ve Toplum”, Çeviren: Mülayim, S., Umran Yayınları, Ankara 1981.
- RG; 14.05.2008 Resmi Gazete Sayısı: 26876, Karar Sayısı : 2008/13597
- SAĞIR, Tubanur Dumlusağır; “Doğu Ve Batı Sineması Karşılaştırması: İran Ve Hollywood Sineması Üzerinden”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.
- SAMANDI, Raha; “Türk Fikir Ve Sanat Hukukunda Eser Ve Eser Sahibi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara- 2019
- SAN, İnci; “Sanatsal yaratma, Çocukta yaratıcılık”, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1.Baskı, Ankara 1977.
- SAN, İnci; “Sanat Eğitimi Kuramları”, 3. Baskı, Ütopya Yayınevi, Ankara 2010.
- SARANTAKOS, Sotirios; “Social Research”, (3rd Ed.), New York, Palgrave Macmillan, 2005.
- SARI, Engin; “Sanat Olgusunun Tarihsel Süreçte Değişen Tanımı, İşlevi Ve Değeri Üzerine”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi XLV, 2018/2, s 131-154
- SAVAŞ, İlhami; “Çocuk Resmi Ve Bilinçaltı”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2014.
- SÖNMEZ, Ali; “Osmanlı Devleti’nde Başarısız Bir Eski Eser Kaçakçılığı Teşebbüsü: Edgar James Banks ve Bismaya Kazısı”, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Aralık 2012, Sayı:27, s 39-50.
- SÖZEN, Metin ve TANYELİ, Uğur; “Sanat Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi”, 4. Basım, İstanbul 1996.
- SÜMER, Banu Alan; “Modern ve Postmodern Sanat Anlayışlarına Sanatçının Yeri Bağlamında Bir Bakış”, Kaygı, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale 2019, 18(II), s 351-373.
- SÜRÜCÜ, Onur ve BAŞAR, Mehmet Emin; “Kültürel Mirası Korumada Bir Farkındalık Aracı Olarak Sanal Gerçeklik”, ARTIUM, Araştırma Makalesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, ISSN : 2147-6683, Cilt 4, Sayı 1, 13-26, 2016.

- SÜZEN, Nilüfer Süzen; “Modern Batı Sanat Akımlarının Güncel Sanata Katkıları”, Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme dergisi, 2018.
- ŞAHİN, Ayşenur; “Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2009,
- ŞEN, Ülkü Sevim; “Sanat Eğitiminde Bilimsel Araştırma Yöntemlerinin Kullanılması”. Atatürk Üniversitesi, 2010, 5 (1) , s 343-360
- ŞENTÜRK, Varlık Leyla; “Analitik Resim Çözümlemeleri”, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2012.
- ŞİŞGİNOĞLU, Filiz; “Çok Alanlı Sanat Eğiliminde Ölçme ve Değerlendirme Nasıl Olmalıdır?”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2007.
- ŞİŞMAN, Ahmet; “Sanata ve Sanat Kavramlarına Giriş”, Literatür Yayınları, İstanbul 2011.
- TANSUĞ, Sezer; “Resim Sanatının Tarihi, Remzi Kitabevi”, 4. Basım, İstanbul 1999.
- TANRIÖVER, Canan; “Fikri Mülkiyet Hukukunda Güzel Sanat Eseri Sahibinin Yeniden Satış Hakkı”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010.
- TDK; “Türk Dil Kurumu Yayınları, Türkçe Sözlük”, Ankara, 2005.
- TAŞKESEN, Orhan ve GÜNCÜ, Arzu; “Tarihi Ve Kültürel Çevreyi Koruma” Olgusunun Çocuk Resimlerindeki Yansımaları”, Uluslararası Mimarlık ve Çocuk Kongresi, Ankara, Türkiye, 18 – 21, Kasım 2009, ss.127-135
- TAŞKESEN, Orhan; “Ders Notları”, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, 2014.
- TOLSTOY, L.; “Sanat Nedir?”, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2021.
- TOPCUOĞLU, Ü. Ilgaz (ÖZGEN); “ Kavramsal Sanatın Öncüsü Marcel Duchamp’ın Çalışmalarında Kadın İmgesi”, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, Kadın Çalışmaları Özel Sayısı, 2018, Cilt/Volume 19 - Sayı/Issue 42, s 135-147.
- TURAN, Metin; “Çağlar Boyu Düşünce Özgürlüğü: Türkiye’de ve Dünyada Telif Haklarının Tarihsel Gelişiminin Değerlendirilmesi”, Türk Kütüphaneciliği, 2016, Cilt 30, Sayı 2, s 219.
- TUNALI, İsmail; “Sanat Ontolojisi”, İnkılap Yay., İstanbul 2003.
- TURANİ, Adnan; “Dünya Sanat Tarihi”, Remzi Kitabevi, İstanbul 1992.
- TURANİ, Adnan; “Çağdaş Sanat Felsefesi”, Dördüncü Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2003.
- TURANİ, Adnan; “Sanat Terimleri Sözlüğü”, Remzi Kitabevi, 13. Basım, İstanbul 2010.
- UĞUR, Aysu; “Sinema ve Dans Arasındaki İlişki: Müzikal Filmlerinde Hareket İmge”, SineFilozofi Dergisi, 2019 Özel Sayı, ISSN: 2547-9458, s 189-199.
- ÜNAR, Şükrü; “Osmanlı Devleti’nde Eski Eser Anlayışının Doğuşu ve Gelişimi”, Selçuk Üniversitesi, Asya’dan Avrupa’ya Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, Akademik Sosyal Araştırmalar, 2019, 8, s 67-75

- YAMAN, İsmail Şamil; SUNGUR, Serpil ve ÖZER, Ceyhan; “Sanat Tarihi 12”, Devlet Kitapları 2. Baskı, MEB Yayınları, İstanbul, 2010.
- YALÇINKAYA, Tosun; “Modüler Oyuncakların Çocuğun Gelişimindeki Yeri”, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Yıl: 1997, Sayı: 9, s 379-384.
- YARALI, Kevser Tozduman, ÖZKAN, Hurşide Kübra ve AYTAR, Abide Güngör; “Yedi ve On Yaş Çocuklarının Sevgiyi İfade Ediş Biçimlerinin Çizdikleri Resimlere Yansıması”, Kastamonu Eğitim Dergisi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara 2016, Cilt:24 No:5, s 2181-2194
- YAVUZER, Haluk; “Resimleriyle Çocuk”, 18.Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2014.
- YAŞAR, Tufan; “Okullarda Resim – İşçitiği”, Yaşar Yayınları, bs. 2, 2000 Ankara.
- YENİDÜNYA, Ahmet Caner; “5846 Sayılı Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Düzenlenen Manevi Ve Mali Haklara Tecavüz Suçları”, EÜHFD, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 2006, C. X, s 3-4,
- YILDIRIM, Recep ve MARTAL, Abdullah; “Osmanlı Yönetiminin Arkeolojik Eserlere Bakış Açısı”, XIII. Türk Tarihi Kongresi, 2002, Cilt 3, s 1095-1102.
- YILDIRIM, A. ve Şimşek, H.; “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, Ankara: Seçkin Yayınları, 2013.
- YOLCU, Enver; “Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri”, İkinci Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2009.
- YURTAL, Filiz ve ARTUT, Kazım; “Çocukların şiddeti algılama biçimlerinin çizdikleri resimlerine yansımaları”, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Adana, Yıl: 2008, Cilt: 15 Sayı: 3 ISSN: 1301-3904, s 149 – 156
- YÜCEL, Ceyhan; “20. Yüzyıl Dünya Ve Türkiye Kentleşmesi Üzerine Bir Derleme”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Kayseri 2020, sayı 3, s 200-230
- YÜKSEL, M.Y., KURT,B., GÜLSU,N., AKDAĞ,C., AYDIN,F., ERDOĞAN,F.; “Okula Uyum Sağlamakta Güçlük Çeken Çocukların Çizdikleri Okul Resimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2016; 12(2), s 642-658.

İTERNET KAYNAKLARI

1. <https://paratic.com/sanat-nedir/> 16.10.2021 web sayfasında indirilmiştir.
2. <https://www.galiptekin.com.tr/2021/01/sanat-turleri.html> , 22.10.2021 web sayfasında indirilmiştir.
3. <http://www.7art-akademi.com/sahne-sanatlari/detay/pandomim> , 03.11.2021 web sayfasında indirilmiştir.
4. <https://www.mesam.org.tr/mevzuat/yasal-mevzuat/fikir-ve-sanat-eserleri-kanunu> , 22.11.2021, web sayfasında indirilmiştir.
5. <https://www.fikir.gen.tr/fonetik-sanatlar-muzik-edebiyat/>, 03.01.2022 web sayfasında indirilmiştir.
6. www.telifhaklari.gov.tr, 03.01.2022 web sayfasında indirilmiştir.
7. http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0784192001542192602.pdf , 12.01.2022 tarihinde web sayfasından indirilmiştir.

EKLER

A. Ek 1

Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni Onayı

SDP : 604.01.01 - 01 - BAŞVURULAR VE PROJE ÖNERİLERİ
Evrak No : 85748827-604.01.01-28259
Evrak Tarihi : 15-11-2018

T.C.
ERZİNCAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 45468433-604.01.01-E.21796387
Konu: Araştırma İzni

14.11.2018

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne)

ERZİNCAN

İlgi: 05/11/2018 tarih ve 63579008-302.08.01-48623 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Yüksek Lisans öğrencisi Nihal KURT'un araştırma yapmasına ilişkin; Müdürlük Makamının 14.11.2018 tarih ve 21732225 sayılı onayı ekte gönderilmiştir.

Söz konusu çalışma tamamlandıktan sonra, uygulama sonucunun 2 adet örnek CD ortamında hazırlanarak, Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Hizmetleri AR-GE birimine teslim edilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Aziz GÜN
İl Millî Eğitim Müdürü

"Güvenli Elektronik İmza"
Aslı ile Aynıdır.
14.11.2018
Ayşe AĞLIDAĞ
Memur

Ek: Onay (1- sayfa)

Mengüceli Mah. Kamu Lojmanları 1311. Sokak-ERZİNCAN
Elektronik Ağ: <http://erzincan.meb.gov.tr>
e-posta: arge24@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Yalçın TÜRKYILMAZ - Şube Mtd.
Tel: (0 446) 214 20 73-12 45
Faks: (0 446) 214 11 85

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1e0b-8ff3-3aa0-9bf4-5fe2 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
ERZİNCAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 45468433-604.01.01-E.21732225
Konu : Araştırma İzni

14.11.2018

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

- İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 12.09.2017 tarihli ve 2017/25 numaralı Genelgesi
b) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 05.11.2018 tarih ve 48623 sayılı yazıları.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Yüksek Lisans öğrencisi Nihal KURT'un "**Sanat eserlerinin korunma olgusunun çocuk resimlerindeki yansıması**" konulu araştırma çalışması yapmak istediğine ilişkin, ilgi (b) yazıları ve araştırma çalışması ilişkide sunulmuştur.

İlgi (a) Genelge esaslarına göre "İl Millî Eğitim Anket -Araştırma -Tez Çalışmalarını Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenen ilgililerin anket-ölçek çalışmasını merkez resmi ortaokullarda uygulaması Müdürlüğümüzce yerinde görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; onaylarınıza arz ederim.

Yalçın TÜRKİYILMAZ
Şube Müdürü

OLUR
14.11.2018

Aziz GÜN
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER:

- Komisyon Kararı (1 Sayfa)
-Yazı ve Ekleri (11 Sayfa)

Mengüceli Mah. Kamu Lojmanları 1311. Sokak-ERZİNCAN
Elektronik Ağ: <http://erzincan.meb.gov.tr>
e-posta: arge24@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Yalçın TÜRKİYILMAZ- Şube Müd.
Tel: (0 446) 214 20 73-12 45
Faks: (0 446) 214 11 85

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a717-868d-399f-bc3e-cc31 kodu ile teyit edilebilir.

B. Ek 2

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Etik Kurulu Onayı

EK-3

Kayıt Tarihi: 29/11/2018	Protokol No: 10/05
------------------------------------	------------------------------

T.C.

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

ARAŞTIRMA BAŞLIĞI	Sanat Eserlerinin Korunma Olgusunun Çocuk Resimlerindeki Yansıması
ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	Nitel; Tanımlayıcı Araştırma Yüksek Lisan Tezi
ARAŞTIRMACILAR	Nihal KURT Doç. Dr. Orhan TAŞKESEN
KARAR	Araştırmanın etik açıdan “Uygun” olduğuna karar verildi.

ETİK KURUL BAŞKANI

Prof. Dr. Paşa YALÇIN

TARİH

29/11/2018

İMZA

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre **Resmi Makul** İdari fiilden 003220088 anıtlı bir şekilde oluşturulmuştur. Ekrandaki
<http://evrakdogrulama.erzincan.edu.tr> linkinden **0840841636** kodu ile teyit edebilirsiniz.

(29.11.2018 Tarih ve 10 Sayılı İnsan Araştırmaları Etik Kurulu İmza Sirküsü)

Prof. Dr. Paşa YALÇIN
Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet NAR
Başkan Yrd.

Dr. Öğr. Üyesi Serap SÖKMEN
Başkan Yrd.

Doç. Dr. Haydar EFE
Üye

Doç. Dr. Mücahit KAĞAN
Üye

Doç. Dr. Özlem BARAN
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Cuma MERTOĞLU
Üye

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre <http://evrakdogrulama.erzincan.edu.tr> linkinden 08.08.2018 tarihinde e-imzalandığı görülmüştür. Ekrana
08.08.2018 tarihinde e-imzalandığı görülmüştür.

C. Ek 3

Öğrencilerin Cevaplandırmaları İçin Hazırlanmış Yarı Yapılandırılmış Sorular

Okulu : Adı : Soyadı : Sınıfı : Numarası :	Tarih :
SANAT ESERLERİNİN KORUNMA OLGUSUNUN ÇOCUK RESİMLERİNDEKİ YANSIMASI SORULAR	
1 Sanat eseri sizce nedir? Birkaç örnek ile açıklayın.	
2 Sanat eserlerini nasıl korumalıyız?	
3 Sanat yapıtlarının (eserlerinin) yeri nereler olmalıdır?	
4 Sanatçı size göre kimdir? Bildiğiniz sanatçı isimlerini yazınız.	
5 Sanat eseri alınıp satılmalı mıdır?	
6 Çocuk resimleri sanat yapıtı sayılabilir mi?	

D. Ek 4

Yüksek Lisans Eğitimi Süresince Yapılan Akademik Çalışmalar

1. Dergilerde Yayınlanan Makaleler

TAŞKESEN, Orhan, İŞGÖR, İsa. Yücel, KURT, Nihal; “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kamu Personeli Seçme Sınavı Kaygı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 10, Sayfa: 59-68, 2017.

2. Hakemli Kongre/Sempozyumların Bildiri Kitaplarında Yer Alan Yayınlar

TAŞKESEN Orhan., İŞGÖR İsa. Yücel, ÖNAL Mehmet, KURT Cihan., ZHAKANNOVA Gülnaz, KURT Nihal, “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kamu Personeli Seçme Sınavı Kaygı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”, 25. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Antalya/Türkiye 21- 24 Nisan 2016, s 50-50,

3. Sanatsal Etkinlikler

Yüksek Lisansım Boyunca Katıldığım Sanatsal Etkinlikler

KURT, Nihal; “Erzincan Üniversitesi 24 Kasım Öğretmenler Günü Sergisi”, Karma Sergi, İştirakçi, Kasım-2021.

KURT, Nihal; “Erzincan MEB 24 Kasım Öğretmenler Günü Sergisi”, Karma Sergi, İştirakçi, Kasım-2021.

KURT, Nihal; “Erzincan Üniversitesi Dünya Sanat Günü “Karantina” Sergisi”, Karma Sergi, İştirakçi, Nisan-2020.

KURT, Nihal; “Barış AYDIN Anısına II. Uluslararası Plastik Sanatlar Sergisi”, Karma Sergi, İştirakçi, Ekim-2018.

KURT, Nihal; “15 Nisan Dünya Sanat Günü Karma Sergisi”, Karma Sergi, İştirakçi, Nisan-2017.

KURT, Nihal; “Erzincan MEB 15 Temmuz Demokrasi ve Şehitleri Resim Sergisi ve Ödül Töreni” 24 Kasım Öğretmenler Günü, Erzincan Müftülüğü Konferans Salonu, 2016.

KURT, Nihal; “Erzincan Üniversitesi 10. Yılı” ve “15 Nisan Dünya Sanat Günü Karma Sergisi”, Karma Sergi, İştirakçi, Nisan-2016.

KURT, Nihal; “Erzincan Üniversitesi 15 Nisan Dünya Sanat Günü Karma Sergisi”, Birlikte III Karma Resim Sergisi, İştirakçi, Nisan-2015.

KURT, Nihal; “Erzincan Üniversitesi 24 Kasım Öğretmenler Günü Sergisi”, Karma Sergi, İştirakçi, Kasım-2015.

KURT, Nihal; “14 Aralık Öğretim Elamanları ve Lisans Üstü Öğrenciler Resim Sergisi”, Karma Resim Sergisi, İştirakçi, 2015.

KURT, Nihal; “Erzincan üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Görsel Sanatlar Eğitim Derneği (GÖRSED) işbirliğiyle “Görsel Sanatlar Eğitimcileri Karma Sergisi”, İştirakçi, 24 Kasım 2014.

